

УКРАЇНА - ЄВРОПА

Антологія Олександр Віталійович Красовицький Україна-Європа

предоставлено правообладателями
http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=11821698
«Україна-Європа». Укладач Олександр Віталійович Красовицький.
Літературно-художнє видання (українською та російською мовами):
Фоліо; Харків; 2014
ISBN 978-966-03-7026-5

Анотація

Рік тому, коли Видавництво «Фоліо» презентувало на Львівському Форумі Видавців антологію «Україна очима письменників», ми оголосили про наступний проект – антологію «Україна-Європа». Ми жили в зовсім іншій країні, ніж живемо зараз. За цей рік країна пройшла нескінченно довгий шлях – від досить ситої і стабільної авторитарної держави з негативним економічним прогнозом, що поступово віддаляється від усе ще очікуваного європейського шляху, до країни, яка пережила тримісячну мирну революцію з трагічним, але переможним фіналом, втрату частини своєї території, піврічну війну на Сході, яка стала частиною плати за те, що народ відстояв європейський вектор. Зараз у нас абсолютно інша країна. Й інший народ.

Письменники, твори яких увійшли до антології, визначають обличчя нашої літератури. І це обличчя повернуто до Європи.

В оповіданнях та уривках з іще не виданих романів – тема європейського минулого та майбутнього України. Тут же і трагічна сучасність – в антології є і складні міжнаціональні стосунки на території нашої країни, і тема Майдана, і навіть збитий Боїнг.

Содержание

Анастасія Дмитрук	8
Небо падає!	8
Платон Беседин	10
Полюса	10
1	10
2	13
3	21
4	24
5	30
6	39
7	46
8	63
9	73
10	80
11	95
12	106
13	116
Галина Вдовиченко	121
Пінзель у Луврі	121
Олександр Вільчинський	144
Бульвар Сен-Мішель	144
Юрій Винничук	166
Записки пройдисвіта	166

1	166
2	170
3	172
4	178
5	180
6	185
7	189
8	193
9	199
Василь Габор	202
Стефан Кирнов, знайомий болгарин	202
Марина и Сергей Дяченко	207
Феникс	207
Конец ознакомительного фрагмента.	219

Україна-Європа

Олександр Красовицький,

генеральний директор видавництва «Фоліо»

Рік тому, коли видавництво «Фоліо» презентувало на Львівському Форумі Видавців антологію «Україна очима письменників», ми оголосили про наступний проект – антологію «Україна-Європа». Ми жили в зовсім іншій країні, ніж живемо зараз. За цей рік країна пройшла нескінченно довгий шлях: від досить ситої і стабільної авторитарної держави з негативним економічним прогнозом, що поступово віддаляється від усе ще очікуваного європейського шляху, до країни, яка пережила тримісячну мирну революцію з трагічним, але переможним фіналом, втрату частини своєї території, піврічну війну на Сході, яка стала частиною плати за те, що народ відстояв європейський вектор. Упевнений у тому, що цей вектор був обраний правильно, що у країні немає альтернативи йому, однак нас попереду ще чекає багато випробувань. Зараз у нас абсолютно інша країна. Й інший народ. Патріотизм, згуртованість, волонтерство та благодійність, взаємодопомога і відкритість один до одного – ось тільки частка того, що проявилось у сонній до цього ча-

су країні.

Письменники, твори яких увійшли до антології, визначають обличчя нашої літератури. Напевно, читачі недорахуються кількох важливих для себе імен, зате відкриють нові, раніше ще невідомі.

У книзі всього один поетичний твір. І він відкриває видання. Киянка Анастасія Дмитрук стала відома всій країні саме на хвилі трагічних подій цього року. За нею – севастопольць Платон Беседін з оповіданням «Полюса» про Антимайдан та його мешканців. Такі ж полюси – у повісті Юрія Сороки, але погляд цілком інший. Так вийшло, що і в кінці книги актуальне і злободенне оповідання Андрія Цаплієнка про збитий Боїнг. До книги увійшли уривки з іще не виданих романів Юрія Винничука, Галини Вдовиченко та Андрія Куркова, героями їх стали французи, поляки та литовці. Ми не могли не включити в цю книгу два уривки про міжнаціональні відносини в Буковині та Прикарпатті: трагічний – з роману Марії Матіос та ліричний (але трагічний у романі) – з книги Романа Іваничука «Торговиця».

І – найнесподіваніше оповідання у книзі – Марини та Сергія Дяченків. «День Виборів». І повсталий з попелу Фенікс – наша Україна.

Анастасія Дмитрук

Небо падає!

Небо падає. Не мовчи,
мільйони нас, ми спіймаєм.
Скільки вистачить сил – кричи.
Нехай кожен у світі знає:
в Україні страшна біда,
земля рідна реве від болю.
Почалася кривава війна,
Україна стає до бою.

Україну мою рятуй!
Хто б не був ти на цьому світі.
Від падлючих сусідських куль
в сиру землю лягають діти.
Світе, милий, допоможи,
об'єднай свою дужу силу,
Батьківщину нам збережи!
Україну навек єдину.

Небо падає. Не мовчи,
мільйони нас, ми спіймаєм.
Скільки вистачить сил – кричи,

нехай кожен у світі знає.

© А. Дмитрук, 2014

Платон Беседин

Полюса

Памяти разделенных

1

– Ехать так, за спасибо, – вытирает капли пота со лба узкоглазый, похожий на якута Орлов, – это ты не дури! Хотя смотри сам, конечно. Ну, давай, взяли...

Вцепившись в хромированную сталь ручек, тащим трансформатор по сырому, зябкому коридору, стены которого – в фотографиях сотрудников и деталей, чинных, безжизненных. Для транспортировки существует тележка, но мы ее не нашли, и прем конструкцию на себе, зарабатывая межпозвоночные грыжи. О них так любит напоминать лысый Засоба с татуировкой «Адлер 73» на левом плече.

Ломит поясницу, и когда мы затаскиваем трансформатор по узкой лестнице вверх, стараясь не задевать стен, усталость от физического напряжения переходит в яростное желание быстрее прекратить эти почти сизифовы муки, и я думаю, что ехать надо: за деньги или без них.

На перекуре, смоля красный «Бонд» в затхлой подсобке, набираю Вениамина Степановича:

– Алло, это Межуев... да, он самый...

Голос в трубке до омерзения энергичный, бодрый, не сочетающийся с плесенью стен и тусклостью люминесцентных ламп:

– Наконец-то! Решился?

– Ага.

Тушу окурок о ребристую банку, приспособленную под пепельницу.

– Вот и хорошо. Напоминаю, выезд завтра. Сбор у Вечно-го огня.

На следующий день ворочаю мысли тяжело, будто мешки. Но на месте сбора почувствовал себя увереннее.

У автобусов, припаркованных рядом с сердитым зданием администрации, толпятся люди, шарахающиеся от гималайских кедров, под которыми, благодаря щедрым подачкам сердобольных пенсионеров, обитают наглые кошки, чей дух так чудовищно стоек, как бы ни завывал крылатый севастопольский ветер, приносящий с моря запах водорослей и мазута.

– Межуев! – Вениамин Степанович одет в армейскую форму без нашивок, с георгиевской ленточкой на груди. Огрызком бледно-зеленого карандаша он делает пометки в блокноте «Партии регионов». – Тебе сюда!

На лоснящемся боку пирожковидного автобуса – красная

надпись «El diablo». Люди внутри, и правда, чем-то смахивают на бесят. Они ругаются, суетятся и возбуждают друг в друге страсти.

– Валера, – протягивает руку бритоголовый парень с голубоватым, словно карандашом чиркнули, шрамом на правом виске. Будет моим соседом. Ладонь у него – вся в наростах и шишках: изнутри – мозоли, снаружи – черные бугорки. Жму, преодолевая брезгливость. – Вместе, значит, за Русь будем!

– Да, конечно, – жалею, что выбрал это место в автобусе.

– Американцы, сволочи, что творят!

Вообще, когда Валера говорит не о политике, то изъясняется просто, топорно даже, напоминая трудного подростка, пересказывающего как всегда не выученный урок, обрывки которого он слышал в курилке.

Его биография укладывается в десяток минут. Родился на Прэксе, рос без отца. Бултыхался в «фазанке», шарахался по конторам. Сейчас у Арсена, в автосервисе. Арсен татарин, но в порядке мужик. Жена его сильно ебкая, а своя – нет. Откуда только спиногрызы нарисовались?

Он сообщает это примитивным, уличным языком, но переключаясь на Януковича, Евромайдан или Путина, превращается в журналиста газеты «Русичи».

– Слыхал, что Тягнибок сказал? Русских через одного вешать!

– Сказал, да?

– Я тебе отвечаю! – Валера, ему бы в сериалах на «НТВ» сниматься, трясет кулаком. Пальцы у него – в крестах и звездах. Видимо, какую-то часть своей биографии он все-таки опустил. – А Янык молчит, бля! Путин бы майдаунов за пять минут разогнал!

Когда автобус трогается, Валера достает бутылку «Хлебного дара» и, залившись, уверенно идет на призовое место в чемпионате по храпу среди пассажиров автобуса «El diablo».

Мне же не спится. По телевизору, подвешенному под крышей, идут боевики – мир спасает то Брюс Уиллис, то Арнольд Шварценеггер, – а мы, так нам сказали, едем спасать Украину.

На въезде в Симферополь – там, где стынет заколоченный ресторан «Крым», – начинается снегопад, и грязно-белая крупа прилепляется к стеклу детенышами медузы. Хочется подставить язык, пусть обжигаяще тают на нем, но окно закупорено, и остается только смотреть.

В болезненной тоскливости я, наконец, засыпаю.

2

Первый раз просыпаюсь, когда нас тормозит ДПС. С милиционером в салатовой манишке беседует Вениамин Степанович.

Второй раз – уже в Киеве. Автобус паркуется на заасфальтированной площадке, окруженной голыми деревьями.

Вспоминаю май в Киеве. По каштановой улице Цитадельной я шел к Лавре. Спустившись через нее по брусчатке, напившись воды из источника Святого Антония, вышел на Днепровскую набережную, к памятнику основателям Киева, возле которого на специальном дереве приезжающие молодыены крепил замочки влюбленных.

Сейчас Киев другой: обнаженный, выбеленный, точно скелет, подставленный под скупые декабрьские лучи. Снега мало: он лежит грязными кусками там, где еще не успел растаять, а на открытых участках виднеется разопревшая земля и влажный мусор.

Расстраиваюсь, потому что, выезжая из Севастополя, хотел снега, настоящего, пышного. Такого, какой я видел в Крыму разве что на Ай-Петри, когда в феврале ездил туда с приятелями. Напился, промочил ботинки и грел ноги, растерев их водкой у горящего костра, на котором жарили куриное филе, замаринованное, по немецкому рецепту, в киви и кетчупе.

– Бригадиры, где бригадиры? – мечется по площадке Вениамин Степанович.

При определенном ракурсе он похож на Леонида Куравлева в роли Жоржа Милославского. Только усы пышнее.

– Здесь, Степаныч!

– Рябов?

– Ага.

– Синицын?

– Да здесь я.

– Буйда?

– Вот он.

– Ты почему не повязал ленточку? А ну, повяжи!

Вениамин Степанович напоминает мою классную руководительницу, суетившуюся на день пионерии 19 мая. Тогда нас, раздав флаги и транспаранты, выстраивали на улице Ленина, и мы нестройно шли маршем, а после разбредались по городу – все по Цою – отстаивая в шумных очередях за пивом, спрашивая охлажденное, хотя знали, что «холодильники не справляются».

– Вопросы?

– Когда деньги будут?

– Филиппов, – бледнеет Вениамин Степанович, – что это за шутники в твоей бригаде?

– Простите.

– А вот не прощу! Мы сюда не развлекаться приехали!

После этих слов вновь начинаю думать, для чего приехал я? Деньги? Ведущему инженеру в «Тавриде-Электрик» платят не много, но кормят обедом, и квартира своя, на ежедневную пачку красного «Бонда» и пиво хватает. Идеальность? Отчасти, но среди этих хмельных людей с георгиевскими ленточками она расшатывается. Скука? Разве это повод сегодня?

– В метро не теряться!

Грузимся в вагоны на станции «Житомирская». В ожида-

нии поезда усаживаюсь на сетчатое металлическое сиденье. Оно холодное, почти ледяное, и я вскакиваю, чтобы не простудиться. В вагоне стою, двумя руками опершись о блестящий поручень.

Мне всегда нравилось киевское метро – особенно станции «Университет», «Дружба народов», «Золотые ворота» – компактное, аккуратное, не такое растянутое и шумное, как в Москве.

Раздражал лишь «Хрещатик». Возможно, из-за того, что слишком велики были первые ожидания – центральная станция, символичное название, и представлялось нечто эпическое, масштабное, а все оказалось куда прозаичнее, точно попал не на столичный вокзал, а на узловую станцию, с совдеповским туалетом с тянувшимся вдоль стены писсуаром, закрытым медпунктом и двумя старухами, торгующими холодными пирожками.

Впервые оказавшись в переходе «Хрещатик – Майдан Незалежності», я наткнулся на вереницу нищих. Часть из них держала замызганные таблички, прося денег на спасение умирающих детей. Я лез в кошелек с металлической бляхой, и левая рука не успевала понять, что делает правая.

Впрочем, улица Хрещатик мне тоже нравилась не особо. В своих обязательных вечерних прогулках я избегал ее. Раздражали люди, скапливающиеся на ней: бутафорские, манекенноподобные. Смазливые дивчины, снимающие иностранцев. Блестящие испариной и лаком арабы. Холеные европей-

цы в модных очках. Все они искали хлоп-хлоп, чавк-чавк, буль-буль, занятые оформлением, благоустройством себя. Они казались избыточными снаружи и беззастенчиво полыми изнутри.

Тем не менее, выходить нам на «Хрещатике». Так сказал Вениамин Степанович, усевшийся посредине вагона, а по бокам – ребята с георгиевскими ленточками. Наверное, со стороны мы похожи на «срочников». Но те стоят молчаливо, собранно, а мы – расхлябанно, шумно. И я злюсь, когда наши не уступают место входящим женщинам или пенсионерам. Не выполняют одной из тех вещей, которые надо выполнять обязательно, если хочешь, чтобы однажды название твоего города, страны не изменили на «Тартарары».

Но вот Вениамин Степанович вскакивает. На его место усаживается дебелая женщина с жовто-блакитной, как говорят в Крыму, ленточкой, переплетающейся с другой – синей, со звездами Евросоюза. Рассматривает наши, георгиевские. В глазах проскальзывает ухмылка, но внешне женщина остается спокойна. Наши же косятся на нее точно звери, и не понять, кто здесь в клетке, но точно есть прутья – не разогнуть.

– Следующая какая?

– «Хрещатик».

– А потом? – Вениамин Степанович не видит схемы движения на бледной стене вагона. А подсказать ему – не решаются.

– «Арсенальная».

– Ох, ох, а нам-то на «Арсенальной», не на «Хрещатике». – Странно, при такой подготовке и перепутать станции метро. – Не выходим, не выходим!

Вениамин Степанович кричит на весь вагон, будто здесь только мы, хотя присутствуют еще те, кто косится на нас, как Миклухо-Маклай на туземцев.

– Хорошо.

– Ага.

Плакат, на котором черноволосый мачо, одетый, видимо, в швейцарский национальный костюм, дует в трубу, рекламируя таблетки от кашля, весьма кстати.

Вениамин Степанович успокаивается. Есть ощущение, что хочет вернуться на уже занятое дебелий женщиной место, но тут он соображает – не самый у нас бойко мыслящий вождь, – что есть еще те, кто в других вагонах. Знают ли они, где выходить? Паника преобразует Вениамина Степановича из Куравлева-Милославского в Куравлева-Хому.

– Сообщите по вагонам, сообщите по вагонам, нам на «Арсенальной»!

На «Хрещатике» он вываливается из раздвижных дверей, точно картофелина из мешка, и орет на всю станцию:

– По вагонам, по вагонам! На «Арсенальной», на «Арсенальной»!

Его помощники бегут вдоль состава, вопят то же самое. Все это напоминает дурно организованный флэшмоб. Он, конечно, нелеп, но его хаотический драйв засасывает, и я,

заряжаясь, кричу с остальными:

– На следующей! Нам на следующей!

Взгляды пассажиров еще испуганнее, еще насмешливее, но если раньше они смущали, заставляли быть незаметнее, то сейчас раздражают, злят, и Валера орет пучеглазой девушке:

– Че, сука, вылупилась?!

Ее обнимает парень в форме «Динамо». Он разрывает объятия, делает шаг навстречу Валере, но привстает Слава, вскакивает Ребро, и парень от жажды возмездия переходит к рациональной оценке ситуации. Неутешительной, как для него.

Все это происходит за несколько минут, крики, толкотня, давка, и тем сильнее импульс, полученный от кутерьмы. Эмоции разрядами встряхивают организм, подзаряжая аккумулятор социализации.

– Все, теперь точно выходим, – улыбается Вениамин Степанович.

– Точно?

– Уверен?

«Арсенальная» мне не то чтобы нравилась, но, определенно, интриговала. Большая ее часть занята помещениями, отделанными серой и красно-коричневой плиткой, а на свободных пространствах, у входа в состав, утром и вечером густо толпятся люди; я всегда очень боялся, что одно лишнее движение – и чья-то кровь будет на рельсах. А когда не бо-

ялся, то, ожидая, фантазировал, что в закрытых помещениях спрятаны бункеры на случай войны. Возможно, так оно и было, но я забывал проверить.

На эскалаторах, между которыми на пяточке обычно просят денег цыганки и скрипачи, наши успевают проскандировать названия едва ли не всех крымских городов. Мне нравится «Керчь», потому что коротко, а значит, не так позорно. Хотя все равно громко, сколько бы я ни пытался занять себя разглядыванием наклеек, прилепленных к сити-лайтам: «Геть банду», «Янукович – пидарешт», «Майданемо Януковича».

На выходе из метро вливаемся в колонны ребят с георгиевскими ленточками. Они с Донбасса. В черных «гондонках», дутых куртках, массивных ботинках. Суровый привет из девяностых. Стоят, как на школьной линейке, по двое. Осталось только за руки взяться и можно заливать на гей-сайты, пустив саундтреком «Осень, осень, ну давай у листьев спросим...»

Мы, крымские, выглядим старше, монументальнее, но случись драка, и донецкие переработают нас в уголь.

– Вениамин! – Нашего лидера приветствует косматый медведь в черном спортивном костюме с белыми адидасовскими полосами на рукавах. – Мы стартуем.

– Понял тебя, Иннокентий!

Мир, определенно, несовершенен, раз этого огромного человека с лицом, будто слепленным из гипсокартона, на ко-

тором все никак не высохнет краска, зовут Иннокентий.

Под скандирование «Донбасс» – крестовые походы тоже были однообразны – донецкие уходят. Мы становимся на их место.

Хочу выпить кофе. И не хочу держать транспарант. Но на кофе нет времени, а на транспарант – человека. «Не подведи!» Транспарант всучивают мне, – как тут подведешь, намекните? – и мы двигаем в Мариинский парк.

3

– Где их только берут таких, а? – досадовал отец, смотря очередное политическое ток-шоу. Хотя мне более существенным виделся ответ на вопрос «как». Потому что, вопреки теории Дарвина, естественный отбор в Украине проходил странным, парадоксальным образом: по правилу, выученному еще в детстве, когда на море хочется в туалет, выход, казалось бы, очевиден, но оно, зараза, всплывает, и ты, ускораясь, гребешь, словно не твое это, не из тебя.

Данный закон верен не только в политике. Когда в третий раз я поехал в Европу, в Германию – уже не ребенком, как раньше, а рабом гормональной активности, – то, стоя у Бранденбургских ворот, рассматривал не квадригу, а проходящих мимо девиц, умиряющих плоть точно бром. Но вечером, в номере, когда я включал телевизор, пытаюсь раскодировать запрещенные каналы, со мной общались иные да-

мы – сексуальные, возбуждающие, грозящие приапизмом.

В Украине все было иначе: на улицах, в транспорте, барах, офисах я любовался «девушками месяца», но в телевизоре, который, казалось бы, должен стать выставкой достижений, поцилили, хихикали те, кому хоть пакет на голову надевай.

И, видимо, мутировали они уже там. Потому что когда в «Фабрике звезд» я увидел бывшую девушку Таню, очень ценимую мной за талант горлового минета, то не узнал ее: вместо той, кого принято называть страстной брюнеткой, в кадре присутствовало холодное, затраханное существо, принимающее стандартные позы и изъясняющееся высокомерными банальностями.

Стоя на митинге Антимайдана в Мариинском парке, глядя на седого старичка-боровичка Чечетова, по обыкновению зачитывающего текст с бумажки, я лишний раз убеждаюсь в правоте собственных наблюдений. И то, что речь ваял человек хорошо пишущий, но не учитывающий личностный фактор, усугубляет жуткий эффект говорящей головы. Запинаясь, подглядывая в бумажку, депутат «Партии регионов» вещает предположительно огненные, лавоподобные манифесты, которые, вылетев из его перекошенного отчаянием рта, остывают и превращаются в пепел.

Он рассеивается над толпой, погребая идеи и устремления, слова и жесты, превращая Мариинский парк в крематорий, где, агонизируя, рвутся из раскаленных печей витьеньки, коленки и володеньки, а их острыми вилами загоняют об-

ратно нуланды, бараки и арсении.

– Выше, выше транспарант! Громче, громче аплодируйте!

Мечется между стоящими Вениамин Степанович, и хочется его успокоить, заткнуть, потому что тело, налившись свинцовой тяжестью, превращается в дирижабль, ожидающий у лестницы в небо. Все эти люди на площади кажутся неподвижными, отяжелевшими истуканами, над которыми, каркая, сужает круги inferнальное воронье, ждущее своего часа.

Я бы ушел отсюда. Или, правильнее говорить, сбежал. Но каждого из нас инструктировали, что «покидать локаций строго запрещено». «Иначе, денег не ждите!» – страшал Вениамин Степанович, распаляясь от децибел и ощущения власти. После такого нельзя уходить. Не из-за денег даже, а из-за нежелания подвести.

Значит, стоять, внимать. Благо, что транспарант передали высоченному Дрону с узловатыми руками-ветвями. А на трибуне Чечетова сменяет Колесниченко. Он дает текст живо, уверенно, без бумажки. Возможно, даже говорит от себя. Толпа оживает, воодушевляется. Ура, ура, ура!

– Мы, «Партия регионов», призываем оппозицию прекратить вооруженный протест, который может привести к жертвам! Надо не воевать, а договариваться! Мы все украинцы! И все желаем процветания нашей родине! Поэтому президент Виктор Янукович отказался подписывать с Евросоюзом кабальные соглашения. Да, мы хотим в Европу, но на равных

условиях!

– Да!

– Ура!

– Правильно!

Музыкальная пауза. «Песняры» заряжают «Беловежскую пушу». Вокалист старается так, будто пробует в «Black Sabbath», когда Оззи Осборн, не попрощавшись, уехал в очередной алкогольно-наркотический трип.

А дальше – вновь политиканы. Пока Вениамин Степанович ни командует нам:

– Обед!

4

Между деревьями в Мариинском парке антимайдановцы установили армейские палатки. Солнечные лучи – пусть ветви и лысые, как новобранцы – пробиваются слабо, и еще лежит стекольной крошкой то ли снег, то ли лед. Из палаток валит дым. Люди топят буржуйки.

Забравшись внутрь, хочу подсесть к печке, но подступы заняты насупленными людьми, сидящими на корточках и на ящиках. Приходится стоять поодаль, греться. Ближе к выходу на лежаках спят закутанные в тряпье и шерстяные, как в поездах, одеяла люди. Виднеются лишь носы, щеки. Пахнет спиртом и гарью. Искры вырываются из приоткрытой дверцы буржуйки и мечутся, играя друг с другом, как детеныши

огненной кошки. Но от земли веет холодом, ледяными касаниями покойницких рук он тянет вниз, в криогенную камеру вечности.

Люди быстро набиваются в палатку. Долго в ней находиться нельзя. Надо меняться, все должны греться.

Те, кто не хочет или не может попасть внутрь, ютятся у топливных металлических бочек, черных и внутри, и снаружи. В них горят доски, чурки. Снег возле бочек тает, обнажая покрытую серо-бурой травой землю.

– Мерзнем, блядь, из-за пидоров этих! – бузит мужик с убийственно трагическим, будто потерял последнего друга, лицом.

– Не хуй им делать, революционерам! – соглашается второй, в ушанке с милицейской кокардой.

– Этих пиздюков там колбасой, салом кормят, – встречается третий с лицом цвета старого кирпича, уже крошащегося, рассыпающегося.

– О, как! А нас гречей!

Кормят, действительно, гречкой. Конопатые девицы в голубых фартуках раздают горячую крупу из бочек полевой кухни, а молчаливые парни с лицом цвета винно-водочного загара разливают приторно сладкий чай. Люди едят с аппетитом, разбившись на группки. Усаживаются на скамейки и паллеты, которые периодически ломают и пускают на обогрев. «Алкоголь строго запрещен», но почти в каждой группке выпивают, тайно или явно. Замечаю это, когда ищу туалет.

– Братишка, давай с нами, а? – предлагает усатый мужик, словно пляжным полотенцем, обмотанный флагом «Партии регионов».

– Э, Шурик, не так бодро, – волнуется его соседка в серой пуховой шапке.

Вторая не реагирует, продолжает сидеть, склонив белобрысую голову к коленям, обтянутым зелеными шерстяными гамашами.

– Нет, спасибо.

У биотуалетов очереди. Ищу, где бы отлить. Устраиваюсь на нижней дорожке, под каштанами. Расстегиваю ширинку, когда звонит телефон. В трубке голос бригадира Валеры, того самого, который мог бы сделать карьеру журналиста в газете «Русичи»:

– Вадик, ты на хер где ходишь?

– Да в туалет отошел.

– Степаныч нас на Европейскую выдвигает. Быстрее давай!

На обратном пути меня дергает телевизионщик. Сует микрофон, просит сказать на камеру несколько слов.

Чувствую себя неуверенно. Морально – не в силах избавиться от ощущения лишнего человека среди публики Мариинского парка. Физически – ноет в паху, и я злюсь, вспоминая посещение толстого уролога-армянина с красивым именем Фердинанд и стандартной фамилий Мовсисян, на которое меня отправила бывшая девушка, любящая аналь-

ный секс и фильмы Ларса фон Триера.

– Простатит. Надо бы УЗИ сделать.

– Сколько?

– Сто пятьдесят гривен.

– А лечение?

– Зависит от сложности.

– Ну, в среднем...

– С лекарствами около двух.

И я отказался от лечения. И от УЗИ. Потому что знал, будут проблемы, а денег не будет. Напоследок уролог-армянин, подняв бровь – ценное для любого мужчины умение, – заявил:

– Ну, как хотите. Потом обойдется дороже.

– Не каркайте, – огрызнулся я и для убедительности хлопнул дверью.

И вот он докаркался. Или я облажался. Первое, конечно, приятнее, но второе логичнее.

– Скажите пару слов?

Смотрю на журналиста так, как смотрел бы на уролога-армянина, окажись он передо мной.

– Ну, не знаю...

Журналист, бородатый тип с цыганскими серьгами, опускает микрофон. Хочет уйти. Найти более лояльного респондента. Судя по тому, как освещают Евромайдан и Антимайдан украинские СМИ, ему нужен агрессивный, дикий украинофоб, желательно в той стадии опьянения, когда еще мо-

жешь говорить, но не понимаешь что.

Если не я, то найдется другой ответчик. Например, вот этот, перекошенный водочной эйфорией парень, прыгающий аки возбужденный самец гориллы. Так что лучше – попытаться самому.

– Извините, давайте ваши вопросы.

– Хорошо, скажите, за что стоит Антимайдан в Мариинском парке?

– Я бы не стал называть это Антимайданом, потому что приставка «анти» создает негативный эффект, а люди, собравшиеся здесь, преследуют исключительно созидательные цели.

– Какие же?

– Сильная, процветающая Украина.

– Тогда почему вы здесь, а они там? Вы же не будете отрицать того, что здесь звучат лозунги против Евромайдана?

– Не буду, но это лишь с одной стороны. А с другой, это лозунги не против людей Евромайдана, но против их радикальных методов, понимаете? Они могут привести к фатальным для всей страны последствиям. Мы тоже хотим в Европу, но на равных условиях. Мы уважаем наши ценности и традиции. Мы не хотим конфронтации с Россией.

Понимаю, что говорю почти словами Колесниченко.

– Но выбирать все равно придется...

– Между чем?

– Между Евросоюзом и Россией.

– Это миф, навязанный Украине извне. Нас заставляют выбирать, понимаете? Можно жить с соседями в мире, сотрудничать, дружить и при этом заниматься своим домом, установив в нем свои правила.

Да, телевидение делает из нас потенциальных спикеров. Сколько раз мы представляли себе, как разделяем оппонентов в передаче у Шустера? Что бы мы говорили при этом, как бы жестикулировали?

– Но люди на Евромайдане не довольны Януковичем, а здесь, в Мариинском парке, вы за него. Неужели вы поддерживаете то, что сделал со страной Янукович и готовы терпеть это дальше?

– У нас есть претензии, серьезные претензии, но мы считаем, что высказывать их можно только в рамках конституции и закона, – я агитка, компиляция выдержек из газетных статей, – нравится это кому или нет, но на сегодня Янукович легитимно избранный президент Украины. Его можно убрать только конституционно. И, в конце концов, почему нельзя сделать импичмент?

– Вы голосовали за Януковича на прошедших президентских выборах?

– Нет.

– Здесь вы за деньги? – журналист сбивается на вопросы-тычки.

– Нет.

– А остальные люди?

– Спросите у них.

Телефон играет кавером Мэнсона на «Personal Jesus». Валера в трубке орет, почти как Мэрилин в его ранних альбомах.

– Ты где шастаешь? Степаныч нас на хую провернет, если на Европейской через секунду не будем.

– Хорошо, хорошо, буду.

– Вас ждут, да? – Бороденка телевизионщика жиденьякая, как и его вежливость.

– Ага.

– Спасибо.

– И вам.

Мы как бы иронично улыбаемся.

5

На летней площадке у Арки дружбы народов, где зрительские ряды полукругом и летом 2012 года так хорошо было смотреть матчи чемпионата Европы по футболу, тешатся, давятся, заливаются алкоголем. Деревянные ларечки закрыты, и, видимо, нарушающие статью 178 Уголовного Кодекса Украины принесли спиртное с собой. С закуской проблем нет: у аттракциона «The Matrix», на заднике которого уродливо, словно мстил агент Смит, нарисованы Нео, Морфеус и Тринити, насупленные пожилые женщины с ярко накрашенными линиями, обозначающими потерянные в сражениях с

возрастом губы, бойко торгуют пирожками.

Я и сам покупаю один – с капустой. Вторая матрона смотрит укоризненно, и чтобы не обижать, беру у нее с картошкой. Он мне нравится, а вот тот, что с капустой, скорее из разряда «если нечем закусывать», и я давлюсь им, помня завет деда-блокадника: «выкидывать еду – грех», сидящий во мне, точно генетический код.

Летними и весенними вечерами я любил останавливаться у Арки, наслаждаясь видом на левый берег Днепра, по пути из Мариинского парка к Владимирской горке и дальше, на станцию метро «Золотые ворота». Пробую любоваться им и сейчас, но слишком шумно: мат, гогот, споры. В кучу мусора рядом постоянно кидают пустые стаканчики и бутылки. И я ухожу, спускаясь по кашице растаявшего снега к Европейской площади.

Людей здесь больше, чем в Мариинском парке. И публика совсем иная. Больше радостных, сытых, улыбающихся женщин. Они судачат, комментируя происходящее на занавешенной бело-синей растяжкой «Партии регионов» сцене, хохочут, лузгают семечки, водят хороводы. И даже седой старичок-боровичок Чечетов, перебравшийся сюда из Мариинского парка, не раздражает, а вызывает жалость. Поэтому, когда он взмечает хлипкий кулачок вверх, призывая вторить неубедительному «ура», люди подбадривают его аплодисментами и криками. Мужик, повязавший георгиевскую ленточку на манер Рэмбо, усердствует так, что теряет бутер-

брод, данный ему заботливой женщиной, обмотанной шерстяными платками.

В этой бурлящей витальной радостью массе я возвышаюсь, оживаю сам. Раскрашенный, по завету роллингов, черным мир наливается горячими рассветными красками. И, отдавшись порыву, я скандирую: «Я-ну-ко-вич! Я-ну-ко-вич!»

Плевать на то, что он и его сынишки сотворили с много-страдальной, разрываемой ляхами, мадьярами, литовцами, русскими и больше всего украинцами, страной. Они обезумевшие слоны, вышедшие из-под контроля, превращающие в кровавое месиво тех, кому призваны были служить. Плевать, потому что они одни из, и с их уходом ничего не изменится, как не менялось с другими, отличными внешне, но идентичными внутри. Нарушился сам механизм: вылетела деталь или вклинилась ошибка, но система перестала функционировать так, как задумывалось.

Чувство, испытываемое мной здесь, среди взбудораженных триумфом единства людей, сродни танцу светлячка у зажженного фонаря, когда свет, проходя через живой организм, срабатывающий точно линза, усиливается, становится ярче. Во многом ради этого чувства люди выходят и на Европейскую площадь, и на Майдан, набивая Киев, словно автобус, отправляющийся на небеса, распевая при этом: «We got a ticket to ride and we don't care».

Да, лозунги, манифесты у них разные, но они лишь причи-

ны, официальные оправдания, данные для посещения психотерапевтических курсов. Есть привыкание, есть сравнение, а значит, будут споры, чьи курсы самые лучшие. Будет поединок с вбиванием гвоздей истины в несогласную плоть врага.

– Се-вас-то-поль! Се-вас-то-поль!

Нахожу своих по этому крику. Он слышен, пожалуй что, лучше всех. Парни, скандирующие его, регулярно тренировались на стадионе ФК «Севастополь». Фанатов среди тех, кто приехал со мной на автобусах, большинство. И возрастные – вроде гнусавого преподавателя философии Коркишко, взявшего почитать в дорогу книгу Юргена Хабермаса, – подчас активнее молодых.

– Ты где ходишь, бегемот, блядь?

Валера зол. От него прет алкоголем, и прыщи, которые были не заметны в автобусе, сейчас налились красным.

– Ладно, Валера, погодь, – тормозит его добродушный Ребро.

Когда я только пришел в «Тавриду-Электрик», он паял, травил платы, но вскоре перебрался торговым в дистрибуцию. И там, говорят, поднялся.

– Да хули погодь, Ребристый? Нас тут, сука, колотун бьет, а он ходит хуй знает где!

– Ну, отошел человек, – ухмыляется Ребро. – Может, поссать.

– Простатит, да.

– Ну так дома сиди, лечи простатит!

Валера еще злится, прыщи алеют, но градус в котле агрессии понижается. Ребро хлопает меня по плечу. Предположительно одобряюще. Но от его хлопка, наоборот, становится тоскливо, муторно. Он, как пыль из ковра, вышибает витальное настроение.

«Мы должны поддержать президента Виктора Януковича в его стремлении заключить выгодный, прежде всего для Украины, договор об ассоциации с Евросоюзом. Те, кто стоит на Евромайдане, хотят лишь одного – ввергнуть страну в состояние гражданской войны, а после сдать ее в лапы американских хозяев, поступившись национальными интересами. Это недопустимо для президента Виктора Януковича, для «Партии регионов», для украинского народа! У нас уже был «оранжевый режим». Кому стало лучше? Сколько можно обманывать народ, выводя его на площади лживыми обещаниями?»

Из всей этой речи, раскатисто звучащей со сцены, меня цепляет одно – «те, кто стоит на Евромайдане». Я видел их по телеканалам, преимущественно по российским. Я слышал о них от окружающих, преимущественно от пророссийски настроенных. И «те, кто стоит на Евромайдане», в основном, представлялись кровожадными, агрессивными бандеровцами со свастикой на одном плече и портретом Бандеры – на другом. Похоже, с криками «Слава Украине! Героям слава!» они вот-вот должны полезть из-под земли, протягивая загребущие лапы к православным младенцам.

– Хули там Янык сиськи мнет? – возмущался рабочий цеха, таща вакуумный переключатель к испытательной установке.

– Трусит, наверное, – кивал младший инженер, подключая к стальным контактам клеммы. – Или 2004-й не помнишь? Та же история.

– Америка бы за час всю эту пиздоту разогнала!

– Ну, так-то Америка. Там все просто: расфасовали и в Гуантанамо. Даже бы разбираться не стали. – Младший инженер проверяет заземление, хлопает металлической решеткой, идет в аппаратную. – Им можно, а нам нельзя. Все под их дудку плясать обязаны.

– Вот-вот, а этот тупит, блядь.

– А теперь как? Слишком много людей вышло.

– Да с вертолетов их за час расхуарить...

Младший инженер подает напряжение. Стрелки осциллографов и вольтметров ползут вправо. Компьютер пишет данные, строит графики. Поршни вакуумного переключателя, хлопая, как вылетающие пробки шампанского, ходят вверх-вниз.

Я старался не вмешиваться в подобные разговоры. Но последний месяц ни о чем другом в «Тавриде-Электрик», как и во всем Севастополе, похоже, не говорили. И на меня, безмолвствующего, начали поглядывать с подозрением, своей ли. Приходилось обозначать участие в бессмысленных спорах, где один разбирался лучше другого, огорошивая себе-

седника якобы эксклюзивной, шокирующей информацией, а на деле пересказывал новости, льющиеся, будто из прорванной канализационной трубы, починить которую было некому, все ушли на телесъемки.

– Говорят, на Евромайдане в еду наркотики подмешивают, – с вечно блудливой улыбкой заметил инженер Мигунов, проверяющий отчеты исследовательской лаборатории. – У меня кума в Шостке. Так вот у нее знакомая с Евромайдана вернулась, теперь от наркозависимости лечится.

– Американцы им бабло платят, – шумно пустил табачный дым инженер Голубев. – Мерзли бы они там за так?

– Знаете, – я прикурил сигарету, – у меня в Киеве друг, русский, из Севастополя, так вон он туда каждый вечер после работы ходит. Без всяких денег.

– Купили твоего друга!

– Мы десять лет знакомы, чего ему врать? Да и, в конце концов, глупо верить, что все там за доллары, накачанные транквилизаторами, стоят.

– Бордель в центре города развели, эка масть! – окрысился Голубев. – А ты, как я посмотрю, за них, да?

Я развернулся, ушел. И неделю, хотя буйные мысли стучались, ломились в голову, старался не вспоминать о сваре с Голубевым, пока в курилке ни услышал, что «Вадик Межуев бандеровец». Говоря это, бухгалтерша Вера Скулкина, белобрысая толстушка с нарисованными бровями, не видела меня, оттого еще больше струхнула, когда я вышел из-за спины

с поbledневшими, похожими на дождевых червей, губами.

– Так это, – Скулкина часто заморгала ресницами, – Семен Ильич всем нашептал.

– Всем? – полыхнул я.

– Ну да...

Я бросился в помещение-аквариум, где за общим столом работал в OrCad крысук Голубев.

– Семен Ильич!

Он то ли, правда, не слышал, то ли сделал вид, что не слышит, но наушников, в которых обычно звучали «Fleetwood Mac» или «Doors», – дряхлый склочный хиппарь! – не снял. Я схватил его за острое плечо, грозящее проткнуть ворсистый свитер, и повторил. Он, наконец, услышал.

– Да, Вадим.

Глаза его, желтоватые, влажные, забегали по моему лицу.

– Вы почему сказали, что я бандеровец? Он вздрогнул.

– Вадим, эка история. Ну, не сейчас, а?

Пощадив его, я дождался обеда. На выходе из «Молодости», где весной и летом зеленели виноградные лозы, а поздней осенью и зимой ржавели голые прутья, Голубев, дыша съеденным борщом и перченым салом, отбивался от канонады моих вопросов, экая и выкая, игнорируя конкретику и факты. А я, устав от апелляций, крикнул:

– Не смейте так говорить! – и для чего-то добавил: – У меня дед на войне погиб!

Это была ложь, потому что одного деда я не знал вообще,

а второй пережил войну и блокаду.

Не понимаю, отчего меня так взбудоражила, расшевелила данная Голубевым красно-черная метка. Возможно, грань между насмешкой и реальным обвинением стерлась, и просеялось абсолютное зло, с которым ты либо консолидировался, либо боролся, независимо от того, является ли оно злом на самом деле.

Через неделю я решил на поездку в столицу.

И вот я здесь. Среди вроде бы своих, идеологически близких. А те, кого я вроде бы защищал в Севастополе, по другую сторону «беркутовских» щитов. И кем бы они ни были, кем бы я ни был, не увидеть их – значит, даже не попытаться раздобыть все части украинского пазла, значит, не участвовать в истории, а кормиться исключительно телевизионной картинкой.

Пробираюсь к Валере, беру за плечо:

– Отойдем!

– Че, бля? Только ж пришел!

– Отойдем!

Покоряется. Отходим, закуриваем.

– Тут такая история, мне надо уйти, отлучиться на час-два, хорошо?

Валера зажимает сигарету так, будто у него свело челюсть: прикидывает, наверное, использовать ему ответную конструкцию исключительно из мата или с вкраплением цензурных слов, но я опережаю его монолог.

– Да, знаю, все за дело стоят, мерзнут, и Степаныч наказал не расходиться, но, – достаю бумажник, – половину из того, что обещали, отдам тебе. А пока – держи сотню.

Портрет Шевченко на помете дьявола смотрится кощунственно.

– Хорошо, брат, мы тут за тебя постоим, но ты знай, что единым фронтом...

Валера мелет что-то еще, но я, развернувшись, уже иду в сторону Евромайдана.

6

Перед поездкой в Киев я пробовал дозвониться Игорю Каратаеву, своему лучшему другу. Но связи с ним не было, и компьютерный голос – возможно, если бы у R2D2 была жена, то она говорила именно так – сообщал, что абонент находится вне зоны доступа. Когда же заботливая машина «Киевстар», вытеснившая человека, пикнула смс, отрапортовав, что абонент вновь на связи, я попал в зону длинных гудков. Сам Игорь не перезванивал.

Я сначала нервничал, пробовал дозвониться, но затем по обыкновению растворился в одиночестве, наслаждаясь им, как делал это раньше, прогуливаясь к морю или читая в продавленном кресле на балконе своей квартирки. Родители, переключив внимание на сестру, звонили редко, а знакомые, если и искали меня, то исключительно через социальные се-

ти. Я жил анахоретом.

Единственное, что нарушало мое одиночество как форму свободы – звонки девушек, с которыми я, подвыпив, знакомился по дороге домой, на остановке «Студгородок», где у магазина живого пива и гастронома «Розовый слон» кучковались припозднившиеся на парах студентки или спешащие на вечерние занятия абитуриентки.

Я начинал разговор с чепухи, вроде:

– Извините, а здесь можно сесть на «десятый» маршрут?

А заканчивал взятием номера телефона.

Студентки были решительнее, бойчее, наглее, но абитуриентки охотнее соглашались на фотосессию или – «потом сама сотрешь, обещаю» – видеозапись минета, который делали так, будто меня звали Пьер Вудман, а в столе я держал готовый контракт со студией «Private». Абитуриентки реже заводили разговор о подарках, и я ограничивался покупкой двух баклажек «Оболонь светлое» и большой красной пачки фисташек, среди которых попадались не расколотые, без трещинки, и, жалея выкидывать, я пытался разгрызть их зубами, сердился, усердствовал, отчего девушка смеялась и протягивала мне свою фисташку, наклоняясь так, что можно было рассмотреть груди, между которыми чаще всего болтался какой-нибудь амулет или кулон, но иногда встречались кресты, стопорившие меня, потому что каждый раз, когда девушка спускалась вниз, к члену, вода по себе, вода собой, я думал, что лиловая головка касается распятого Иисуса Хри-

ста.

Девушки звонили, болтали о «Камеди Клуб», «Сумерках» и айфонах. В этот момент я обычно включал лесбийское порно, и когда меня спрашивали, слушаю ли я и что вообще делаю, отвечал:

– Дрочу.

Одни, не веря, хмыкали. Другие обижались. Но были и те, кто интересовывался, включался в игру, и тогда я узнавал, что пизда, например, может полностью закрыть мое лицо. Потом, когда они приходили ко мне, я напоминал им о фантазиях, но чаще всего они смущались, и, к примеру, анальный секс если и происходил, то не так бурно, как по телефону.

Возможно, подобной реакции не было бы у моих сверстниц, но проверить это я не мог, потому что свободные тридцатилетние, плюс-минус, женщины изначально, как по мне, имели массу отягощающих факторов. Ребенок. Или два ребенка. Или слишком большой сексуальный опыт. Или, наоборот, весьма скудный. А главное – отсутствие общих тем для беседы.

Я говорил об этом со знакомыми или с коллегами в бесконечных сплетнях, которые так любят сексуально голодные мужики, и они заявляли:

– Да, да, если ей тридцать пять, а она без мужика, то что-то не так.

– А если это ее осознанный выбор?

– Бизнес-вумен? Не наш вариант.

Глядя на него, плохо выбритого, похмельного, в заляпанной канифолью робе, я думал, что, возможно, женщинам не так уж и не повезло с «не нашим-то вариантом».

Нет, проблема гнездилась не в дамочках, а во мне. Ведь кроме того, чтобы заниматься сексом, нужно было общаться, и если со студентками я мог трепаться, например, о «Guns'n'roses», хотя большинство слушало инди, то сверстницы с «Welcome to the jungle» просили переключить на «Русское радио».

Наверное, были и те, кто продолжал слушать «Metallica» и «Led Zeppelin» (фанатки последних, впрочем, скорее всего, злоупотребляли омолаживающими кремами), но я не встречал. Попытки же заговорить о фильмах Дэвида Линча или о книгах Густава Майринка, как удары второсортного африканского легионера, шли в «молоко». Хотя это, прежде всего, был вопрос места знакомства.

Часто тридцатилетние плюс оказывались слишком. Слишком податливы – могу не успеть. Слишком зажаты – что с моим телом? Слишком развязны – чем еще удивишь? Слишком докучливы – не хочу быть одна.

– Нет, это ты слишком, – смеялся Игорь, когда я делился подобными соображениями: – Слишком безответственен. Слишком предвзят.

– Ты же знаешь, как и большинство мужчин нашего поколения, я не люблю мозгоебство, но верю во встречу с той

самой...

– Ну-ну, – хмыкал Игорь.

Он сам жил с тридцатишестилетней Валерией в ее квартире на Оболони, на улице, названной в честь венгерского писателя и революционера Мате Залки. Его творчество меня не вдохновило, а вот атмосфера зеленой улицы показала симпатичной. Валерия, – она называла себя только так, и все остальные должны были поступать аналогично, хотя я с трудом представлял, как Игорь, меняя позу, выговаривает это викторианское, долгое «Валерия» – угощала меня вишневым пудингом и до оскомины напоминала, что она директор украинского филиала крупной шведской фирмы. Я смотрел на ее короткий «ежик», бульдожьих щеки, полную грудь и заставлял себя думать о ней хорошо, потому что обо всех людях, в общем-то, надо думать хорошо, а о девушке лучшего друга тем более.

– У нее красивые глаза, хм. И голос томный, хм. И голова... бля, какая же у нее огромная голова!

Мои старания по примирению с Валерией делали все только хуже, и я совершенно отчаялся, капитулировав окончательно, когда полыхнуло давнее, но еще не проговоренное: «Он с ней из-за денег, из-за квартиры!»

В этом моем чувстве, которое Валерия как умная женщина безошибочно идентифицировала, аккумуляровался целый спектр плесневелых эмоций: от ощущения собственной неполноценности до подобия ревности.

Вейнингер математически-философским путем вывел, что в любом человеке присутствует и женское, и мужское. И мне казалось, что любая коммуникация есть изменение баланса этого женского и мужского. Когда любовь вытесняет дружбу, и мужчина с определенного момента вынужден считаться с мнением женщины, то отчасти он сам превращается в нее.

Встречаясь с абитуриентками и студентками, рассказывая об Игоре, я понимал, что он заполняет пространство внутри меня больше, чем кто-либо. И когда Валерия прилепилась, срослась с ним, я невольно вступил в конфронтацию, вынужденный, тем не менее, разыгрывать вежливость, интерес. Нечто похожее происходит с матерью, когда сын уходит к невестке.

Психотерапевты и другие личности, тратящие десятки лет на получение диплома, отращивание бороды и орально-анальную казуистику, часто видят в такой дружбе оттенки гомосексуализма, но мне ближе идеалистический подход, пусть он, наверное, глуп, и все, действительно, объясняется тем, как долго ты спал в постели с матерью и как подтирал задницу после дефекации. Но дружба священна, так я думаю.

Мне хочется сказать об этом Игорю лично. Мы должны выпить пива «Бердичев»; пусть декабрь, пусть люди мерзнут за деньги или идею, но мы обязаны – не ради себя, но ради них, потому что все компенсируется. И мы должны купить

рыбу под пиво; я люблю жирную, чтобы пальцы блестели, а Игорь предпочитает сухую, чтобы икра легко отделялась от кишок, и ребра можно было разжевать вместе с мясом.

Разыскивая автомат пополнения счета, прикидываю, какую и где рыбу лучше взять. Останавливаюсь на тарани и судаке. За ними надо ехать к метро «Славутич», спуститься по лестнице, миновать неказистый шалман, который держит жирный азер со стервозной русской женой, разъезжающей на «Хонде Аккорд», миновать рыночек и справа от двухэтажного здания, где внизу зеленой вывеской привлекает супермаркет «Фора», зайти в магазинчик «Продукты». Там за прилавком томится молодящаяся старуха с крашенными хной волосами; каждый раз, когда продает рыбу, а больше, похоже, никто у нее ничего не берет, она приговаривает: «Такой рыбы, как у меня, вы нигде не найдете...»

И я хочу увидеть старуху. И купить у нее рыбу. И затариться «живым пивом» на «Европейском» рынке. И сесть на метро, и поехать к Игорю. Чтобы почти все было как раньше.

Автомат рядом с супермаркетом «Билла», где торгуют жирной кулинарией по завышенным ценам, не работает. Иду по Бассейной к воткнутому на углу киоску прессы, который, по севастопольской привычке, называю «Союзпечать».

– Здравствуйте, есть пополнение «Киевстар» на сорок гривен?

– Сорок три.

– Ага, хорошо.

Пятикопеечной монетой – только для того они, наверное, и существуют – убираю серебристый защитный слой, ввожу цифры. Ваш счет пополнен. Но Игорь опять вне зоны.

Остается ждать. И смотреть на Майдан, на Хрещатик, исследуя музей революции под открытым небом.

7

Когда активисты партии «Свобода» или те, кто казался ими, свалили памятник Ленину, отец – я заскочил к родителям по случаю приезда черкасских родственников, притащивших в клеенчатых сумках рыбу и мед, – воскликнул:

– За что? Он же памятник!

– Ну, – задумалась мама, пришедшая с кухни, и руки у нее все еще были в муке, – избавляются от наследия коммунистического прошлого...

– Ты что это, мать? – хлопнул по коленям отец. – Сегодня памятник, завтра – человек. Мало им было бульдозера?

Мама примирительно подняла белые руки:

– Просто стараюсь разобраться в причинах.

– Ну, знаешь ли, – еще больше нахмурился отец.

Когда приехали черкасские родственники и все расселись за буковым столом, купленным на днях в салоне «Карпатская мебель» – «это тебе не сосна и уж точно не ДСП», довольно стучала по дереву мама, – выпив привезенного «Златогора», отец вновь заговорил о памятнике.

– По всей стране валить надо! Черта рыжего! И труп с Красной площади вынести! – заявил в ответ седой дядя Назар (никаким дядей он мне по факту не был, но просил называть его именно так).

– Что? Ты, стало быть, одобряешь? – добавляя градуса в беседу и рюмки, вскрикнул отец.

– Андрей! – одернула его мама.

– Нет, мать, погодь! – Зацепил вилкой маринованный грибочек отец. – Я не могу понять, Назар, ты бандеровец, что ли?

Они сцепились и успокоились только под утро, когда начатое после трех бутылок «Златогора» массандровское «Каберне» свалило одного на пол, а другого – на буковый стол.

Перед завтраком я слышал, как мама – это были ее родственники – умоляла отца, чтобы тот «не молол языком», а он тихо, шипяще-стонуще отвечал. Наверное, соглашался, потому что отец всегда соглашался с матерью. Но днем, когда мы вышли осматривать севастопольские достопримечательности, все равно подначивал: «Ну, не знаю, Назар, это все-таки святое для русского человека место; пустят ли туда бандеровца, а»?

Дома, когда черкасские родственники и мама ушли спать, а отец ложиться не стал, пробрался на кухню, чтобы опохмелиться холодным «Львовским», я спросил:

– Папа, вот вы с дядей Назаром спорите, а в Оранжевую революцию как общались?

– А мы не общались, – заявил отец. – Да и какой он тебе дядя?

Собственно, черкасские родственники не привлекали: от Назара всегда несло хлоркой, а его жена, Галя, переходя на русский язык, использовала немыслимое число ласкательных суффиксов: «Олечка, Вадимчик у тебя совсем взросленький стал», – но ссориться с ними я не собирался, потому что в 2004-м у моей тогдашней девушки Любы, записанной в телефоне, как «Люба ЯЯЯ», из-за политических споров разошлись отец и мать, и она билась в истерике, напрягая: «Это тупо, это предельно тупо!»

Но тогда памятники не валили, а сейчас от Ленина, сделанного из уникального карельского кварцита, остался лишь постамент, торчащий, как кулья рвущегося из-под земли монстра. Исписанный дикими призывами, обклеенный странными плакатами, обломок – напоминание того, что после 2004 года разочарованных стало больше.

– Вот такой, бля, вот такой! – орет наголо бритый парень, становясь так, чтобы обломок памятника торчал, будто эрегированный член.

Товарищи, такие же наголо бритые, подбадривают его криками и хотят сфотографироваться сами. Один делает вид, словно берет памятник в рот, но что занадто, то не добрэ, и его тут же опускают:

– Педрила, бля!

– Фу, нахуй, уебище!

Парень, на одной руке его – жовто-блакитная повязка, на другой – красно-черная, и сам понимая, что переусердствовал, старается исправить ситуацию:

– Э, ребзя, ну, пацаны!

Обломок памятника, видимо, рождает эротические коннотации не только у парней, но и у девушек. Миловидная брюнетка с разноцветными ленточками в волосах принимает вероятно сексуальные позы, а ее, вероятно, хахаль – патлатый здоровенный нарцисс из тех, кто просит девушку надеть юбку покороче, чтобы задирать проходящих парней: «Ты что, сука, вылупился?» – фотографирует, комментируя, как ей выставить задницу лучше. Такие герои, если бы не декабрьский холод, занялись сексом прямо у памятника, распаляясь от того, что за ними наблюдают. На мгновение эта мысль возбуждает и меня, но девушка наклоняется, и юбка – преступно короткая, особенно для такой погоды, – задирается, открывая трусики темно-розового, ненавистного мне цвета.

В восьмом классе, накачавшись вместе с тихими одноклассниками и громкими одноклассницами вином «Лидия» из тетрапаков, я блевал на Историческом бульваре массой как раз-таки подобного цвета.

– Эй, мужик, – меня окликает парень, похожий на продрогшего цыпленка, сходство усиливает желтоватый пух на голове, – тебе Ленин нужен?

– Что?!

Аналогичное я слышал, когда, прогуливаясь по центральным улицам Севастополя, шел от Графской пристани к театру Луначарского, и на троллейбусной остановке меня окликали бодрые коммунистки мафусаиловых лет, развесившие агитационные плакаты, красные знамена, портреты Сталина на давно не крашеном, витом парапете. Но вряд ли цыплячий парень разделяет марксистско-ленинские взгляды.

– Обломок памятника нужен? Недорого, двести гривен.

– Нет, нет, спасибо.

– Зря, – растягивает парень так грустно, что на секунду я передумываю.

Но тут же спешу уйти дальше, к Хрещатику, оставив памятник, превращенный в стенд, где упражняются в агитации (красно-черный фаллос пробивает Януковича насквозь) и юморе («Наденька, не жди дома!»).

Проход между забором из сайдинга и баррикадами из шин, досок, земли, снега преграждает камуфлированный голем в балаклавке, оставляющей лишь глаза – светло-голубые, почти белесые. Их резкий взгляд физически неприятен. Скапливается очередь, и, ожидая, я рассматриваю народное творчество, классически представленное на заборе. Любопытнее всего календарь на 2014 год с Януковичем и Азаровым за решеткой и подписью «Свято приближается».

На Майдане подобной самодеятельности особенно много. Ёлка в центре – та самая, для установки которой разогнали первых евромайдановцев, превратив ночь с 29 на 30 ноября

в торжество глупости и жестокости – увешана карикатурами, листовками и плакатами. Кажется, лозунги, манифесты, призывы вырвались из своих убежищ и вломились в распахнутые души людей, а те, покоренные, мутировали в живые слова, сложившиеся в древнюю молитву, которую подарил Украине Бог или Дьявол – уже не разобрать – для прочтения в тяжелый, роковой час, когда из Вишневого Сада выйдет Святой Удалой Казак, окруженный зефирным сиянием; огнем своей булавы он уничтожит всех неугодных, и разверзнутся голубые небеса, и верные, преисполненные трепетом и величием, пройдут по сияющей золотом ржи прямо в рай.

Так будет, обязательно будет; иначе для чего здесь все эти люди? Или верить голубевым и мигуновым, не видящим, не бывшим здесь, – а надо быть и надо видеть, только так – что раздают деньги, что осыпают богатствами; не будь их – не пришел бы никто? Пришел, потому что здесь они не ради денег – во всяком случае, не все и не только, – но ради источника силы, пульсирующего, kloкочущего. Энергия наполняет сердце, и оно гонит ее по венам, сосудам, артериям, накачивая организм сиянием, превращая в серфера на волнах силы.

Это чувство настолько реально, настолько ощутимо, что я замираю напротив закусочной «Два гуся» и едва ли ни воздеваю, точно маг или волхв, руки.

Из брезентовых палаток, таких же, как в Мариинском парке, валит дым, огненное чрево буржуек кормят дровами, их

колют, точно у себя на дворе, хлопцы в камуфляже, пускающие табачный дым. Палатки окружены баррикадами, и на них восседают чубатые казаки, бьющие в барабаны. Бум-бум-бум-бум-бум – неизбежно подчиняешься этому шаманскому ритму, и он вместе с дымом костров создает ощущение Мордора, гигантской воронки, в которой по спирали закручиваются энергетические волокна древнего украинского мира.

В конце восьмидесятых у нас дома, на маленьком столике, сколоченном из свежих, еще пахнущих смолой досок – столик нравился папе, ведь он делал его сам, но мама фыркала: «не сочетается с мебелью, ты что не видишь?» – стояли трехлитровые, литровые банки с водой, а напротив работал похожий на автомобильную фару телевизор. Из него вещал седовласый мужчина, заряжающий воду. Потом нарисовался еще один, лечащий одним своим видом. Папа же нес домой запрещенные романы – я пробовал изучать их, и часто думалось, читаю только потому, что они запрещенные, – а после эзотерическую литературу. Книги с мандалами и пентаграммами лежали стопками, и тексты в них, напечатанные на серой газетной бумаге, предположительно содержали откровение, истину, и пророки, не находя свободного места, препирались друг с другом, как нищие, доказывающие, что это их место на паперти. А в комнате бабушки горели свечи, и лики Иисуса, Богородицы, Николая Угодника были печальны.

По вечерам, по выходным к нам заходили гости, и мама,

выставив свой фирменный салат оливье, в который она добавляла ливерную колбасу, усаживала всех за стол. Папа доставал бутылку «Белого аиста», и кто-нибудь заводил длинную, тягучую ахиною, наполненную словами «карма», «энергетика», «аура».

Когда позже я читал фантастические книги, где космический корабль с героями, предателями и красотками на борту летел к прекрасной планете, когда смотрел приключенческие фильмы, где до синевы выбритые герои разыскивали Священный Грааль, то вспоминал собрания на кухне родителей: ведь те, кто был там, в сущности, занимались подобным. И спустя годы, когда кухонное братство распалось – эзотерики занялись бизнесом, а мои родители так и остались радиоинженерами, только книги уже не покупали, а читали старые, – многие продолжали на свой манер разыскивать Абсолют.

Знание, искомое отцом в пылящихся книгах, и богатство, отвоеванное у государства его приятелями, были, прежде всего, попыткой обрести безопасность, поиском доказательств, аргументов в споре со временем. Они создавали контекст, в котором можно было бы ощутить себя не умирающим животным, с верой или неверием в бессмертную душу, но Причиной и Следствием.

Здесь, на Евромайдане, люди ищут чего-то подобного, важного, первостепенного, выбивающегося из привычной матрицы бытия. Они живут в истории, но этого им, выра-

ценным на эклектичной смеси абсурдности существования и веры в свое мессианство, недостаточно. Они жаждут описать, подчинить себе мир, установив тотальный контроль над всеми сферами жизни, но ни в коем случае не допустить чужой власти.

Желание не ново, но шанс реализоваться оно получило только сейчас, когда бог не просто умер, но на всеобщее обозрение выставлен его труп, отвращающий видом и смрадом; да-да, он совсем такой же, как мы, ничего особенного, слепленный по нашему образу и подобию, но мы живы, а он мертв, аминь.

Причиной могут быть деньги. Или бунт против коррумпированности Януковича. Или поиск справедливости. Или желание потусоваться. Или борьба с одиночеством. Но первопричина всегда одна: люди на Евромайдане хотят доказать себе, что они больше, чем есть на самом деле, и тем самым победить, уболтать, перемолоть смерть.

Я тоже приехал в Киев за этим. Быть вне себя, выйти за рамки. Рамки квартиры, «Тавриды», города, Крыма, семьи, фобий, надежд.

Любая революция, а то, что я вижу сейчас, – ее начало, и люди на улицах – ее предтечи, есть заявка на перемены под девизом «и первые станут последними»; красивый слоган (можно с ударением на «а», как «по-профессорски» говорил Янукович). Главное – верить, что сложится именно так, а не наоборот. И мы верим. Потому что большая часть

из нас – внутренние оптимисты, вскормленные верой в собственную индивидуальность. Мир дня нас, но мы не для мира.

И те, кто вышел на Евромайдан, – зодчие. Они строят храм, капище. Я один среди них, в общем-то, чуждый, иначе комыслящий, но вихрь закрутил и меня, бьет об стены.

– Пожертвуйте пострадавшему от «Беркута» в ночь на 28 ноября...

Подошедший ко мне парень с далеко расположенными друг от друга зубами и темно-сиреневыми гематомами под глазами разрывает жалостливостью фразы на лоскуты, и я должен, наверное, ему все, что есть, ибо он всколыхнул во мне подлинно христианское. Но бес противоречия, усевшийся за левым плечом на пуфики IKEA, шепчет: «Кажется, ты видел его раньше, он стоял у входа на станцию метро «Майдан Незалежності» и, пряча ногу, просил копеечку на протез. И не на 28 ноября, а в ночь с 29 по 30. Лжец!» Нога у парня есть, но с датами он и правда ошибся:

– Не 28, а с 29 на 30!

– И тогда тоже, – находится парень, – подайте, сколько не жалко...

Он профессионал, этот парень. Возможно, тот самый, что стоял у метро, спрятав ногу, но сейчас он, похоже, решил не напрягаться, а, как говорят комментаторы, одержать победу на классе. Нет, приятель, подойди ты ко мне в полной боевой выкладке, готовый к изматывающему поединку, «ни ша-

гу назад без гривны», я бы расщедрился, скинул купюру, но ты недооценил соперника, и потому благодущия к тебе быть не может.

– Нет, извините.

– Для пострадавшего от «Беркута» жалко...

Их много, на самом деле, пострадавших от «Беркута». Вблизи Майдана. Там, где раньше предлагали фото с голубями. Пристают к людям – перебинтованные, фингалораскрашенные.

Впрочем, и без них персонажей на Евромайдане хватает. Лежится девушка в костюме лошади. Бродит смерть в маске из «Крика» с надписью на косе: «Янукович, я за тобой!» Вещает косматый провидец, а его уже отталкивает поэт, жгущий гражданской лирикой.

Так нищие и юродивые сбредаются к храмам, ища пропитания и утешения. Впрочем, кормят на Евромайдане лучше, чем в прихрамовых богадельнях.

Мне довелось питаться в одной из них, когда я приехал в Киев и на вокзале, ища кошелек, чтобы расплатиться за гамбургер, обнаружил, что стал жертвой либо воровства, либо рассеянности. Денег оставалось сорок пять гривен, полученных от проводника как сдача за чай и оставленных в кармане. Рассчитаться с Макдональдсом я смог, но на что жить оставшиеся две недели не представлял.

Ночевать, правда, было где: знакомая мамы пустила меня в свежотремонтированную квартиру, где, помимо газо-

вой плиты, кровати, двух сковородок, подсолнечного масла, тряпки, спичек, куска хозяйственного мыла и пинцета, ничего не обнаружилось.

Просить денег у родителей я стыдился, отвращаемый мыслью, что лекция о невнимательности превратится в сагу, убийственную для адекватной самооценки. Киевских знакомых у меня тоже не было. Игорь по контракту уехал в Чехию, и я, рискуя остаться без денег на телефоне, набрал его, но он, сбросив, перезвонил сам, «все равно компания платит». Всегда раздражавшая привычка теперь оказалась кстати.

– Да, Вад.

– Привет, слушай, такое дело...

– Не сомневаюсь, – хмыкнул Игорь, – иначе бы ты не звонил.

– Может, мне просто захотелось спросить, как там музей Кафки.

– Я не был. И вряд ли буду. Ты знаешь.

– Зря...

– Слушай, не так дешево тебе перезванивать...

– Ну, компания ж платит, – усмехнулся я.

– О'кей, тогда...

– Подожди, подожди! В общем, есть дело, да. – Я откусил гамбургер. Лист салата оказался вялым, безвкусным, а котлета чересчур жирной, не дающей забыть, каким дерьмом набиваешь желудок. – Я в Киеве. И меня, по ходу, ограбили.

– Ух, – выдохнул Игорь, – совсем без денег?

– Сорок пять гривен. И у родителей просить не хочу.

– Понимаю, – пауза, – но меня нет, а ключик под дверью я не держу...

– Мне есть, где жить.

– А, с хавкой проблемы? Дай прикину, – большая пауза. – Одно время я питался в Михайловском соборе, это на «Кловской». Там, где «Октябрьская». А деньги займи у Азизы. Скажешь, что от меня. Сейчас смской пришлю ее номер.

Азиза – вся фруктовая: со щечками, похожими на половинки яблока, вишневыми губами и попкой-персиком – не говорила ни по-русски, ни по-украински, английский же, которым мы насиловали друг друга, у каждого был свой. Она улыбалась, а я характерным жестом стеснительно намекал на деньги и повторял «Игорь, Игорь». Улыбка ее становилась шире, но денег Азиза так и не дала.

В тот же день я отправился к Михайловскому собору. По бокам широких, массивных ступенек, которые преодолевал страждущий или благодарящий, чтобы поставить свечу, прочесть «Живые в помощи» или приложиться лбом к ледяному камню с горы Афон, цвели красные и желтые розы; их вязкий, густой аромат действовал благостно.

Напротив собора, разложив на металлических рядах агиасму, свечи, просфоры, мед, выпечку, торговали и собирали пожертвования сестры милосердия, а высокий седовласый мужчина с недовольным лицом стареющего Блохина пил кофе, ловя солнечные лучи золотыми коронками.

Справа же, за церковной лавкой, разливали по плошкам гороховый суп. Но я, растерявшись, сунулся в лавку, и торжественное знание Иоанна Кронштадтского, Ефрема Сирина, Макария Великого, Паисия Святогорца сразу же навалилось на меня. Проповедь, звучащая из колонок, установленных под низким потолком, умиротворяла, и хотелось купить едва ли не все книги, что были разложены на центральном столе и настенных полках, но, стоя без денег, я довольствовался наблюдением за тем, как покупатели с излишне беспокойными или, наоборот, благообразными лицами выбирают себе духовную литературу. И подумалось, что если книжный бизнес все-таки рухнет, – как давно вы покупали книги? – отмежевав читателей от писателей, то церковные книги будут востребованы, ибо их аудитория вечна.

– Вам что-нибудь подсказать?

Я обернулся. Остроносая женщина с восковым лицом стояла, чуть наклонившись, словно готовая внимать мне, но, несмотря на ее позу, вопрос показался мне хлестки бестактным, потому что здесь, среди свечей, книг, икон хотелось безмолвия.

– Да, в общем...

Я хотел было взять книгу, потому что с детства не мог не приобрести что-нибудь у обратившегося ко мне продавца, но все же опомнился, денег нет, касаться вот этих прекрасно изданных «Аскетических опытов» не стоит, и быстро взял парафиновую свечку, безжизненную, с угловато выбитыми

буквами «ХВ».

– Вот.

– Две гривны.

Я протянул бумажку с мятым лицом Ярослава Мудрого:

– Спасибо.

– Спаси Бог!

Вышел из книжной лавки такой же взбудораженный, как заходил. Но возбуждение помогло мне бойко отвечать на вопросы сестры, раздающей гороховый суп, и я получил пластиковую плошку с желто-серо-зеленой массой, в которой виднелись неперемолотые половинки зерен.

После я питался в богодельне Михайловского собора на протяжении двух недель, хотя знакомый Игоря вскоре занял мне денег, и, компенсируя тот первый испуг, я купил в церковной лавке четыре или пять книг. Они мне не понравились, кроме одной – «Духовной борьбы» Паисия Святогорца. Читая ее в метро и пахнувшей штукатуркой квартире, я, казалось, говорил с тренером по физподготовке в футбольной команде Бога.

На Евромайдане тоже кормят гороховым супом. В том числе. Очередь выстраивается длинная, и когда кто-то ломится вперед, молча или объясняясь, на него шикают, тыкают и просят не нарушать. Разговоры отличаются от тех, которые я слышал в Мариинском парке, настолько, словно люди отделены друг от друга не десятком километров, а всем земным шаром, и держат оборону на разных полюсах.

Подходит моя очередь. Кроме горохового супа есть колбаса «Московская» и «Краковская», сало, лук, чеснок, маринованные огурцы, ломти отрубного хлеба. На них толстым слоем мажут тушенку.

Беру бутерброд, пристраиваюсь рядом, наблюдая, как стремительно расходуются съестные запасы; мальчики и девочки в белых полиэтиленовых фартуках режут колбасу наспех, не глядя, толстыми кругами. За один съеденный бутерброд уходит – я пытаюсь считать – две палки «Краковской», одна «Московской» и три банки тушенки. А очередь растет, люди вежливо, но напедают.

– Это вам, на Майдан!

На украинском говорит приковылявшая старуха в лоснящемся полушубке. Достает из раритетного пакета «Вона працює» четыре банки тушенки с уродливой головой хряка и ярко-красной надписью «Московская № 1».

– Спасибо, бабуса, – кланяется, принимая дар, усатый мужик в камуфляже.

Этикетка отклеивается, падает на грязный снег. С такого ракурса голова хряка кажется песьей, а название «Московская» звучит как издевка, потому что со сцены, окруженной толпой с флагами Украины, «Правого сектора», Евросоюза, США, Польши, Финляндии и даже Новой Зеландии, вещает Арсений Яценюк. Он говорит без бумажки, но так же, как Чечетов, вяло помахивает хиленьким кулачком и выглядит его омолодившейся версией в более стильных очках. За ним

стоят Тягнибок, Кличко, Парубий, несколько батюшек.

– Мы должны побороть московского монстра!

Точно школьник стихотворение, рассказывает Яценюк, а в сковороде Майдана, бурлящей, кипящей, «стреляющей» раскаленным патриотизмом, слышится одобряющий вскрик, еще один. Люди в толпе передают друг другу чемоданчик безумия, в котором, наверное, есть волшебная кнопка, и кто-то жмет ее раз в четыре года, инфицируя революцией, чтобы вновь звучал крик: «Увидь нас, Саваоф-Аллах-Молох-Тор-Сет-Митра-Ктулху, мы украинцы!»

– Наш главный враг сидит в Москве!

У Главпочтамта женщина торгует значками, шарфами, флагами с украинской символикой. Ее лицо блестит, словно фарфоровое.

– Сколько значок?

– Двадцать гривен.

– Флажок?

– Тридцать гривен. Большой – пятьдесят.

Покупаю флажок, чтобы порадовать фарфоровую женщину, иду с ним, как малец на День Независимости. В Севастополе так не принято. Там в моде российские триколоры и лозунги «Севастополь – Путин – Россия».

Правда, здесь, в центре Киева, тоже есть Путин. Вот его три портрета, черно-белые, приклеенные к ситилайту. На одном – Путин стандартный. На другом – на его лбу перевернутая звезда и три шестерки. На третьем – Путина подписанная

ли: «Зверь с Востока».

Странно, в Мариинском парке и на Европейской площади присутствия Путина я не ощущал. А здесь он на елке, на брусчатке, на сцене и похоже, что в душах.

Здесь все отравлено им, как ртутью из разбитого градусника, с которой сначала играли, скатывая в забавные белые шарики, а после ощутили недомогание. «Скорая», «скорая»! И вот мчится карета прямиком из Европы, чтобы спасти умирающую. Сеньора, фрау, пани, мадмуазель, вы должны жить! Иначе для чего все эти люди кричат тебе «слава»?

8

На Институтской я встретился с поэтессой. Она выронила «Дневники» Витгенштейна, и, раскрывшись, книга упала в лужу; тем летом по вечерам шли дожди.

– Калибан! – гаркнула поэтесса. И я не знал, чему удивляться больше – сержантскому голосу или отсылке к Шекспиру.

– Подними книгу!

Я присел, хрустнув в коленях, протянул ей «Дневники». Поэтесса внимательно рассматривала меня. Я же не мог свести воедино глаза, рот, волосы, уши; казалось, – согласен, маньячный образ, но так было – они существовали отдельно друг от друга.

– Как пройти к памятнику Пилипу Орлику на Липской?

– Могу провести. Я сам туда...

Прощаясь у бронзового Орлика с настороженными глазами, она пригласила меня на поэтические чтения в Дом Писателя. Я не собирался идти, но за час до мероприятия поэтесса напомнила мне о нем смс.

Чтения показались унылыми, чтецы – убогими, если бы не прикрытие ямбами и хорями, я бы принял их за Секту Почитателей Боярышника и Пустырника, собирающуюся на лавочках в соседнем парке.

Но Дом Писателей с его мраморными ступенями, витыми колоннами, фигурными барельефами меня ошеломил. Я всматривался в детали, и они вопрошали: «Ну, почему ты не родился в то время, почему ты не стал писателем?» И тут же вызревали контрвопросы: «Вдруг не сложилось бы? Тогда готов ли я был отсидеть в лагерях? Или в психбольнице? Или пройти допрос в КГБ?»

– Ты отсутствовал, когда я читала! – возмутилась поэтесса после мероприятия. Я, и правда, несколько увлекся Домом Писателей. – Было совсем скучно, да?

– Да.

– Во всяком случае, честно, – гаркнула она. – В эту пятницу в Доме кино фестиваль «Каштановый дом». Вот там будет интересно...

За первые две недели наших встреч она зазывала меня, наверное, на полдесятка литературных мероприятий, и всякий раз я находил поводы не прийти, вскоре начав получать

удовольствие от выдуманных отговорок.

В итоге, помимо секса, которым приходилось заниматься на улице (идеально для этого подходили Гидропарк и Труханов остров, логично переименованный нами в Траханов), мы ограничились обсуждением, но не слушанием литературы.

– Я не люблю встречаться с поэтами, потому что у поэтов, как правило, не стоит, – размышляла она, куря синий «Галауз», – а мужчины совсем не читают...

Градация на мужчин и поэтов казалась мне насколько странной, настолько и обидной. Для тех и других.

– С чего ты, кстати, такой начитанный?

– Я из семьи советских инженеров, где чтение – это все, – вспоминал я заставленные книгами полки, шкафы. – До сих пор храним подшивки «Нашего современника» и «Октября».

– Ого! – воодушевлялась поэтесса и тут же зло добавляла: – Сейчас эти журналы никто не читает.

Она вся состояла из поэзии и секса, и я старался понять, то ли они дополняют, то ли перетекают друг в друга. Ее радовало то, что я читал Жене, Камю, Селина – из прозы она признавала лишь французскую; «просто близко», – и злило мое поэтическое скудоумие, кроме «Вам, прожигающим, за оргией оргию...» я ничего не знал. Я же ценил ее заботу о яичках во время минета, но напрягался от того, что пизда у нее никогда не влажнела, и приходилось использовать лубриканты.

– Так только со мной?

– Отстань! – гаркала она, и я успокаивался, видя, что злится она на себя.

Поэтесса всегда сама выбирала места встреч, но если бы это пришлось сделать мне, то я бы остановился на Доме Писателей. Неделю я воображал, как она лижет мне яйца в кабинете, где работал Остап Вишня или Максим Рыльский, – Игорь заявлял, что «совков» привили в школе литературой, и они ходят с этим вирусом всю жизнь, возбуждаясь от великих писателей на улицах и площадях, названных в их честь; ни в одной европейской стране, говорил он, нет подобного книжного культа – и эти фантазии действовали сильнее любой порнографии.

– Мы можем встретиться в Доме Писателей?

– Знаешь, там сейчас нет встреч, – тут она осеклась, поняла. – Нет!

Я упрасивал ее около недели, пока она ни согласилась и все-таки привела меня, ближе к вечеру, в Дом Писателей. На проходной, чтобы не казаться подозрительным, я купил шесть выпусков «Литературной Украины», но, по мнению поэтессы, тем самым добился обратного результата. Ее гаркающие аргументы я не слушал, прикидывая, насколько высокими окажутся потолки в помещении, куда она заведет нас, будут ли там изящные вазы и мраморные колонны. Я грезил, я предвкушал, но поэтесса сбросила меня, точно Люцифера с небес.

Мы стояли у женского туалета, и взглядом я плавил белую табличку с черным треугольником на двери.

– Тут?!

– Если хочешь в Доме Писателей, то да.

Я хотел сильно. Так же сильно, как воображал, что белый унитаз – это трон, а кафель на стенах – мраморные доски почета. Но ожидания были слишком велики, и я двигался в поэтессе механически, без наслаждения.

Помогло то, что она вдруг увлажнилась. На мгновение замерла, а после отдалась за все предыдущие сухие разы.

Я люблю Институтскую и за это знакомство, и за прогулки по тихим улочкам. Но сейчас она другая – людная, шумная, ограничивающая. Не зона боевых действий, но ее предчувствие. Полоса препятствий, которую нужно преодолеть, чтобы встретиться, как в компьютерной игре, с боссом, предварительно разобравшись с его свитой; уничтожить их, чтобы наступил новый порядок, справедливый, а главное – милосердный.

Все будет по-новому. Как у Чехова с небом в алмазах. Это, в принципе, его специализация – разочаровавшиеся идеалисты.

Флаги Евросоюза, европейские ценности – только фетиш, только натянутая для лучшего понимания оболочка. В основе же – Великая Идея Очищения.

Идеи – вот то, о чем забывают люди. Отмахиваются от них, как от ерунды. Но идеи, сколько ни делай надменный

вид, есть системообразующие компоненты матрицы. Оттого столь доминантны они в момент перемен, когда люди превращаются в сосуды, и студеная бодрость наливает тела, пробуждая от забвения, немощи, сна. Обновленная кровь бежит по всем членам, принося им благу вестъ; кровь как символ жизни, кровь как носитель души.

В тех честных, кто вышел на Евромайдан, сидела идея не Европы, но Града Золотого. Они жаждали свергнуть не Януковича президента, но Януковича внутреннего, душевной аскаридой терзавшего каждого украинца. Он разросся настолько, что поглотил самого хозяина, превратив в раба, точно грех, который сперва помышляешь и принимаешь, потом сочетаешься с ним и, наконец, не замечая, пленяешься, становясь узником страсти.

Евроинтеграция, бандеровцы, американская революция, пророссийские настроения – все это копоть, гарь, наросты на теле Украины, а внутри – то, без чего жизнь невозможна. Оно рвется наружу, ищет Град Золотой, где глупость человеческая конечна. И не понять: это возвращение абсолютно бессмысленно или все-таки несет в себе надежду на обновление?

Ответить придется и мне, и всем этим людям, толпящимся на Институтской, хотя, безусловно, они и не задавали себе этот вопрос, тем более, в таких формулировках, но беда (или спасение?) в том, что он уже в них, как генетический дефект, как встроенная опция.

Хотят пройти через шеренги «Беркута». Его бойцы в полной выкладке, но без оружия. Держат перед собой металлические щиты. Головы закрыты шлемами, видна лишь полоска между верхней губой и лбом. Взгляд сосредоточен, венчает весь монолитный образ. Но будет команда, и бойцы, оцепинившись, пойдут вперед, уничтожив любую угрозу. Если только будет команда.

Между щитами оставлен узкий, в полметра, проход. Его пропускная способность, как говорили на лекциях по «Информационным системам», невелика, образуется «пробка». Многие, правда, и не хотят продвигаться: стоят, комментируют, фотографируют бойцов «Беркута».

– Улыбочку, – ржет толстый парень, – для будущих некрологов.

– Страна должна знать своих героев, – скрипит дед с внешностью Айболита.

– Каких героев, дед?

– Ирония, молодые люди, ирония.

– А!

– Ну, суки, улыбайтесь!

Бойцы молчат. Взгляд не меняется. Кожа на открытых участках по-прежнему телесного цвета. Только у одного, конопатого, она краснеет по мере роста количества и качества оскорблений, впивающихся ядовитыми стрелами в расшатанные неопределенностью нервы.

За бойцами, чуть позади, курит их командир. Он боль-

ше, важнее и как бы надутее; даже обмундирование на нем смотрится объемнее, внушительнее. И по коротким, емким затылкам я понимаю, что он давно уже созрел для приказа. И бойцы в шеренгах тоже созрели. Готовые действовать, они ждут, чтобы мстить не сколько за оскорбления, подленькие, точно уловки боксера на ринге, сколько за дни, недели простоя, непонимание причин, по которым их пригнали сюда, но застопорили на месте, выставив, как манекены, для выплеска негативных эмоций, наподобие тех, что японские компании используют в офисе для снятия гнева у своих сотрудников. Взрывной механизм в режиме ожидания, но подрывник медлит, и порох отсыревает, портится.

Но одно движение – пока еще так, – и взрывная волна уничтожит тех, кто столь безрассудно, словно рисуясь, прогуливался рядом. И это не агрессия против условно обозначенного врага, но суть механизма, его модус операнди, трансформированного присягой из мыслящего, а значит, сомневающегося человека в конкретный, строго детерминированный набор функций.

Протискиваюсь между щитами, но тучная женщина, взывающая к бойцам «вставайте на нашу сторону, ребята», микширующая молитвы с угрозами, загораживает проход.

– Может, без остановок, а?

– Что?!

– Идите! – уже совсем зло выдаю я.

Она покоряется, но, миновав границу, пристраивается

сзади бойцов и вновь вставляет в магнитофон подчеркнутого темной помадой рта кассету «Лучшие агитационные хиты Евромайдана».

Раньше, свернув во дворик, можно было оказаться в чудном скверике, вроде того, что устроили на Институтской, 18: с работающим фонтаном, изящными вазонами, коваными скамейками. Охранник у шлагбаума, если и должен был проверять входящих, то никогда этого не делал. Но сейчас улица обрублена, как чурбан, перекрыта пожарными и военными машинами, и надо идти только вперед, чувствуя себя гладиатором, пробирающимся на арену. У каждой машины дежурит пять-шесть человек в форме пожарной службы и МЧС.

– Ребята, дался вам этот Янукович! Давайте к нам!

– Нельзя...

– Так вы за него стоите?

– У меня, знаешь, сколько зарплата? Полторы тысячи гривен, это с премиями. Буду я за него стоять?

Они пикируются, швыряясь фразами, но каждый остается на своем месте, за рубеж никто не переходит.

Проходя я думаю, что тех, кто напирает, куда больше, и если они захотят, то быстро прорвутся. Что тогда предпримут дежурные? Вызовут бойцов из оцепления? Или это не пожарные и мчсники, а переодетые люди из соответствующих структур? И у них есть оружие?

У нас в гараже до сих пор валяются книги из серии «В

поисках приключений». В них герои охотятся на диких зверей. В Киеве нынче тоже охота, но разобраться сложнее, кто животное, а кто зверь.

Зато у каждого есть свой козел отпущения. Автомат по производству информационной жвачки – только засунь монету – быстро выдает список виновных.

Я очень хочу, чтобы все было так просто. Но разве в этой стране бывает когда-нибудь просто? Бритва Оккама здесь не остра, а объяснения больше похожи на фантастические истории, где из разворошенных могил лезут имперские и крипацкие зомби.

И, кажется, есть только бесы и ангелы, а между ними – никого нет. Но посередке-то – почти все. И в каждом – от беса и ангела.

Вновь милицейский кордон. На этот раз в три ряда. Лица менее отстраненные, решительные. Тут и приказа давать не надо – лишь намекни. И понимаешь, что мы только в начале. Огонь разгорается, а кочегар – в забыты.

У меня всегда были претензии к моей стране, но, когда их масса становилась критической, придавливала, стесняла движения, мешала дышать, я включал новости, слушал, как убивают и жгут людей в других странах. А мы, слава Богу, живем. Без Волгодонска и Грозного. Без Косово и Цхинвала. Кто после этого скажет, что Украина плоха?

На Институтской я разыскивал прежний Киев, а бубны верхнего и нижнего мира отбивали мотив: «До свиданья, ша-

ла-ла-ла, мой любимый город!»

Но я вернусь. И ты должен вернуться. Договорились?

9

Не знаю, что хуже: гневный звонок от Валеры или Вениамина Степановича или их молчание. Я ведь должен быть с ними. Прямо сейчас. Но я в одном месте, они в другом, и никто не ищет.

В проулке, куда я свернул, – наконец-таки! – тишина. Наползает вечер, бредящий тайной, и скоро серые краски потемнеют, сгустятся. Но пока в прощальной бледности солнца так четко прорисовываются голые ветки деревьев и сахарные дома, украшенные лепными барельефами и статуями, держащими своды. В этом проулке все, как раньше. И я должен благодарить за это город, вновь открывшийся для меня.

Неброской вывеской обозначен магазин «Веста». Приглашает восстановить атмосферу тех дней, прожитых в Киеве. Беспокойных, хмельных, но удивительно острых в чувстве внутренней свободы, в ощущении того, что ты действительно есть. Своя история, свой город. И ты часть целого, и сам целое, собравшийся воедино, как Вольтрон; был такой мультик в детстве, сейчас оно тоже с тобой, и родители, и земля, на которой ты вырос. Книжки, аудиокассеты, парты, морской бриз – доказательства того, что ты есть. Багряная мгла рассеивается, и воцаряется свет.

Невероятно мощное в своей полноте чувство. Прекрасное, точно горный хрусталь. И такое же хрупкое. Оно появляется стремительно, беспричинно: вечер, переулок, вывеска – казалось бы, что такого? Но так же быстро может исчезнуть. Достаточно одного звонка, одного вопроса – и ты вернулся обратно, в прелую духоту жизни. И можно лишь попытаться законсервировать алкоголем чувство. Если вдруг повезет.

Магазин допасхальных воспоминаний наполнен ароматом ванили. Красный пластик корзинки испачкан черными пятнами. Закрываю их половинкой «Бородинского», плоской упаковкой грибов, кольцом «Буковинской». У витрины с кулинарией долго прикидываю: брать квашеные огурцы или помидоры. Останавливаюсь на бледно-зеленых помидорах. Покупка бутылки «Первака» проходит быстрее.

– Добрый вечер!

– Добрый.

Нужно быть жадным на слова, таким лингвистическим Скуперфильдом, чтобы не разрушить чувство, пойманное в переулке.

– Есть скидочная карточка?

– Нет.

– Нужен пакет?

– Нет. Впрочем, да.

Я должен сказать этой симпатичной кассирше в сиреневой пайте хоть одно «да», пока она, пикая, сканирует купленные

мною продукты. Тем более, что экспресс-диалог не вредит чувству – наоборот. И хочется произнести что-нибудь еще, но пока я придумываю первую ударную, как в хороших романах, фразу, сзади выстраивается очередь. Суетливо рас-плачиваюсь, ухожу.

Устраиваюсь на парапете в одном из двори-ков. Не таком милым, как на Институтской, 18, но каштаны здесь есть и скамейка тоже, а рядом с ней, бонусом – сугроб относительно чистого снега. Бутылку «Первака» – в него, соленья, колбасу, хлеб – на скамейку. Эту методику питания я разработал на старших курсах. Собственно, тогда я впервые испытал чувство.

После утомительных шатаний, отколовшись от пивных компаний, в одиночестве я начал экспериментировать с алкоголем, тратя президентскую стипендию и деньги от заводских подработок на элитный алкоголь: ром, виски, джин, текилу, абсент. Очень скоро мне начало казаться, что «элитный» – лишь маркетинговая приставка, а на деле я пью самогон или водку, испорченную сахаром, травяными и пряными добавками.

Возможно, у меня просто напрочь отсутствовал вкус. Или я пробовал напитки не из той ценовой категории, хотя козлобородый продавец в лавчонке «Элитный алкоголь из Америки и Европы» утверждал, что выбор мой, в общем-то, достойный, но так или иначе я остановился на украинской горилке. Без добавок, без выебонов.

Тогда же, после студенческого КВН, я познакомился с Никой. Приятель с лицом сухим, как пятка, бросил:

– О, Вад, слабо тебе вот с той чиксой?

– Нет, – автоматически ответил я и после этого уже не мог отказаться.

Подходя к Нике, излишне бодро, так мне потом казалось, я расстегнул вельветовый пиджак, открывая надпись на футболке: «Sex instructor. 100 % satisfaction».

– Привет! Ты очень симпатичная. Я режиссер клипов. Хорошо бы тебя снять.

– Снять? – улыбнулась она, рассматривая надпись на моей футболке.

– Ага, – я старался держаться небрежно, но волновался.

– И что за ролики?

– О, тебе это надо увидеть!

Мы обменялись телефонами. А через три дня, отмеренными пикаперским кодексом между знакомством и первым телефонным звонком, собираясь набрать Нику, я обнаружил, что в номере не хватает одной цифры.

Но вскоре она позвонила сама. Голос у нее был низкий, томный, не такой, как в жизни.

– Ты, правда, снимаешь клипы?

– Да, конечно.

– Я участвую в одном конкурсе, мне нужно снять видео...

Ника хотела заплатить. А я хотел отказаться, потому что, несмотря на техническое образование, даже фотоаппаратом

пользоваться не умел. Но в результате уговорил помочь знакомого свадебного оператора, рассчитывая, что Ника отблагодарит натурой.

Она участвовала в конкурсе «Мисс студентка Крыма» и хотела снять что-нибудь веселое, в духе КВН. Но я не согласился. И мы сделали очередной ремейк на любимые Джоуи и Чендлером кадры из «Спасателей Малибу».

Моя лень окупилась: снимки мы что-нибудь забавное, и оно смотрелось бы глупо на фоне той псевдоэротической дряни, которую продемонстрировали остальные конкурсантки. А так Ника, похожая на певицу Шакиру, но с большей грудью и меньшей задницей, оказалась не то чтобы вульгарной, но и не скромницей, войдя в пятерку лучших.

Но в сексе она бы не попала и в третью десятку. Никаких отступлений от ГОСТа. Полные, всегда чуть приоткрытые губы не касаются члена, карие, с поволокой глаза не просят сделать ей больно. Когда я видел ее рядом, штырящей либидо, как сказал бы Игорь, то не верил, что в постели она скорее напоминает материал для деревянных поделок.

И я охладел. Простуженная ртуть в градуснике страсти упала ниже нуля. Отвечая на звонки Ники, я встречался с ней через раз. И за ее деньги ходил в кино и театр, караоке и боулинг – в общем, симпатично проводил время.

Все это было так непохоже на мои прежние отношения – с пьяными шатаниями по ночным улицам и квартирам знакомых, – что сначала я отвращался, а после втянулся, оча-

ровался и захотел увеличить частоту наших встреч. Начал звонить сам, приглашал встретиться, смирился с ее пуританской позицией в сексе – стал ею, стал для нее, и тогда она заскучала, так быстро, что я не успел ничего изменить.

– Извини, я не могу сегодня...

Потому что...

...мне надо заниматься;

...плохо себя чувствую;

...надо помочь маме;

...день рождения у отца;

...собака заболела.

Отговорки становились все страннее, а я лишь распалялся от ее нескрываемого игнора: писал, звонил, приходил – делал то, что делают влюбленные, а с красивыми девушками это сродни камню на шее и прыжку, как написали бы романисты прошлого века, в омут дьявольских глаз.

Я понял это, оставшись один. Понял так же четко, как то, что девушки лучше у меня не будет.

Успокаиваясь, я гулял по городской набережной в надежде, что море заберет воспоминания о Нике, а значит, и досаду, тоску, грусть, разочарование. Заберет возможность того, каким я мог быть с ней, но теперь никогда не стану. И надо банально оставаться собой.

Бабушка рассказывала мне, что в молодости к ней сватался один человек. Она должна была ехать к нему, но на телеге сломалось колесо; его можно было бы исправить, но бабуш-

ка, увидев в этом дурной знак, осталась дома. Когда жених сам прибыл к ней, она вновь вспомнила о сломанном колесе, как о дурном знаке, и отказала. А через год вышла замуж за моего деда. Ее первый жених стал актером, снимался у Иоселиани и Данелии, пусть и не на первых ролях.

– Сейчас, перед смертью, когда вся жизнь перед глазами, я думаю, как было бы, если бы я не отказала тому, первому? – лежа на тахте, вспоминала бабушка. – Кем бы я стала?

Одна деталь, одна случайность, и вся жизнь может сложиться иначе. Или сломанное колесо – тоже часть провиденья?

Тогда, размышляя об этом, я забрел на Центральный городской холм и на улице Советская изумлялся, почему за двадцать с лишним лет севастопольской жизни никогда не был здесь, но зато сотни раз топтал набережную, площадь Нахимова и Комсомольский сквер. Советская очаровывала: ее тенистые улочки, двухэтажные здания, лестницы из двора в дворик, разросшиеся деревья шелковицы, чьи корни осьминогами прорывали асфальт. Тишина, благодать. А внизу суета, люди, транспорт.

Так я вышел на площадь, где собирались моделисты, с памятником Кириллу и Мефодию и рафинадным зданием с колоннами в греческом стиле. Встретить подобное в Севастополе, разрушенном войнами и отстроенном заново в стиле классической советской архитектуры пятидесятых годов, было сродни нахождению древнего храма, и я чувствовал се-

бя кем-то вроде Индианы Джонса.

Здание и правда оказалось храмом – православным собором Петра и Павла, и рядом с ним мои чувства, эмоции, мысли слились воедино в изначально заданной точке сборки. Больше не было разочарований, гнева, обид, претензий – точнее, все это присутствовало, но в другом мне, в том, за которым можно было наблюдать со стороны, отсекая лишнее, наносное.

И сейчас на Институтской это чувство повторяется вновь. Я наблюдаю за человеком, который должен быть мной.

Отламывает колбасу, хлеб. Рвет упаковку с грибами. Достает из пакета квашеные помидоры. Свинчивает крышку «Первака». Цедит в стаканчик. Выпивает, закусывает сначала помидором, затем колбасой и хлебом, а сверху черным грибом. И так – десяток раз, в строго установленном порядке.

Допивает, хмелеет, сметает мусор в пакет, выкидывает его в урну. Поднявшись, выходит из дворика на улицу. Улыбается, не замечая прохожих. Ему кажется, что он в мире, и мир в нем. Ему кажется, что его визит сюда, на улицу, бывшую другим, стал правильным, важным решением. И ему хорошо. Пускай на время, но ему хорошо.

10

В Мариинском парке людей стало больше. Со стороны

Банковой движется колонна школьников, натянувших поверх зимней одежды белые футболки. В руках у школьников таблички «Здесь тоже говорят по-русски», «Давай к нам, у нас хорошо», «Мы друзья». Колонна идет к поредевшему митингу «Партии регионов». Его участники разбрелись по палаткам, расселись на паллетах, скамейках, постелив вместо скатертей бело-синие флаги.

В начинающейся кутерьме, где уже слышны характерные крики и дикий смех, я совершенно растерян, не нахожу тех, с кем приехал. Валера не берет трубку. Вениамину Степановичу лишний раз звонить не хочется. Оттого брожу по дорожкам Мариинского парка с перерывами на обогрев у дымящих бочек.

Сделав круг, вновь оказываюсь у входа, где блондинка в зеленой шапочке, синей куртке «Барберри» и ярко-красных джинсах раздает листовки. Протягивает мне одну, отпечатанную на сероватой бумаге. Агитирует за Евромайдан.

«Мы стоим, – гласит листовка, – не против Януковича, не против русского языка, не за Америку или Европу, а потому, что просто устали жить в говне».

– Вы и правда устали? – благодушно говорю я. Умеренное опьянение – не отнять, не прибавить – позволяет соблюдать баланс между нормами приличия и общительностью.

– Да, конечно.

Блондинка говорит с акцентом. То ли чешка, то ли полячка. Может, словачка. В общем, откуда-то из Восточной Ев-

ропы. Хорошо, если с еврейской кровью, как многие там: тогда окажется не только симпатичная, но и страстная, любящая оральный секс.

– А вы – это кто?

– Мы европейцы, – еще шире улыбается блондинка.

Если мы хотим стать европейцами, – иначе для чего в который раз собираемся на Майдан? – то нам, определенно, необходимо научиться так улыбаться. Или хотя бы улыбаться в принципе. Венгры, чехи, словаки, болгары, поляки освоили эту завещанную Дейлом Карнеги науку. До американцев им, конечно, еще далеко, но путь осилит к дантисту идущий.

– А ты из какой страны?

– Чехия, – радостно сообщает блондинка с ударением на последнюю букву. Не люблю чехов и Чехию, но девушка мне определенно нравится.

– О, я был в Чехии!

– Был? – русский она понимает так себе.

– Да. Лет, – я прикидываю и ужасаюсь классическому «боже ты мой, как летит время», – восемнадцать назад. Прага, Брно...

– Прага!

Я был в Чехии в двенадцать или тринадцать лет. Надо уточнить у мамы; мама помнит все. Отец вдруг захотел, – интересно, где он взял деньги? – чтобы дети посмотрели Европу. Невыездные советские инженеры решили, что хотя бы сын с дочерью не должны стать затворниками. Три лета под-

ряд я и сестра ездили с туристическими группами: Чехия, Мальта, Германия.

Жили в кампусе. Рядом – сосновый бор и болотистый водоем с ордами комаров, стремящимися переночевать вместе с нами. В первую ночь меня покусали так, что на следующий день, покрывшись алыми блямбами, расчесывая их до крови, я мечтал, как змея, сбросить ненавистную кожу. Чешская медсестра сначала дала мне вонючую мазь, а после, спустя полчаса насколько мучительного, настолько и терпеливого ожидания, сделала болючий укол; стало легче, блямбы сморщились и побледнели.

На вторую ночь нам выдали средство от комаров, и мы сразу же распыскали весь баллон, а после Зюзя и Аристарх, закупорив окно, курили, «травя гадов». Я, костеря Чехию и папу с его идеей, лютовал, получая никотин на годы вперед. Но вскоре, пожелтев, свыкся и остальные дни спал нормально, пока в ночь перед отъездом старшие парни, согласно традиции, ни измазали мое лицо зубной ментоловой пастой и ни принялись тушить об меня «бычки».

Тогда я сбежал: выпрыгнул из окна и пробрался на летнюю площадку, где остывали угли прощального костра. Зачился рассвет. Подкинул бумаги, хвороста, крашенных, едко дымящих досок, раздул пламя и сидел у него до завтрака.

Днем нас вывозили осматривать достопримечательности. Но я запомнил только Старую Прагу: мощенные булыжником улочки и огромный серый костел, поразивший меня тем,

что в нем, оказывается, можно было сидеть. Я присел на деревянную скамейку и, как мог, обратился к Богу. После мне всегда казалось, что беседа о разнице католичества и православия, в сущности, может быть сведена к этой маленькой деревянной скамейке.

Впрочем, когда нас погрузили в автобусы, чтобы везти обратно в Киев, я вспоминал не костел и часы, а крепкое пиво «Радегаст», им упивался до комариной бесчувственности Зюзя, и блондинку Кристу, с которой я и Аристарх познакомился у телефонной будки возле автозаправки, куда мы ходили, чтобы купить мороженое и позвонить родителям.

Криста была с подружкой, и Аристарх, старше меня на три года, по-английски спросил ее, где поблизости есть бар. Я вставил фразу. Криста рассмеялась. Мы поболтали еще немного и на прощание она мило, так казалось, помахала ручкой.

Мне было двенадцать или тринадцать лет, я рос в квартире, заставленной книгами, в семье советских инженеров, и подобное, наверное, значило для меня что-то в духе «я хочу тебя».

Три дня я бродил под впечатлением, а после наконец решился спросить у Аристарха, что он думает о блондинке. Аристарх изрек несколько нижепоясных фраз, а затем принялся рассказывать о сексе с бывшими девушками. Выходило эпично, так как бухой Зюзя, не вставая с постели, периодически выдыхал «ебаны в рот».

Оставшееся в кампусе время я спускался к автозаправке, покупал мороженое и возле телефонной будки ждал Кристу, но она так и не появилась.

И вот я познакомился с еще одной чешкой.

– Кстати, меня зовут Вадим.

Блондинка улыбается:

– Криста.

– Что? – обомлеваю я.

– Криста. Мое имя Криста.

Окна закрыты? Есть. Двери заперты? Есть. К взлету готов. В этот магический, невероятный день.

– Криста, тебя зовут Криста?

– Да, а тебя Вадим? – блондинка не перестает улыбаться.

А я, наверное, похож на Лилу Даллас, твердящую «мультипаспорт». Как же назывался тот городок? Или кампус? Не вспомнить, а надо бы дознаться. Но что спросить? Ты ходила к телефонным будкам возле автозаправки?

– Мне очень нравится Чехия, – надо выиграть время, не отпускать.

– Файно.

У меня должны быть заготовки на случай знакомства с девушками. Где-то они были. Они должны быть. Да что там! К встрече с Кристой я должен был готовиться всю жизнь.

– А как тебе Киев?

– Файно. Эта, – она говорит медленно, подбирая слова, – энергия, демократия, Украина. Очень impressive.

– Да, люди вышли в едином порыве.

– Янукович. Не понимаю.

– Вот и я его не понимаю.

Еще чуть-чуть реверсивной хроники событий, – «привет, мы будем счастливы теперь и навсегда» – и я пойду валить оставшиеся в Украине памятники.

– Но вообще я не то, чтобы за Евромайдан, – надо быть честным.

«Your own personal Jesus» – телефон оживает мелодией звонка. И я внутренне поджимаюсь, ожидая услышать Валеру или Вениамина Степановича, но на экране высвечивается: «Игорь каратаев».

– Извини, я на пять минут, – оставлять Кристу жаль, но друг важнее. Отхожу в сторону. – Игорь, здорово! Тебе, блин, не дозвониться!

– Да так, – голос его фальшив и сух, как молодящаяся старуха, – занят был.

– Все время? – Не обращаю внимания на его равнодушие. – Я тебя набирал, набирал! Я в Киеве, друг! Хорошо бы встретиться!

– Честно сказать, я сегодня немного занят.

– Как занят?

– Вечером важная встреча. С друзьями-коллегами.

– А завтра?

– Тоже работа.

Возможно, меня зовут не Вадим Межуев. Я не живу в Се-

вastoполе и не приехал в Киев. Возможно, сейчас не 2013 год. Нет, это Спарта. А я слабый мальчик. Меня подхватили десятки рук, несут к пропасти, хотят сбросить.

– Но я же приехал... мы не виделись... столько...

Наверное, это уничтожение. Даже не слова, а взгляд, умоляющий, жалкий.

– Честно сказать, – он шумно дышит, похоже, что курит в трубку, я тоже распаковываю пачку красного «Бонда», – после твоих постов и комментов у меня нет особого желания видаться.

– Как? Что? Разграничивай, разбивай вопросы.

– Весь этот бред про Евромайдан. Эти твои перепосты. Лимонова, Проханова.

– Но мне нравится «Господин Гексоген» и американские рассказы. Остальное, конечно, говно, но это...

– Мне по хуй, Вадим! Люди гибнут здесь за идею, а ты там злорадствуешь, в своем Севастополе. На хуя?

– Подожди, стоп! Во-первых, это и твой Севастополь. А, во-вторых, где это я злорадствовал, и кто гибнет?

– Люди, блядь, украинцы!

Игорь срывается на крик. Я не выдерживаю сам.

– Пока что, слава Богу, никто не погиб! Но, судя по тому, что я увидел, еще погибнут!

– А ты, сука, рад?

– Да при чем тут?

– Да при том! Того ты и ждешь! Иначе на хуя перепостил

статейку «Ваша кровь, много и зря»? Кликушей заделался?

У меня трясутся руки, сдавливает в груди – точь-в-точь старик. За этот спор с Игорем я и правда состарился, ссохся, выкрученный, как стираное белье перед сушкой.

– Игорь, ты чего? Мы же друзья!

– Вот и я про то. Вроде нормальный пацан, а пишешь хуйню! За что ты так ненавидишь Украину, Вадик, за что?

– Игорь, успокойся! Не пори чушь! Во-первых, я ничего такого не постил. Лимонов и Проханов в тех комментах говорили о России...

– Вот-вот! Думаешь, Путин нас этими миллиардами купит? Хуй вам!

– Кому нам, Игорь? Кому? Я, на секундочку, не из России, а из Украины. Севастополь – это Украина, Европа, как тут говорят.

Делаю совсем не мхатовскую паузу, жду ответа, но Игорь молчит.

– И, во-вторых, единственное, что я запостил о Евро-майдане – это «Ваша кровь, много и зря» и тексты за русский язык, за русскую культуру, которая, согласись, не отменяет украинского гражданства. Если мы стремимся в Европу...

– Мы! Не вы!

– Так вот, – прикуриваю новую сигарету, – если мы стремимся в Европу, то напомню, что одна из главных европейских ценностей – это терпимость, уважение к иному мнению,

культуре, языку, право на альтернативную точку зрения...

Выдыхаю. Неплохо. Мог бы выступать у Куликова. Или у Соловьева. (Птичья мафия.)

– Ну, так и уважайте нас! – кричит Игорь, дискутируя ломом, а я свой оставил дома. – Чего в Киев приперся?

Едкий, как фтор, вопрос. Потому что и сам не знаю, чего приперся. Хорошо разглагольствовать о глобальных (или кажущихся такими) вещах, а в частностях, особенно личных, путаешься, не разобраться.

– Ну...

– Баранку гну.

– Свежо, – он дает мне время подумать.

– Приехал, чтобы увидеть реальную картину. Не телевизионную.

– Сел на поезд и приехал, да?

– Нет, на автобусе. С антимайдановцами.

– С антимайдановцами? С теми, кто сейчас в Мариинском парке деревья рубит?

– Знаешь, я вообще-то сейчас в Мариинском, и никто тут не рубит...

Но Игорь не слушает:

– ...с быдлом? Ты приехал сюда с быдлом? И еще рассказываешь мне про Европу? Ебать! – Буква «а» растягивается на полминуты. – Удобно жопе на двух стульях? Не болит?

– Можно и так, но можно и о «золотой середине». Не сомневаются только идиоты. А я смотрю и там, и здесь, – с

трудом представляю, что на самом деле обозначают эти дефиниции, – уверенность стопроцентная. Заставь дурака Богу молиться – он лоб расшибет!

– Зато ты умный!

– Игорь!

– Слушай, нам, правда, не о чем говорить. Не брал трубку и правильно делал. Но сижу тут, пиво пью, думаю, надо перезвонить, друзья все-таки. Может, не такой ты мудака, как «ВКонтакте»...

– Игорь, да послушай ты!

– ...а ты такой. Все, точка!

По словам Игоря, главное наше воспоминание – это пьянка в пельменной «У Палыча». Тогда он решил, что знакомиться с девушками на улицах несолидно и надо перебираться в бары. Мы ходили по центральному кольцу Севастополя, забредая то в один, то в другой кабак, прикидывая цены, присматриваясь к контингенту.

Чаще всего нам попадались женщины за сорок, сидевшие вдвоем или втроем за бутылкой шампанского или с бокалами пива. Были и те, кто с креветочными физиономиями запивал водку томатным соком. Мужики тоже встречались, но они почему-то сидели отдельно, занятые, судя по обрывкам разговоров, бравадными историями о том, кто сколько дамочек оприходовал. Были и парочки. На мужчин в них мы взирали с презрением: на молодых – из-за того, что им пришлось тащить девицу в кабак, на старших – из-за того, что

позволили окольцевать себя.

Цены в барах сильно превышали ларечные, и я приуныл. Игорь, правда, не заморачивался. С финансами у него всегда было лучше, чем у меня. Родители-банкиры выгоднее, чем родители-инженеры.

– Женщины старше – это прекрасно. Они знают, чего хотят. Не будут ломаться, как малолетки. Мы для них идеал: молодые, неутомимые, – звучало вульгарно, и я решил дать понять это, усилив эффект:

– Жеребцы!

– Вот-вот, – Игорю даже понравилось. – Многим женщинам нравится учить молоденьких.

– Хорошо, а если эти дамочки, – я показал взглядом на соседний столик, где шептались две пухлых блондинки, – проститутки?

– Тю! Скорее они нам сами доплатят. В общем, бар – идеальное место.

Я хотел возражать то ли из-за качества женщин, то ли из-за количества денег, но Игорь таскал меня из бара в бар. Мы были, по меньшей мере, в полутора десятке мест, выпивая или уходя сразу, пока ни наткнулись на желто-красную вывеску «У Палыча».

– Давай, что ли, пожрем, а!

– Неплохо бы, но у меня с деньгами напряг.

– Угощаю!

Я не был в таких общепитовских заведениях, если не счи-

тать школьной столовой, лет десять, наверное. Выщербленная лестница вела в полуподвальное помещение, отделанное грязно-зеленой кафельной плиткой, заставленное деревянными скамейками и столами, наподобие тех, за которыми собираются пенсионеры в скверах и парках. Некоторые столы были застелены полосатыми клеенками, другие стояли голые. Солонки и перечницы тоже присутствовали выборочно. В зале никого не было.

– Слушай, а они вообще работают?

– Да. Здесь всегда так. Идем.

За стеклом в металлических емкостях чернели печеночные котлеты «По-крымски», распласталась невнятная масса, авансом превращенная в картофельное пюре «Нежность», переливалось маслянистыми пятнами, какие бывают на море, если потерпел крушение танкер, нечто борщевидное. Распоряжалась сонная женщина, напоминавшая Стивена Тайлера времен «Nine lives».

– Слушаю.

– Здравствуйте. Нам, пожалуйста, две порции пельменей «По-нахимовски» и две кружки «Севастопольского».

– Патриотичный выбор.

– Хорошо, – кивнула женщина.

Мы сели за неклеенчатый стол.

– Ты тут питаешься, что ли?

– Ага. Здесь вкусно и дешево.

– Аргумент. И так пусто?

– Да. Но, – Игорь повертел солонку, – один раз было людно. В 2004-м, когда к нам заявились «оранжевые»...

– А, тогда они еще виселицу у горсовета поставили.

– Вот-вот. Питались они здесь, чтобы далеко не ходить. Наверное, хозяева «Палыча» единственные, кто радовался «оранжевым».

– Ваш заказ.

Пельмени «По-нахимовски» плавали в ароматной жиже с добавлением уксуса, чеснока, зелени и душистого перца.

– Блюдо не для тех, кто целуется с девушками.

– Если только они не питаются здесь же. – Игорь поднял кружку. – Будем!

И мы были. Довольные, пьяные, откровенные. Игорь поднимал руку. Женщина «Тайлер» реагировала и наливала пиво. Через три или четыре кружки я просил ее исполнить «Dream on». А через шесть или семь – пел уже сам. Игорь, завывая, – «guitar!» – изображал Джо Перри.

А после начал рассказывать истории. Много историй. Я зеркалил его откровенность. И оказалось, что говорить без недомолвок – пусть и с лучшим другом – до онемения трудно. Почти невозможно раскрыться даже не перед условным Игорем, а перед собой.

Степень нашей откровенности объяснялась не выпитым. Алкоголь был лишь оправданием, прикрытием на случай, если кто-то замандражирует, включит обратный ход – тогда можно будет сказать: «Ну, нажрались, ну, наболтали...»

Каждый из нас говорил потому, что ждал этого момента. Ждал шанса, дабы очиститься. Нам почти удалось это сделать тогда. Как на хорошем психотерапевтическом сеансе. Но оставалось еще одно, недосказанное.

– Вам пора, молодые люди.

– Еще... пива!

– Пиво закончилось. Мы закрываемся.

– Уйдем, – Игорь махнул рукой и чуть не упал со стула. – Туалет где?

В первый раз женщина засомневалась. Наверное, не хотела пускать нас, но боялась, что мы обоссим стену или входную дверь.

– Я покажу.

Поддерживая друг друга, мы поднялись. Сделали несколько вихляющих шагов, привыкая. Прошли за металлическую стойку с едой и дальше по пахнущему богадельней коридору.

– Защелка не работает, – указала женщина на хлипкую дверь.

Игорь зашел первым, не закрывая. Пошатнулся и чуть не рухнул лицом на сливной бачок. Женщина матернулась. Я извинился. Зашел следом, прикрыл дверь. Держась за стены, мы поссали в две струи. Моча Игоря оказалась темнее. Позже он утверждал, что именно в тот момент ощутил, насколько мы дружны и близки.

На выходе из пельменной, в девственной тьме, не тронутый фонарным светом, мы распрощались, обнявшись, так и

не договорив, не расплескав последние капли отравляющего нас одиночества.

И, возможно, то уединенное, недосказанное стало причиной нашего конфликта сегодня.

Еще звонок. Жму, не глядя, в надежде, что Игорь одумался, перезвонил, но в трубке голос Валеры:

– Межуев, ты где? Тут ты ищут.

– Кто?

– Ани Лорак! Начальство, еб, кто ж еще?

– Слушай, Валера, у меня тут проблемы...

– Подъехать, помочь?

– Нет, спасибо. Просто время...

– Слушай, брат, ты рамси там свои дела, а я прикрою...

Мне хочется благодарно пожать ему руку. Ту самую, что в наростах.

– Спасибо, брат!

Надо перезвонить Игорю. Надо, но позже. Потому что это слабость, а для убедительности важна сила. Сейчас же необходимо собраться, вернуться в нормальную жизнь. Без людей, превращенных в идеи.

11

Криста по-прежнему раздает листовки. От толстой пачки осталось совсем чуть-чуть. Большинство прохожих забирают не глядя, свернув, бросают в сумку или в карман. Некото-

рые останавливаются, читают, улыбаются или злятся. Мужчина в тяжелой, под Женю Лукашина, шапке яростно комкает листовку, бросает под ноги и по-крейсерски устремляется к чешке. Дико жестикулирует, но Криста лишь улыбается.

И, глядя на это, я понимаю, отчего так залип. Она улыбается, как «телка из Чехии, Надя». И пусть та была шатенкой, а Криста блондинка, но флюиды строками-командами посылаются те же. Вся она – из другой, альтернативной реальности. Той, на которой нас вырастили ментально.

Тургеневские Аси сменились Надями из «Американского пирога», и мы стали выглядеть стильно, модно; даже брюхатые дядьки, влетающие в зауженные джинсы и майки «Dolce amp;Gabbana». Но когда лучшие из нас открывают рты, дабы изречь сентенции, высосанные из телетител – все началось с Бивиса и Батхеда, продолжилось «Саус Парком» и зафиксировалось на сериалах, моду на которые ввел «Lost», – университеты и храмы рушатся, обращаясь в прах.

Желудочный сок пришел на смену серому веществу. Мы остались одни. Без того, что древние называли богом. Мир превратился в каталогизированный желудок, не успевающий переварить телевизоры, шмотки, ноутбуки, айфоны.

Криста оттуда. Так мне кажется. Я же еще не идентифицировал себя.

Мужик в меховой шапке, наконец, отстает от Кристы. Она машет, увидев меня.

– Все, закончились листовки?

– Да. – Она замечает перемену моего настроения. – Ты грустный? Что случилось?

– Да так...

– Хочешь к нам?

– К вам?

– Прости?

– Вы – это кто?

– А, – Криста смеется, – я и мои друзья. Квартира тут.

Ответ, кажется, вырывается сам:

– Можно.

Общение с Кристой видится мне более привлекательным, нежели бессонная ночь в автобусе, наполненном перегаром, храпом и вонью грязных носков.

– Давай пройдемся, – говорю ей.

– Ты из Киев?

– Нет. Приехал сюда утром. – умалчиваю, с кем. – А раньше жил здесь.

– Из какого города?

– В смысле вообще? Из Севастополя. Это Крым.

Рассказываю Кристе о Херсонесе, Панораме, Диораме и двух городских оборонах, заканчивая Львом Толстым. Мы спускаемся к Арке дружбы народов (площадка завалена мусором), а после на Европейскую площадь, с неразобранной остывающей сценой. Криста слушает внимательно, улыбаясь, но в конце говорит:

– Почему ты против Евромайdan?

– Я не против, но, – мне хочется быть как бы умным, – Достоевский писал, что есть лишь одно противостояние – добра и зла, и поле боя – душа. А моя бабушка повторяла: «Грех – это то доброе, что сделано не вовремя и не к месту». Мне близко это. Как эффект бабочки.

– Но Киев – Европа.

– Кто бы спорил. Но Киев и эклектичен. Киево-Печерская Лавра стоит напротив музея современного искусства, а он в «Арсенале». Там рабочие – пушку видела? – первыми поддержали красную революцию. И мемориал жертвам голодомора рядом с Аллеей воинской славы.

Мы подходим к Владимирской горке. Криста указывает на пятиэтажку.

– Наш дом.

– Возьмем выпить?

– Алко?

– Да, пиво, водка, вино – что ты там пьешь?

– Я?

– Ну да, – ее непонимание, выражаемое с акцентом, периодически раздражает, но симпатия должна разбавляться, иначе не будет контраста, а без него в амурных делах никуда.

– Пиво, шампанское.

По крутой лесенке спускаемся к продуктовому магазинчику. Напротив – детская площадка, огороженная зеленой рабицей, на калитке – новенький блестящий замок.

– Мы закрыты, – огорошивает продавщица, но отступить

в этот вечер, нежный, как леденцовая дрема, нельзя.

– Мы быстро, правда.

Протискиваясь в дверь, стараюсь улыбаться.

– Ладно, ладно, – соглашается продавщица.

Берем упаковку баночного пива, чипсы, колбасу, сыр, шампанское, бананы. И литровую бутылку водки.

– Водка? – удивляется Криста.

– Это мне.

– Любить?

– Иногда. Простите, а у вас есть огурцы?

– По-моему, только свежие, хотя, – она идет в угол магазинчика, – кажется, тут осталась последняя баночка. Вам повезло.

За стеклом в маринаде с веточками укропа покоятся крупные перезрелые огурцы. На этикетке значится «Долина желаний». Огурцы – так себе, но название подходящее.

– Хорошо.

На кассе жду, когда Криста докинет половину необходимой суммы, но она лишь пассивно стоит рядом. Приходится тоскливо платить самому. Где европейское правило, когда в паре каждый платит сам за себя?

Криста живет в двухкомнатной квартире на четвертом этаже старого кирпичного дома. Окна кухни выходят на Владимирскую горку. Я вижу князя Владимира, держащего подсвеченный крест и смотрящего на зеленеющий – чиновники пока еще не добрались – левый берег Днепра. Криста ставит

алкоголь и еду в холодильник.

– Есть будешь?

– Да, – пытаюсь вспомнить, когда ел в последний раз.

– Посмотри в холодильник, – говорит Криста и уходит из кухни.

Открываю дверцу. На боковых полках – яйца, майонез, кетчуп, йогурты. В основном отделении – принесенные сыр, колбаса, еда из «Макдональдса». Выбираю гамбургер и ветчинные сосиски, найденные на нижней полке. Запиваю купленным «Старопраменом».

Криста возвращается, переодевшись в серо-розовый спортивный костюм.

– Пива?

Достаю банку, открываю, пуская пену.

– «Старопрамен»? – глотнув, удивленно спрашивает Криста.

– Как видишь.

– Не «Старопрамен», – заявляет она. – «Старопрамен» другой. А это... плохо.

– Все пиво плохо. От него растет живот.

– Не любишь пиво? Нет живота.

Хмыкаю:

– Нет, это скорее гены. Впрочем, он все равно появится. У Буковски вот вырос к концу жизни. Когда он стал большой и толстый. А ведь только начал понимать женщин.

Судя по взгляду, фраза ей не совсем понятна. Надо гово-

речь коротко, емко.

– Буковски. Писатель.

Я для чего-то показываю живот и бороду.

– Да. Буковски. Нравится.

– Мне тоже. Предлагаю за это выпить.

Заход так себе. Достая водку и «Долину желаний».

– Нет, водка.

– А, да, шампанское.

Бутылка «Артемовского» специально для Кристи.

– После пива нет.

А говорят, чехи – самая пьющая нация в мире. Хотя, возможно, это касается лишь мужчин.

– Хм, кино?

– Чехия.

– Чешское кино?

– Да.

– Я не понимаю по-чешски.

– Эксперимент. Нет слов.

Экспериментальное немое кино из Чехии. Ради этого стоило ехать в Киев. Открывать новые горизонты – так говорят?

– Хорошо, давай. Включай фильм. Я возьму еду и пиво.

Понимаю, что мы общаемся с Кристой так, будто давно знакомы. Скорее, друзья, нежели любовники.

Она уходит. Я нарезаю колбасу, сыр, достаю из банки «Долины желаний» огуречного монстра с пожелтевшим брюхом. Беру все это вместе с водкой и двигаюсь в комнату.

Криста устроилась на диванчике, поджав под себя ноги. На экране ноутбука расхристанный парень насаживает на вилы обнаженную плоскогрудую девицу. За убийством – кровь почему-то кислотного, как у Хищника, цвета – наблюдает еще одна чешка, но у этой грудь притягательно больше.

– Это кино? – морщусь я.

– Да. Знакомый – режиссер.

– Он снял это?

– Да, – не без гордости.

Мне до покалываний в ступнях хочется знать, что у Кристи общего с ее знакомым.

– Откуда ты его знаешь?

– Экс-бойфренд.

– И много кино он снял?

– Что?

– Скольких фильмов?

– Один, – Криста показывает мне, чтобы я дал ей колбасы, – два.

– Как его зовут? – выпиваю водки раньше, чем собирался.

– Мартин, – Как гуся. Он, наверное, и сам похож на гуся: высокий, надутый, со здоровенным кадыком и еще большим носом. Так я его представляю. – Он режиссер клипов. Музыкант.

– Рок? – Криста кивает, я чувствую, что ненавижу этого Мартина. – На что похоже?

– Radiohead, – отвечает, не думая; наверняка то, что гово-

рил ей сам Мартин.

– А из более старого?

На этот раз Криста задумывается:

– Joy division. INXS.

Мне безразличны и те, и другие, но я вспоминаю, как закончили Кертис и Хатченс, и Мартин уже не видится мне столь непобедимым.

– Отлично, – говорю я. – Кстати, откуда ты знаешь русский?

– Много в Киеве.

– А что с украинским?

– Плохо.

Ей заметно надоедает наш разговор. Она хочет, чтобы мы смотрели фильм Мартина. А я хочу ее сзади. Желательно перед зеркалом. Чтобы, как говорят крутые парни в крутых американских фильмах, стереть с ее лица эту дурацкую улыбку.

Фильм Мартина слизан с «Прирожденных убийц» Стоуна. Только главный герой похож не на Вуди Харрельсона, а на Гарри Поттера, и когда он убивает очередную девицу, то забавно, словно псина, дергает носом.

Не знаю, говорить ли об этом Кристе. Критиковать ли ее бывшего? Рекомендации могут быть разными – я бы остановился на «сказать», – но чешки непредсказуемы. Во всяком случае, в моем сознании.

– Мартин ругал себя. За фильм. – Самое время сказать

про Стоуна. – Как он сыграл.

Еще и актер, вот как! Вездесущий Мартин. Сперва это злит, но я присматриваюсь к ухудшенной, пускающей слюни версии Гарри Поттера и вскоре, наоборот, воодушевляюсь. На его фоне я Вуди Харрельсон.

– Нормально.

– Ревность к актрисам.

– Ты ревновала его к актрисам? Зря! Ты намного шикарнее!

Криста поворачивается ко мне. Взгляд у нее насмешливый, глаза светло-голубые, сереющие ближе к зрачку. Губы пухлые, чуть обветренные, хочется облизнуть. Пробую целовать, но Криста отстраняется:

– Надо смотреть фильм.

Вновь пристаю. И вновь тщетно. Она сидит, не реагируя, в пассивном ожидании из серии «ну и что дальше?». Если бы в таблице Менделеева использовались картинки, то бром обозначался бы фотографией Кристи.

Но то, что я здесь, в ее квартире, а она на диванчике, переодевшаяся, пьющая пиво, убедительнее любых слов, действий. Возможно, Криста из тех девушек, у которых секс только по расписанию. Утром – кольцо, вечером – секс. Вечером – ресторан, утром – секс. Пока ни сделаешь домашние дела, ни заработаешь нужную сумму денег – оставайся в сторонке, не суйся. Сейчас в квартире с видом на Владимирскую горку, в комнате, где на деревянном подоконнике

в пластиковых стаканчиках из-под сметаны пылится герань – по ней сразу ясно, что Криста в обстановке лишь временный элемент, – я должен ждать, изображая парня, которому интересно чешское немое кино.

– Еще пива?

– Можно.

Приношу из кухни две банки. Отпив из своей, добавляю туда водки. Мне кажется это вполне обыденным, хотя и без брошюры об алкоголизме все ясно, но Криста удивлена:

– Водка с пиво?

– Да.

– Это... плохо.

Не вредно, не убого, не дико, а именно плохо. Точное слово. Как в стишке, что такое хорошо и что такое плохо. Надо придумать нечто подобное для взрослых, а то совсем запутались с либеральными-то свободами и плюрализмом мнений.

Мартин не только глуп, но и удивительно долог. Наверное, в сексе это и плюс, хотя, по словам уролога Мовсисяна, нормальный половой акт длится 2 минуты 36 секунд, но для немых фильмов – просто-таки катастрофа.

Но вот, Мартин воздевает к мглистым небесам руки – катарсис, осознание, конец. Интересно, у немых чешских фильмов есть саундтрек или титры идут в драматической тишине?

Кладу руку на бедро Кристе. Мягкая хлопковая ткань. Приближаюсь, чувствуя сладкий запах. Целую в обветрен-

ные губы, сталкиваясь с юрким шершавым языком. Руку на грудь, после в трусики. Возбудить и тащить на кухню. Хочу, как князь Владимир, видеть левый берег, когда буду трахать Кристу.

Вспоминаю памятник. И подсвеченный зеленым крест. Нет, плохая идея.

Лучше здесь. Чтобы немое чешское кино не кончалось. Смотри, Мартин, я трахаю твою Кристу! Сглотни, улыбнись в камеру, сука!

Я близок к вторжению советского танка на влажную улочку Праги, когда стук в дверь оглушает, сбивает с ритма, и сексуальная аннексия откладывается.

– Надо открыть. Друзья.

Голос Кристи спокоен. То ли я неубедителен, то ли она из ценного материала для деревянных поделок.

– Не надо!

– Надо. Ключ в двери.

– Открывай.

Быстрая капитуляция. Ничего, – утешиться водкой – это временное отступление. Слышишь, Мартин?

12

Друзья Кристи вваливаются радостные, хохочущие, возбужденные. Четыре парня и пять девушек. Длинный, похожий на Дирка Новицки блондин с носом-флюгером ставит

пакеты «Метро» на полосатый линолеум.

– Еще кто-нибудь будет? – шепотом уточняю у Кристи.

– Будут.

Парни примерно все одинаковые: высокие, тощие, светло-волосые. Девушки, наоборот, грудастые, низенькие, с глазами-углями; ночной зефир струит эфир, и они раскаляются, обдают жаром.

– Вадим, – представляет меня Криста.

Киваю, слушая ответные имена:

– Петра. Хелена. Симона. Тереза. Зденка.

И менее интересные:

– Радо. Карел. Миро. Павел.

Жму руки парням. Карел носит кулаки, точно гири. Симона и Зденка подставляют щеки. Обе пахнут терпкими духами и пивными дрожжами. Запахи одинаковы, но Симону отбраковываю сразу: у нее мятое, понурое, немолодое лицо. А вот прикосновение Зденки бодрит. Она самая высокая из всех. Черные волосы струятся до попы, точно нефть. Темные глаза, чуть враскос, смотрят, пощипывая, будто электрофорез. Да, у нее есть все шансы стать «Девушкой месяца» в «Mejuev's Magazine».

Криста – совсем забыл о ней – говорит с друзьями по-чешски. Ничего не понимаю, хотя столько твердили, что славянские языки похожи. Чувствую себя лишним.

Чехи расходятся по квартире. Большая часть идет в другую, не в ту, что с диванчиком и ноутбуком, комнату. Расса-

живаются за столом на баулах, обмотанных стретч-пленкой. Больше в комнате ничего нет.

Водка, martини, вино, пиво, коньяк, джин – на стол. Из закуски – салаты, мясная, сырная, рыбная нарезки, грибы, шоколад, пицца. Курят прямо за столом. Нет той спасительной привычки – для нового или лишнего в компании человека – выходить на балкон. Потому, усевшись с краю, я первый на «принеси-подай».

Но постепенно все же осваиваюсь. С парнями говорю о футболе, с девушками – о них самих. Еще вспоминаю, что в детстве читал чешские сказки. Но о них лучше не говорить – слишком жуткие.

На Зденке черная пайта «Kiss», и мне кажется, что это хороший повод.

– Отличная группа. Всегда бодрит. Рок-дракон, напавший миловидные штучки в духе какой-нибудь Бритни Спирс. Она, кстати, жива?

Зденка кивает.

– Раньше, помню, дралась с Агилерой. Еще Дженнифер Лопез была. Но у нее задница больше, чем Прага.

Хелена, которую я забраковал по тому же параметру, неодобрительно косится на меня.

– Хотя полные девушки горячее. А «Kiss» – это круто, да. Когда они уже записали «Hotter Than Hell» и «Calling Dr. Love», «Машина времени» только придумала свой «Поворот». Есть разница в звучании, да?

Подливаю Зденке красного вина.

– Я знал только Симмонса, а оказалось, что хиты писал Стэнли. И еще Эйс крут, конечно. Когда он ушел, они много потеряли. Это видно по альбому «Creatures of the Night».

– Вадим, – обрывает мои закосы под Артемия Троицкого Криста, – Зденка не понимает...

Общаться с парнями легче, хотя они тоже едва говорят по-русски, но я вспоминаю сборную Чехии по футболу на Чемпионате Европы 1996 года и сокрушаюсь, больше жестами, нежели словами, что они проиграли тогда Германии из-за двух голов Бирхоффа. Карел и Павел тяжело вздыхают, а Радо и Миро, похоже, что все равно. Они, заведясь, спорят о политике, России, Евромайдане. Радо, кажется, приходится родственником Яну Палаху.

И есть ощущение, что этот яркий, слепящий день выжжет меня. Нутро иссохло, исчахло, перетлело. И теперь вокруг – душная, вязкая, отнимающая дыхание тьма, которая тем сильнее, тем явственнее в этой накуренной, зажатой желтыми стенами комнате.

Выхожу на кухню. Темно, пусто. Приоткрываю дверцу холодильника, впуская некоторое количество света. Распахиваю настежь окно. В темноте Владимирской горки выделяется лишь зеленоватый крест.

Надо бы увидеть красоту, символ, как обычно бывает ночью, особенно в подпитии, но нет ни любования, ни озарения, ни воскрешения – только равнодушное желание пере-

сидеть, переждать, передавить тьму. Но в квартирке, арендованной чехами, для этого слишком людно. Лучше обратно – в Мариинский или на Институтскую; гулять до утра в сакральном безмолвии воспоминаний и смыслов.

Возвращаюсь обратно к чехам. Петры, Симоны, Хелены, Павела нет. Но децибелы от этого не убавились – наоборот, возросли и просятся в квартиры к соседям.

– Вадим, как ты на Евромайдан? – говорит Радо, похожий на Дирка Новицки. И есть ощущение, что он только меня и ждал.

– Нормально.

– Вадим говорит, что демократия, – отвечает за меня Криста.

– Вадим сам не говорить, – вставляет кучерявый Миро.

– Криста права. Я так говорил. Порыв и все такое.

– Был на Евромайдан? – Радо не отстает.

– Да, сегодня.

– И что нет?

– Что нет?

– Что не понравилось? – Расшифровывает Криста.

– Все нормально. Все понравилось. Криста, мне пора идти.

– Зачем? – Она удивлена.

– Почему не говоришь?

– Что я не говорю?

– Криста говорить, ты против Евромайдан, – Радо строит

предложение, как немец из телепародий. Может, отсюда его сходство с Новицки?

– Нет? – Снова вмешивается Миро. Карел и Зденка тихо переговариваются.

– Что мне не понравилось? – Криста кивает. – Там не любят русских.

– Кто?

– Слушайте, – ищу взглядом свои вещи, – мне трудно говорить с вами: вы почти не знаете русского, а я совсем не понимаю чешского. Поэтому я пойду.

– Вадим говорит, на Евромайдан украинцы не любят русских.

– Я не говорил, что все украинцы.

Мое замечание проходит мимо. Радо качает головой, улыбаясь Миро. Говорит:

– Российска империя ненавидеть Украина. Русские враг Украины. Триста лет. И Чехия ненавидеть. Дед воевать русскими.

– С русскими, – автоматически поправляет Криста.

– Да, поэтому я ухожу.

– Стыдно? – это редкое слово Радо произносит без тени акцента, точно коренной житель Орловской или Рязанской губернии.

– Почему мне должно быть стыдно? Я и сам русский!

Зря я ему ответил. Зря свалился на эмоциональный обмен. Нужно было просто молча уйти. Раз не сделал этого

раньше, когда они, поиздевавшись над моей эрекцией, прервали диванное общение с Кристой.

– То уезжай! – вдруг отчетливо, веско чеканит молчавший Карел.

– А вместе со мной пол-Украины, да?

Наконец, выхожу в коридор. Ищу взглядом ботинки. Они светло-желтые, выделяющиеся, но проблема в том, что у большинства чехов такие же. Мода – читай наоборот – заканчивается в гардеробной адом.

– Не знал, что твои друзья ненавидят русских, – говорю вышедшей следом Кристе.

– Русские все ненавидят, – Радо маячит в дверном проеме.

Хочу уточнить: русских или русские? Кто объект ненависти? Но лучше смолчать и зашнуровать ботинки. Куски черной грязи с подошвы падают на линолеум. Теперь надо отыскать куртку. На коридорной вешалке ее нет.

– Криста, где моя куртка?

– Кухня.

Расшнуровывать ботинки не хочется. И разносить грязь по квартире тоже.

– Принеси мне ее, пожалуйста.

Она не двигается. А та девушка, с которой мы познакомились у телефонной будки в Чехии, наверняка помогла бы – я уверен. Зато теперь ясно, почему я не люблю чехов. Проблема – в чешских сказках. Даже японские фильмы ужасов не издевались над моей психикой столь изощренно.

– Хорошо, как настоящий русский, я пройду сам. Правда, без танков.

Иду на кухню. Грязь разлетается по коридору. Куртка брошена на кособокий стул. Беру, разворачиваюсь, чтобы уйти. В дверном проеме, очерченном грязно-бежевой рамой, скалится Радо:

– Русских все ненавидят.

Вот теперь ясно, конкретно, без недомолвок. Молча хочу выйти, но Радо загородил проход. Нос-флюгер рождает желание ударить; так, чтобы в кровь, так, чтобы в хруст.

– Стоп! – Радо кладет мне руку на грудь. Ногти у него сложенные, черные, хотя сам он важный, самоуверенный, крепкий в воззрениях.

Нельзя реагировать. Нужно изображать апостола, жаждающего вырваться из несовершенного мира двухкомнатной квартиры с видом на Владимирскую горку. Но не получается.

– Съеби на хуй отсюда! – цежу я.

– Вадим! – вскрикивает из-за Радо Криста.

– Что Вадим?!

Пятерня импульсивно тянется к Радо, но в последний момент я сдерживаюсь и лишь касаюсь его лица. Лучше бы ударил – больнее, но не так позорно.

Лицо Радо, твердое, гладкое, как слоновая кость, бледнеет. Он медленно выбрасывает кулак. Боец из него сомнительный; такие вещи, если занимался единоборствами, понима-

ешь сразу, на клеточном уровне. Уворачиваюсь, и Радо подается вперед, будто нос-флюгер сместил центр тяжести. Развернув стопу, как учили в душном, сыром зале «Спартак», вкладываюсь весь в должок возвращающий, смачный удар. Радо хлупает и отлетает назад.

Криста орет по-чешски, зовет Миро. Лицо у того растерянное, отутюженное испугом. Сзади ахают девушки. Радо стонет в проходе. Хватаю стул, на котором еще недавно висела куртка, вдавливая шероховатые, липкие доски в ладони.

– Пошли на хуй отсюда!

Взмахиваю несколько раз, для убедительности. На почерневших паркетных досках выделяется пятно крови. К Миро подходит Карел, говорит ему несколько фраз по-чешски.

– Дайте пройти!

Миро делает шаг вперед. Взмахиваю стулом. Миро отходит назад. Примитивная механика боя. Как в детской игре, где поле картонное, а вместо бойцов – фишки. Карел держится сзади.

– Уйдите на хуй с прохода!

Похоже на отступление мафиози, выбирающегося из полицейского оцепления. Мне бы еще заложника. Вцепившись в стул, делаю несколько пружинистых, боязливых шагов.

– Вадим, все хорошо. Ты иди, – говорит Криста и улыбается.

Привычное выражение ее лица расслабляет. Из-за чего полыхали гневом? Сразу не вспомнить. Миро и Карел рас-

ступаются. Даю передышку нервам, мускулам. Хочу выйти и не замечаю, как полусидящий-полулежащий Радо бьет меня снизу по яйцам.

Стул вываливается из рук. Перед глазами разлетаются огненные мушки, точно головешку в костер бросили. Но и через них видно, как равнодушный Карел вдруг искажает лицо в гримасе кровожадного божка и по-муайтаевски – тайские боксеры занимались, отделенные от нас сеткой, и я помню, как их тренер, психанув, сломал нос одному прыщавому дылде, – с локтя, бьет меня, в челюсть. Не смажь он удар, и я бы потерял сознание от болевого шока, а так падаю, распластываясь на полу.

Руки – хочу закрыть голову от ударов – бездвижны. Что-то липкое упирается в шею, на поясницу наваливается тяжесть. Боль есть, но нет страха. Потому что страх всегда намертво спаян с неизвестностью. А здесь все предельно ясно. И мозг – боксерская привычка – продолжает оценивать ситуацию. Но и на ринге случался момент, когда пропускал удар, голова наполнялась звоном, и все рушилось, осыпалось.

Меня трамбуют тычками, и, несмотря на усиление женского крика – девушки, вопреки наследию чекисток и амазонок, должны быть милосердны, – частота их не спадает.

Вскрикиваю, пробую умолять, похожий на рыбу, прижимаю к разделочной доске. Не успокаиваются. И кто-то жирной тряпкой затыкает мне рот. Возможно, развернись я к ним лицом – они бы увидели, что бьют человека, с которым

час, два назад выпивали, говорили о Бирхоффе, «Kiss» и Поборски. С тех пор ничего не изменилось: этот человек не убивал детей, не взрывал церквей, чтобы его прессовали так, словно хотели забить до смерти.

В тринадцать лет, в бухте Казачьей я попал в морскую воронку, увидел Страх: в черном костюме, с беззубым пламенеющим ртом, из которого смердело чем-то вроде кошачьего корма, распахнутым так, будто он хотел засосать меня. И когда отец, подплыв, схватил меня под руки, потащив прочь, Страх клокотал, бесновался, теряя добычу. А я мысленно говорил ему: «Будь ты проклят, прощай!»

Но вот он вернулся. И я боюсь этой дурно пахнущей твари. Удары стихают. Стук, скрип, больше нервозности в голосах, но затем – радостное оживление, русская и чешская речь.

13

Если бы я знал, что путешествие в Киев закончится вот так, по-омоновски, мордой в пол – приехал бы? Рисковал бы? Или собирался, как на сафари, где все включено, кроме смерти?

Но даже если она случится, вдруг, то все равно, до самого последнего момента, не поверишь, что она здесь, что с тобой. Верующим легче – они знают: это начало. Впрочем, и проблематичнее тоже: что если жил не достойно и не заслу-

жил итог?

Верю в жизнь, сейчас и всегда, не потому, что влюблен или привязан, а потому, что не способен по-человечески изъяснить смерть.

– Привет, чего так долго? – голос в коридоре кажется знакомым.

Отвечая, Миро – или кто-то другой? – переходит на чешский. Его нервно, эмоционально перебивают девушки. Знакомый голос, взволнованный, взвинченный, все равно отвечает по-русски, будто не в силах контролировать себя.

– Да? Где?

– Кухня.

Громкие шаги, почти топот. Вскрик:

– Зденка, Карел, слезьте с него!

– Нет! – Карел с его пудовыми кулаками и монументальным спокойствием мог бы изображать Франкенштейна; подкормить, заgrimировать – и порядок.

– Он махал стул.

– Психоло!

– Но держать его... – гость переходит на чешский.

Он спорит так рьяно, что рискует закончить, как я. Один, два, три тротилловых слова – и бабах неизбежен. Здесь все мирные, все сознательные, – изначально ведь так подразумевалось, да? – но зашлакованные агрессией. И кровь отравлена глупостью.

Нога Зденки елозит по моей шее, дергает голову, и, тряп-

ка, затыкавшая рот, выпадает. Сначала я думаю завопить так, чтобы позавидовал Видоплясов, но импульсивного паникера во мне нокаутирует прагматичный боксер: «Заори – и они начнут избивать тебя еще яростнее. Просто говори. Говори внятно!».

– Слушайте, чехи, – глупое обращение, хотя в подобных условиях какое может сгодиться? – я пришел к Кристе, мы...

– Заткнись! – Карел забивает тряпку обратно.

– Вадим?!

Вздрагиваю. Оказывается, в Страхе, как в Чужом, жил кто-то еще, и вот он прорвался наружу, устроив сюрреалистический вывих сознания. А иначе ли может быть такое?

– Вадим?! Межуев?!

– Игорь?

– Это ты? Карел, слезь с него!

– Нет, – голос Карела спокойный, размеренный, как и он сам.

– Что значит нет, Карел?

– Русский ударил Радо.

– Сука! – слышится из соседней комнаты. Наверное, я сломал ему нос.

– Вадим, да что случилось?

– Я пригласила, – спасибо за важное разъяснение, Криста.

– Кого? Вадима?

– Да. Он бил Радо.

– Вадим, ты ебанулся? – Голос Игоря вибрирует, как ра-

ботающий трансформатор.

– Это он полез, Игорь! Они ебнулись! Русские, Евромай-дан...

– А!

– Убил Чехию! – вставляет Миро.

– Чехию, какую, блядь, Чехию? Кого я убил?

Тычок под ребра. От боли и непонимания мне хочется плакать.

– Хватит его бить!

– Слушайте, я никого не...

– Заткнись!

– Хватит!

– Нет!

– Да!

– Нет!

– Блядь, слезь с него на хер!

Слышится шум. Давление на поясницу уменьшается. Похоже, Карел упал на паркетные доски.

– Вадик, вставай!

Хочу подняться, но правая нога онемела. Игорь рывком помогает мне встать.

Стоим друг напротив друга. Игорь пополнел, посерьезнел, точно из помощника переквалифицировался непосредственно в депутата. И борода почему-то не светлая, а рыжая, но взгляд глубоко посаженных глаз – ресницы настолько белесые, что кажется, будто их нет – по-прежнему удив-

ленный, растерянный. Он смотрел так в университете, и те, кто не знали его, думали, что перед ними дурачок. И тут дурачок начинал задавать вопросы.

Да, это он, а не вывих сознания. Хотя все логично: работает на пражскую фирму, значит, его друзья-коллеги – чехи. Жаль, что такие. Но как же я рад его видеть!

– Ну, ты даешь, – выдыхает Игорь, и мы отходит вглубь кухни, к окну.

Поворачиваемся к чехам. Впереди – злой Миро и удивленный Павел. Карел поднимается с пола. Зденка равнодушно потирает запястье. Криста, похоже, что в первый раз не улыбается.

– Так, спокойно, – Игорь миролюбиво поднимает руки, – давайте сядем, поговорим...

© П. Беседин, 2014

Галина Вдовиченко

Пінзель у Луврі

(Уривок з роману «Інші пів'яблука»)

Готельчик на вулиці Мубеж, по-європейському компактний та чистенький, нагадував іграшкову вежку з кількох поверхів-кубиків, поставлених один на один. У невеличкому вестибюлі все було поруч – стійка-реєстрація, сходи вгору, столики за рогом. Літня пані зі зморшкуватою шкірою на обличчі та руках, із сиво-чорними дрібними, «сіль з перцем», кучериками по-домашньому всміхнулася й подала ключкартку. «Сніданок – тут, мадам, – показала в закуток вестибюлю, на чотири столики. – Від сьомої до пів на десяту, будь ласка, – додала ще й крихітну листівку з годинами сніданку. – Наші круасани – найсмачніші в кварталі».

Що ж це буде, коли весь готельчик одночасно спуститься до маленьких столиків за кавою з круасанами? Галя подумала про це, а вголос лише подякувала. Вона не дуже впевнено говорила французькою, хоч вивчала її на курсах кілька років тому перед першою подорожжю до Парижа.

На рипучих кручених сходах з червоного дерева заледве могли б розминутися двоє людей. І кімнатка на другому по-

версі видалася маленькою-маленькою, з непропорційно великим ліжком, воно заповнювало собою майже весь простір, хоч, коли подумати, то чого ще треба подорожньому короткої паризької ночі, крім душі та ліжка. Навіть телевизор під стелею в кутку був зайвий.

Прочинила вікно, згадавши рекламний рядочок із сайту готелю: «Вікна відчиняються» (виходить, може бути й навпаки). Листопадова вечірня прохолода дихнула в обличчя.

Наляканий голуб спурхнув і сів на кріплення вертикальної вивіски з назвою готелю, наче хотів дочекатися, коли ж можна буде повернутися на підвіконня. Галя вихилилася з вікна. На обидва боки від входу в готель розбігалася вузька вулиця, всі будинки мали шість поверхів, на третіх та шостих поверхах по кілька вікон виходило на довгі балкони, завітчані пеларгонією. Квіти не зважали на той незаперечний факт, що осінь добігає кінця, вони тут рясніли всюди: на тротуарах перед крамницями, на металевих огорожах вуличних кафе, спадали барвистими оберемками з підвіконь. На рівні неба – самі мансарди, і жодна з них не подібна до Луїзиної, що має широкий та високий фігурний картуш з вікном-ілюмінатором, розділеним навпіл, за яким ховається крихітна квартирка подруги. Цю вулицю перед очима оповиває бентежний запах чужої привабливості, навіть із заплющеними очима можна впевнено сказати: «Ні, це не Львів, це інше місто».

У вікнах, не запнутих фіранками, м'яко світилися настіль-

ні лампи й ковзали тіні, нікого не хвилювало, що їх можуть бачити, що хтось з вікна навпроти спостерігає, як вони ходять, їдять, наближаються до вікон...

Нікуди не йти, не полишати крихітного кубельця, замовити сюди їхні круасани, дивитися у вікно й нічогісінько не робити.

Галя прилетіла до Парижа не тільки, щоб пересвідчитися на власні очі, як тут, у Луврі, чувається Пінзель, а і зробити репортаж для журналу. Вона зраділа можливості взяти паузу й два дні, два чудові дні, відчувати себе лише спостерігачем, а не дійовою особою, лише дивитися, ходити, слухати й мовчати. Неодмінно мовчати. Ніяких телефонних дзвінків, електронної пошти та Фейсбуку. Самота в Парижі – бажаний стан у великому місті, яке поважає твій вибір.

Нічні звуки з вулиці майже не заважали, а, може, втома далася взнаки – заснула відразу й прокинулася виспана, зі свіжою головою. Після восьмої, вбрана в улюблену сукню, яка майже не мнеться і до якої пасує все – хоч брошка, хоч намисто, хоч нашійна хустка, мугикаючи собі під ніс «у-уне-ві-дам-уур» Шарля Азнавура, зійшла вниз на сніданок.

За столиками голосно розмовляли земляки, обговорювали пригоди одного з них у метро (*«Дебільні показжчики! Ще й по-англійськи тут ніхто не шарить!»*). Вони нікуди не поспішали, судячи з кількості тарілок та наїдків. На одній з таць біля кавників сиротливо скрутилася скибочка дір-

частого сиру, прикрашена гілочкою кропу. Крихти на двох сусідніх тацях свідчили: тут були ковбаса та шинка. Галя не стала чекати, поки поповнять запаси, вибрала один з двох останніх круасанів, налила собі кави – добре хоч кави залишили – і вийшла у вестибюль. Примостилася біля вікна на шкіряній канапі, намагаючись не капнути на шоколадного кольору кардиган. Ірина дала його *вигуляти в Парижі* разом із шаликом з тонкої вовни кольору пряженого молока, ще й уточнила: «Це не так кардиган, як жупанчик».

Жінка за стійкою – вже інша, молода, чорнява й рухлива – усміхнулася до Галі:

– Бонжур, мадам!

– Бонжур, – відповіла привітно.

На обличчі – усмішка, а в думках – намул. Щось неприємне, навіть непристойне було в тому, з якою внутрішньою готовістю вона сприйняла можливість не вітатися з людьми, що говорили з нею однією мовою. Відтрутила їхня галаслива безцеремонність? Не хотіла, щоб хтось уважав її за одну з них? Вдома, на своїй території, десь у Львові, в Києві чи в Жмеринці – не важливо, де саме, вона б такими думками не журилася. Що їй до випадкових сусідів, які всюди почуються, наче вдома! Але тут, на віддалі, ніяковіла від того, що, не признавшись, неначе зреклася *своїх*.

Уляна влетіла до вестибюлю зі скрученою газетою в руці, як шпигун у старому радянському фільмі. Після палких

обіймів розгорнула сторінку, потицяла в неї свіжим манікюром:

– Бачиш, що французи пишуть про нашого Пінзеля!

Галя подумки усміхнулася слову *нашого*. Колишня однокурсниця вже років із тридцять жила у Франції, проте запевняла: «Я маю французькі документи, але серце – українське».

Галя просила Уляну: не треба турбуватися, я сама, та де там! Уляна пообіцяла: я не заважатиму, поїдемо разом до Лувру, все там сама роздивишся, а я тобі розкажу, як минуло відкриття. Це було знаменито! Згодом погуляєш Парижем, як схочеш. А ввечері – до нас, тут без варіантів, відмову не приймемо. Луї сам готуватиме м'ясо.

Минулого разу, два роки тому, в Парижі Уляна теж намагалася опікуватись товаришкою. З'їздили тоді її машиною у Версаль, пили рожеве вино і брали інтерв'ю в колишніх земляків, що закоренились у французький ґрунт. Тепер, обережно маневруючи на своєму «Ситроєні», Уляна розповідала про те, які були обличчя у французьких гостей і що навіть поважні учасники подій, не змігши прибути вчасно, радо стояли згодом у черзі, щоб потрапити на нашого Пінзеля.

Перед входом до Лувра, за кілька метрів від скляної піраміди, два банери сповіщали про головні експозиції сезону – Рафаеля та Пінзеля. На банері Пінзеля – Богоматір зі сльозою – чи не найкраща робота майстра. Квиток до Лувра коштував одинадцять євро. Придбавши його, можна було обій-

ти хоч увесь музей, але вони одразу пішли до Пінзеля, в каплицю Сент-Шапель, де свого часу складали присягу французькі королі, *у серце Лувра*, як красномовно висловилося схильна до патетики Уляна. Вона неймовірно зраділа, побачивши чергу. Розчохла фотоапарат і, поспитавши людей, чи вони не проти потрапити в кадр, узялася фотографувати і чергу, і Галя в черзі. «Це – авторка книжки про Пінзеля! – не вгавала Уляна, – Роману про цього скульптора, до якого ми всі стоїмо!» Галя не знала, куди очі дівати. Хотілося залишитися самій, щоб ніхто не заважав, щоб роздивитися усе, до найменших дрібниць, бо наразі їй впала у вічі лише якась дивна для такого місця табличка з несподіваним попередженням: «Стережіться злодіїв!»

Зала виявилася меншою, ніж Галя сподівалася. Стіни каплички затулили щитами білого й теракотового кольорів, створили новий сучасний простір. Посеред зали на білих подіумах установили по кілька скульптур. Біля центральної стіни відтворили головний вівтар Годовицького костелу – того зруйнованого храму, де нещодавно вони були з Іриною та Яном Кумпою. Скульптури з вівтаря ще кілька місяців тому стояли в музеї Пінзеля у Львові, вона пам'ятала, якими вони були тоді. Тепер, після реставрації, вони набули нового, доглянутого, вигляду, під шаром свіжого левкасу та позолоти вже не лишилося небезпечних порожняв. Руки реставраторів заповнили їх спеціальними розчинами та наповнювачами, наче косметичні хірурги впустили під шкіру по-

старілій красуні рятівну дозу силікону.

– Знаменито! – зробила висновок Уляна. Життєрадісні ямочки стрибали на її щоках. Уляна піднесено переповідала, що чула на відкритті, які люди були, що говорили. У своєму звіті їй удавалося поєднати цитати з промов високих гостей, зауваги до того, хто як був убраний і що було згодом на бенкеті в готелі неподалік. Капличку, казала, спеціально відкрили для цієї виставки – зняли захист з вікон, бо скульптурам сонячне світло та повітря не шкодить, на відміну від живопису, який висів на стінах перед тим.

Галя обійшла кімнату по периметру, помітивши, що дехто молиться зі сльозами на очах... Пінзель був і той, і не той. Вона звикла до іншого, понівеченого, сплюндрованого, врятованого в останню мить, вихопленого з-під пилки чи з вогню. Вона так хотіла побачити роботи Пінзеля саме тут, у Луврі, а тепер навіть не могла визначитись зі своїми відчуттями: такі складні й суперечливі вони були. Їй здавалося, що фігури треба було поставити на тій висоті, для якої їх створив свого часу майстер. Що на рівні очей вони мають підкреслено приземлений вигляд. Що комфортний особистий простір для цих скульптур є більшим, ніж людський, і на це слід зважати.

– Правда, класно, що скульптури розмістили невисоко? – допитувалась Уляна. – Можна розгледіти кожний пальчик, кожну тріщинку.

– Але сльоза вже не сльоза – бачиш, як її зроблено, – не

погодилася Галя.

– Та ти що! – розпалилася невгамовна Уляна. – Ти що? Так краще! Що б розгледіли, якби ходили із задерними вгору головами? Це ж музейний простір, а не церква.

«Жертвопринесення Авраама», «Самсон розриває пащу лева» – ці скульптури, без сумніву, вражали. І Богоматір зі святим Іоаном, і янголи на фрагментах консолей, і центральна фігура Розп'яття. Біля цих сімох глядачі затримувалися найдовше.

Уляна торкнулася рукава:

– Пардон, усього лише кілька слів...

Французька репортерка – назви її газети Галя ніколи й не чула – попросила в Уляни допомоги порозумітися з авторкою роману. «Як давно ви відкрили для себе Пінзеля?» – запитання було зрозумілим і без перекладу, однак відповісти без Уляни вона й справді не змогла б. Уляна залюбки взялася перекладати, повторюючи за Галею історію про те, як вона, тоді ще зовсім юна репортерка, повернулася з Одеського замку з репортажем для газети, і розповіла, які дивні скульптури бачила у фондосховищах замку. Деякі без облич, без рук, без пальців, з ампутованими ступнями – музейники врятували їх від сокири, від вогню, витягли з боліт коло церков, пристосованих на той час під спортзали та зерносховища. У першому своєму інтерв'ю з директором картинної галереї Борисом Григоровичем Возницьким Галя розпи-

тувала про врятовані скульптури Пінзеля – він звозив їх до колишнього монастиря капучинів, що під Одеським замком. Розповідав, що вдалося зібрати лише третину робіт Пінзеля, а дві третини знищили. Доводилося навіть витягати пилку з фігури, яку різали на дрова. Боляче було дивитися на глибокі шрами понівечених скульптур. Однак саме сліди варварського втручання змушували відчувати глибоке потрясіння від того, що в цих скульптурах поєдналися найвищі можливості людської природи і її найнищівіші вияви.

Галя зупинилася, вона й так замість кількох слів дала вельми розлогу відповідь. Але репортерка не вимикала диктофона. І Галя, вислухавши запитання, повела далі: «Чи розуміємо ми в Україні цінність цих робіт у грошовому обчисленні? Розповім одну історію. Коли відкрився музей Пінзеля на Митній площі у Львові, Борис Возницький згадував розмову з представником ЮНГСКО – той мав досвід мистецьких аукціонів у Лондоні. «Яку ціну, на вашу думку, має ця фігура?» – поцікавився знавець у директора галереї. «Двісті тисяч доларів», – навмання відповів Возницький. Гексперт усміхнувся й пояснив свою цікавість: «Я хотів почути конкретну цифру, прагнув пересвідчитися, чи знають музейники справжню вартість цих скульптур. За ту фігуру, з якої ви свого часу пилку витягли, в Лондоні можна було б починати торги від восьми мільйонів доларів, а отримати й усі дванадцять мільйонів...»

Французький мистецтвознавець на ім'я Гілем, з яким Галя вмовилася зустрітися, прийшов хвилина в хвилину. Енергійний чоловік із червоним шаликом на шії, він емоційно говорив, а разом з ним говорили і його промовисті руки. Уляна заледве встигала перекладати. Французи зачаровані Пінзелем, цей майстер дивує своєю самобутністю, бо східно-європейське бароко для Франції – абсолютна новина, якою захоплюються глядачі. Фігури освітлені подвійним денним світлом – він показав на вікно, біля якого вони стояли, і на друге вікно, що виходило в інше подвір'я. Його руки весь час рухалися.

З висоти другого поверху було видно, як день помітно набирає обертів. Біля скляної піраміди-входу до Лувру зростає потік туристів, щораз більше відвідувачів проминало і їхню трійцю, що стояла біля вікна в залі, дехто вже вдруге обходив експозицію, а то й утретє. Пара скандинавів, худорлявих та високих, у дуже поважному віці – обом було, певно, за вісімдесят – знову пройшли неподалік, тримаючись за руки, зупинилися біля маленьких білих ангеликів та хлопчиків-путті, піднятих мало не до стелі. Дівчина з зеленим волоссям (мабуть, з якогось мистецького навчального закладу, судячи з вигадливого одягу й екстравагантних зачісок усього гурту студентів) затрималась очима на Галиному кардігані-жупанчику. Її допитливий погляд треба буде повторити, розповідаючи вдома Ірині про цей епізод.

Профіль Яна – як його? – Кумпи! Він уважно придивлявся до лівої руки Франциска Борджія, тоді обійшов увесь подіум з цією та іншими скульптурами, не звертаючи уваги на відвідувачів. Це був, без сумніву, Кумпа. Галя навіть голову повернула за цим чоловіком і загубила його серед відвідувачів. Як і кожен з учасників показу Ірининої колекції, він отримав за роботу мінімальну платню. Там усі працювали не так за гроші, як за цікавість і можливість спробувати себе в новому амплуа. І от тепер цей чоловік, що мав сякий-такий бізнес і називав себе демонстратором одягу, розгулював Лувром у дорогих черевиках з тонкої шкіри і в не менш дорогому пальті... Галю він не побачив, а вона його не гукнула, бо тримала в руках мобілку з увімкнутим диктофоном, записуючи розмову з мс'є Гілемом. Близько дванадцятої години, люб'язно попрощавшись з новими знайомими та коротко поспілкувавшись з кількома відвідувачами, – тільки один з них був парижанин, решта – туристи з інших країн, переважно китайці та німці, – Галя запропонувала Улянї розійтися, а зустрітися надвечір.

– Дванадцята ж година! – нагадала Уляна. – Пообідаймо разом!

– Я ще тут попрацюю, пофотографую, піду до «Джоконди», вона ж тут неподалік. До імпресіоністів. Тоді погуляю Парижем. Я пішки, ти ж знаєш. Якраз до вечора нагуляю апетит...

– А тоді набери мене, – не дослухала Уляна. – І я миттю

виїду по тебе.

– Ти додому зараз?

– Ні. Я маю справи. А додому вже разом поїдемо.

– Уляно, ти не помітила такого сивого чоловіка в розкішному пальті? Коли ми з Гілемом розмовляли.

– Ні. Тобто там не один був у розкішному пальті і сивий. А що?

– Та, наче знайомий... Не казав, що до Парижа збирається.

Неподалік від Лувра, просто під колишнім королівським палацом, галасливі підлітки ганяли м'яча. Якийсь Патрік тримав у напрузі всю команду противника, прошиваючи умовне поле біганиною туди-сюди: м'яч раз у раз повертався до нього. Патріка підбадьорювали свої, на нього покладалися, від нього залежав рахунок матчу. Про його особливу місію повсякчас нагадували, вигукуючи його ім'я. Від грасированого «р-р» бриніло повітря.

Нарешті Галя нікуди не поспішала. Повільно перейшла з внутрішнього двору на площу Конкорд, рушила в сад Тюїльрі... Усі, на кому зупинявся її погляд, сповідували вірність законові «Суєта – це гріх». Усі, хто їй траплявся, з цього погляду були безгрішні. Вона радо зарахувала себе до спільноти щасливих нероб, сьогодні вона була одна з них.

Не варто силкуватися побачити в Парижі все, бо де бага-

то – там нічого. Минулого разу, коли Галя була в Парижі, то щовечора, пізньої години, перед очима в неї крутився калейдоскоп вражень, а дух міста вислизав, відчутти його вдавалося лише випадково й ненадовго, от як тепер, коли хлопці біля Лувра з відчайдушною надією гукали: «Патр-рік! Патр-рік!» І нікому навіть на думку не спало їх звідти нагнати.

Дивитися на Париж так, наче це твоє місто, не рахувати днів, не шкодувати за годинами і не намагатися бути в трьох місцях одночасно – отоді й справді щось устигнеш, отоді Париж хоч трохи підніме завісу над своїми таємницями.

Гуляла залами музею Оранжері,¹ між полотнами улюблених імпресіоністів. З усього побаченого залишила собі тільки два враження: півонії та спаржу Гдуарда Мане і Руанський собор Клода Моне... Наразі досить. Головне, не передати куті меду. Такий був настрій: вистачало й дрібки.

На набережній Сени засиділась у вуличному кафе, навмисно вибравши столик на осонні, пила неспішно каву, не таку міцну, як у Львові, знову з круасаном, майже таким, як уранішній, стежила за людьми та голубами. Хтось поруч палив люльку, нагадуючи про Луїзу, про те, що треба купити всім паризькі шалики, всім – і дівчатам, і хлопцям. Споглядала вулицю, вкриту сонячними плямами й тінями. Теплий шалик лежав на колінах без потреби. Мружилася на мерехтливе світло зеленкувато-жовтої води, на кам'яні стовпці з ча-

¹ Музей Оранжері – картинна галерея в Парижі, в якій виставляють роботи імпресіоністів та постімпресіоністів.

вунними провислими ланцюгами, кидала оком на сусідній столик, за яким стиха розмовляли чоловік і жінка. Слухняний пудель лежав між ними під столом. Поводок, що наче обмежував його рух, був йому непотрібен. Ніхто навіть не дорікнув господарям. А може, тут так заведено – заходити до кав'ярні з собаками? Хтозна. Хай там як, а незворушний песик тримався, наче завсідник закладу.

Це не подружжя, виснувала Галя, надто вони захоплені розмовою, не зводять очей одне від одного, живі емоції грають на обличчях. Точно не подружжя. Однак песик демонструє особливе ставлення і до одного, й до другого, він обох вважає за господарів. Хоч як придивлялася, але так і не зрозуміла, чий то песик. Припнутий до крісла жінки, він лежав під ногами в чоловіка. Невже подружжя?...

Уривки фраз навколо, якісь слова повторюються знов і знов: «Сава!.. Адома!.. Ві... Вуаля...» Голос Парижа.

Жінки навколо вбрані в зручний одяг, їхні обличчя майже без косметики. Чи не єдина їхня прикраса – шалики. Смуґасті, картаті, барвисті, квітчасті, однотонні – різні. І легка хода. Навіть якщо жінка повнувата. Найхарактерніша особливість парижанок, доходить висновку Галя, це легка хода, вони наче от-от відштовхнуться від землі, тому й видаються стрункішими, не пригніченими якимись проблемами, що їх вони, безперечно, теж мають. Ось як ці двоє, обом років по сорок, а регочуться, наче школярки. Прислухалася і всміхнулася – польська мова. Полон стереотипів. Помилилася. Не

парижанки.

Ішла набережною Сени, раділа, що сама. Цікаво, чи бував Пінзель замолоду в Парижі? Мав би бути, бодай недовго: він проїхався по всіх Європах, навчався того, що розквітло вже в Бучачі. Недовго йому судилося творити свої шедеври – близько п'ятнадцяти років. А те, що було раніше, повите таємницею. Мабуть, уже назавжди. Можна тепер лише додумувати ту частину життя скульптора, реставрувати її на свій розсуд. Тепер у Луврі люди завмирають перед його роботами, – перед тим, що вціліло, що дивом вижило, – і моляться, і не можуть стримати сліз. А більшість творінь зникла, розсипалася, згоріла й потонула в болотах. Звідки така неймовірна плідність? Чи йому до снаги було вмовитися з часом, чи належав до тих майстрів, яким усе дається легше, ніж іншим?... Чи жив у своїй майстерні, відмовившись від багатьох принад життя забезпеченого сницаря, чию працю добре оплачував магнат Микола Потоцький?²... Може, саме такий спосіб життя – зосереджений на роботі, на чиюсь думку, дивакуватий, був для нього прийнятний. Може, йому, щоб відчути радість та гармонію, потрібні були насамперед нові замовлення. А гроші, отримані за них, він не встигав витратити. Це робила його дружина. Чи був він щасливий зі своєю Маріанною?...

Може, Пінзель і справді творив передусім для простолю-

² Микола-Василь Потоцький (1706–1782) – польсько-український магнат, меценат.

ду, бо ж його роботи завжди були на видноті – не для обраних десь за зачиненими дверима, а в церквах, на міських та сільських будинках. Треба було тільки глянути вгору. Це була міцна спілка трьох видатних осіб: Меретина, Пінзеля та Миколи Потоцького, – спілка архітектора, скульптора й мецената, що вимагав високоякісних творінь, не втручаючись у роботу майстрів.

Не довелося телефонувати Уляні – вона подзвонила перша:

– Ну що? Нагулялася? – і, не чекаючи відповіді, промовила: – Луї нас кличе, чекає на нас. Де ти? Набережна Орсе! – засміялася. – Вона довга. Де саме?...

Будиночок Уляни та Луї за кілька кілометрів від Парижа – під старою черепицею, зі своїм садком, – видавався ілюстрацією до казок Шарля Перро.

– Головне, щоб не до «Синьої бороди», – усміхнено погодилася Уляна, проминаючи ворота.

Скляні двері аж до підлоги й теплий хол за прозорим склом. Будиночок наповнений давніми речами, темними меблями та безліччю порцелянових, скляних і мідних дрібничок: песиків, пташок, пляшечок, ляльок та інших абищиць. Гравюри на стінах, дві полицки з різними глеками на вино та два ящики волоських горіхів перед каміном у вітальні. На столі запалені свічки, їхні язички відбиваються в двох карафках з грубого білого скла – з червоним та рожевим ви-

НОМ.

Смачно пахне смаженим м'ясом з чебрецем, Галя на запах визначає улюблену приправу. Вона теж додає чебрець до м'яса.

Луї обійняв її, наче давню приятельку, розцілував в обидві щоки, хоч вони бачилися перед тим тільки раз. Гомінкий та енергійний, як Уляна, Луї випромінює задоволення життям, своєю оселею та своєю дружиною. Вони обидва схожі темпераментами на італійців, дарма що він француз, а вона українка.

– Бордо та бургундське – найкращі вина у світі!

Луї пропонує два вина на вибір, перелічуючи принади кожного. Галя не дуже розбирається в назвах вин, але в смаках – так. Він з Бургундії, пригадує Галя, й, на неприховану радість господаря, обирає бургундське.

Луї має пивницю в підвалі. Він навіть підхопився, демонструючи готовність негайно показати її гості. Уляна стримує його: потім – спочатку вечеря, цілий день не їли. Галя згадує про «Зубрівку», чоловік Магди, їхньої спільної однокурсниці, каже, теж має комору, де зберігає вино.

– Власник винарні? – з розумінням похитує головою Луї.

– Ні, майстер-різьбяр, а вино робить, щоб пригощати друзів.

Луї вина тільки купує, він цінувальник. Придбав, поклав на схов до пивниці, веде спеціальну книгу вин: ретельно записує, яке вино й коли купив, і навіть коли і з ким випив. На

столі – кілька різновидів пахучих сирів... І хліб. Запашний свіжий хліб, без нього в цьому домі за стіл не сідають.

За ароматною печенею, смачним хлібом та терпким вином гомонять про Пінзеля, Лувр, вина, погоду і про те, що обов'язковий елемент у гардеробі французів – це, безперечно, шалики.

– Невипадково! – наголошує Луї, – тут вологий клімат, – горло, – торкається шиї пальцями. – Ото й захищаємось, обернувши потребу на стиль. – Він говорить і говорить.

– У горили горло заболіло, бо горила багато говорила! – сміється Уляна.

– Що? – не розуміє Луї, – надто швидко, я не зрозумів.

– Це українська скоромовка! – сміється Уляна. – Іди сюди, – кличе Галю, – висуває зі старовинної шафи три глибокі шухляди, заповнені шаликами та хустками. Вихоплює, наче фокусник, одну, другу, третю – вибирай, яка подобається. І Магді вибирай. Це ж найпростіший та найефектніший аксеуар. Шалик на шию – і миттю робишся інша.

Скручує собі на шиї вигадливий комірець.

– Що скажеш? – допитується. – Була звичайною жінкою – стала незвичайною.

Луї доклав їм на тарілки ще по шматочку м'яса, попередньо спитавши дозволу.

– Є дієвіший спосіб обернути звичайну жінку на незвичайну, – зауважив він, доливаючи вина в келихи.

Уляна запитально глянула на нього.

– Нема нічого простішого, – сказав він. – Досить її покохати.

Вони дивляться одне на одного, як ті двоє з вуличного кафе. В Уляниних очах стрибають бісики, Луї ловить її руку, тулить до своєї шиї. Вони познайомилися кілька років тому, коли донька Луї була вже доросла й жила в Аннемасі, в провінції Верхня Савойя, а Улянин син залишився у Ліоні – він фахівець з інформаційних технологій, має там хорошу роботу.

Галі добре з цими двома базіками, безупинне говоріння її не дратує, їй тепло в променях їхнього сімейного затишку.

Довезли її до готелю. Праворуч від входу яскраво світилася вітрина квіткової крамниці.

– Хвилиночку! – перепинив мить прощання Луї. – Мадам, прошу!

...Засинаючи того дня на своєму гігантському ліжку в маленькій готельній кімнатці, Галя вдихала ледь помітний аромат червоних та синіх маків. Вона вперше бачила сині маки, вони мали такий самий аромат, що й червоні. Цьому букетові судилося коротке життя, бо ж позавтра вона повертається додому, але від того він у її очах зробився ще гарніший. Глибокі плями квітів у темряві кімнати. Галя ніколи вже не забуде, як вони пахнуть, і якими видаються при світлі й у темряві, і яким було обличчя Луї, коли він замовляв два букети – дружині та її товарищі.

Назавтра до Лувра вона потрапила не через скляну піраміду на внутрішньому подвір'ї, а через браму з бронзовими левами, з боку Сени. Там-таки, в Луврі, купила два альбоми про творчість Пінзеля. Обидва розкішні – один французький, другий – український, зі Святим Вікентієм на суперобкладинці.

Після обіду Галя з Уляною купували сувеніри в маленьких крамничках, на тихій вуличці, далеко від туристичних стежок.

– Парижанка з середніми статками ніколи не купить річ за ціну, зазначену в ціннику, – пояснювала Уляна, – вона дочекається знижок. Або купить те саме в іншому місці. Ті всі шалики, кепі, хустки та рукавички, жіночі та чоловічі, справді коштували тут чи не вдвічі менше, ніж коло Лувра. Татові Галя знайшла рукавиці з добротного трикотажу, з м'якими шкіряними вставками, він колись майже такі самі заносив до дірок. Мамі купила теплий берет, універсальний – хоч для сімнадцятирічної, хоч для сімдесятисемирічної. Буде в ньому стильна, гарна.

У-уне-ві-дамуур!!!

А ввечері Уляна та Луї запросили її в театр. Уляна вдягла подарунок своїх однокурсниць Галі з Магдою – капелюшок, вибраний у львівській крамничці «Крапка над і» за допомогою власниці та дизайнерки Ірини.

Театром виявилася невеличка кімната, де глядачі всідалися просто на підлогу – на килимове м'яке покриття. У на-

півтемряві актори рухалися за два кроки від них. Він та вона, обидва в трико. Жодного слова, сама мова тіл. Лише він, вона і жужмом зібгані газети, вони були й опалим листям, і ліжком, і морськими хвилями, й образливими словами, що їх ті двоє жбурляли в обличчя одне одному...

Уляна була зачарована виставою:

– Знаменито! – вигукувала вона, й бурхливо ділилася з Галею враженнями від побаченого: – Оце мистецтво! Вони газетами жбурляються, а тобі від тих рухів волосся стає дибки. Що скажеш? – озирнулася до чоловіка.

– О! – пустив очі під лоба, хтозна-що хотівши цим сказати.

– Справді сподобалося? – запитала Галя, коли вони з Луї чекали на Улян у дамської кімнати.

– Більше сподобалося те, як це сподобалось Улян, – усміхнувся він. – У нас кажуть: правда не завжди варта того, щоб її казати. Я прихильник традиційного театру. Чудовий вечір! Прикрасьмо його кількома келихами доброго вина.

Пізно ввечері зателефонувала Ірина:

– Як ти там? Як Пінзель?

– Чудово. Я бачила тут Яна Кумпу.

– Де?

– Біля Пінзеля, у Луврі.

– Облиш, ти його з кимось сплутала. Ми з ним сьогодні розмовляли.

– Його не сплутаєш. Кажу: він був тут.

– Гарзд. Коли назад?

– Завтра. Привезти справжнього рокфору?

– Не витрачай часу на дурниці. Тепер у Львові є все, тут купимо...

По голосу було чути: її настрій впав. Не варто було говорити? Чи варто? Знову Ірину заносить на якогось підозрілого типа.

Засинаючи, Галя знову бачила, як над шурхотливим папером здійсмається жіноче обличчя, жінка вдихає носом повітря. Він тут, вона його чує – і зникає в хмарах, чи в хвилях, чи в круговерті буднів. А то він випірнає, змахнувши руками, панічно роззирається, нюхає повітря довкола себе, аж чути його збуджене хекання – тут вона, тут! Зараз він її помітить, їхні погляди зустрінуться, вона його впізнає... Ні, не цього разу, бо він зникає, шукаючи там, де її вже нема.

...Стюардеса вдруге запитувала жінку, що задивилася в ілюмінатор, на клубочення білих хмар: сік чи воду? Що вона питиме?... Жінка повільно повернула голову, і ще секунду-дві її погляд був відчужений. А тоді обличчя ожило, на ньому спалахнули емоції. «Сік, – усміхнулася жінка, – дякую! Апельсиновий сік».

У літаку Галю накрило. Це буде роман про Пінзеля. Знову про Пінзеля. Але від імені його дружини. Кілька років життя з генієм. Це буде розповідь Маріанни-Єлизавети Кейтової з родини Маєвських, що їй недовго, якихось десять років,

судилося бути Пінзелевою. Оповідь матері двох синів Пінзеля. За рік після чоловікової смерті вона вийшла заміж за Беренсдорфа й виїхала з ним та дітьми до Німеччини... Чи любила вона свого другого чоловіка? Чи була з ним щаслива бодай іноді? Чи був він щасливий з нею? Який він був чоловік?... Думки огорнули її, як хмари літак, затулили від світу непроглядною завісою. Хтось запитував про щось. Вона повернула голову на голос і не відразу зрозуміла, що це до неї звертається усміхнена дівчина в уніформі. А вона сидить у зручному кріслі авіаліній «Бр Франс», проте думками далеко звідси, в містечку Бучачі, в робітні майстра, якому те, що він робить – над усе.

Опубліковано в книзі: Г. Вдовиченко. Інші пів'яблука: роман. – Харків: Клуб сімейного дозвілля (КСД); 2013.

© Г. Вдовиченко, 2013

Олександр Вільчинський

Бульвар Сен-Мішель

Весну найкраще зустрічати в дорозі, особливо, коли дорога на південь. Або хоча б на захід, ближче до Атлантики й теплого вітру з Гольфстріму, тоді вона наближається ще швидше. У ті квітневі дні було відчуття, що от-от має настати справжня весна, і, здавалося, що цього разу ми таки їдемо їй назустріч.

У лісистих Судетах, на краю Польщі, у канавах край шосе деінде ще лежить сніг, зате у Чехії ніжить під сонечком соковита озимина, на якій у великій кількості пасуться козулі та гарцюють зайці. А в самій Празі, на високому лівому березі Влтави, повз який ми пливли прогулянковим катером, вже зацвіли чи то абрикоси, чи алича – з ріки важко було розібрати. За два дні у Празі все змішалось: пиво, кнедлики, ріка, весняний вітер і загадані бажання на Кардовому мосту перед Яном Непомуцьким, і Швейк, і Кафка – вже просто сусіди на одній залитій сонцем похилій вуличці над Влтавою! А сама Киця і була тоді для мене уособленням весни.

Але нас чекав Париж, і Ян Непомуцький нам у поміч! Для українця Париж починається у Празі, я й раніше про це здо-

гадувався, але от переконався ще раз. І ми таки рушаємо далі під ділові репліки «навігатора» й тихі наспіви Джо Дассена з диска: все, що знайшлося у бардачку із французького.

— А чого він Джо? — десь через сто з гаком кеме, коли вже в сутінках проминули вказівник на Кардові Вари, раптом запитує Кицюня.

Часом вона може ще й як здивувати.

— Як, ти не знаєш цієї історії? Він же американський француз, — не вагаюсь я з відповіддю.

Кицюня більше не допитується, а, здавалося, просто дрімає, але недовго. Наш нічний переїзд через Німеччину переривають на перших же кілометрах Баварії двоє мовчазних поліцейських, і поки вони, присвічуючи ліхтариками, перевіряють наші документи, вітер доносить з невидимих полів запах гною. Мій селянський нюх не може сплутати його ні з чим, і я навіть радію йому, як радіють землякові в чужому краю.

Весна наближається, і чим далі на захід, тим її стає більше. Вже зранку, у Реймсі, довкруг маленьких дачних хатинок рясно цвітуть кущі. Їх цвіт нагадує мініатюрні жовті китички, у нас такі також трапляються, але я й досі не знаю їм назви. Та все ж перші зелені листочки тієї весни ми бачимо вже в Парижі, сонячного ранку, коли ще тільки їдемо до готелю.

Зліва набережна Сени, якісь склади, за рікою ще більші склади, скло й бетон, металеві конструкції, що загроможду-

ють простір. Я нахиляюсь до Киці, відчуваю поруч її тепле, м'яке плече і продовжую тему:

– До речі, цією дорогою після відрядження до Рейнської області він міг вертатися...

– Так, – погоджується вона.

Цю нашу подорож, власне її паризьку частину, я вирішив присвятити Хемінгуей, і тоді, коли зліва раптом відкрилася велична панорама Сени, знову згадую про це. Хоча почав я про дядечка Хема ще від кордону, ще на першій французькій заправці, де у прилеглій кафешці ми їли круасани і запивали кавою з молоком. У моєму виконанні це було щось на кшталт короткої лекції про паризький період його творчості, про квартиру над пилорамою, Дженні, Сильвію Біч, Гертруду Стайн, і описаних ним рибалок на нижньому кінці острова Сіте, що переходить у вузьку стрілку, і про те, де в часи Хема були чудові рибні місця... Киця киває, мов чемна студентка, аж поки не пирскає від сміху.

– Чого ти? – я мимохіть також сміюся.

– А ти знаєш, що він їй сказав? – киває вона позад мене.

Я оглядаюся й бачу немолоду вже офіціантку з лінивою посмішкою й чорнявого роботягу з мужнім, обвітраним лицем, може, з арабів, з тих, що біля заправки лагодять дорогу. Виявилося, Киця лише вдавала, що слухає мене, а насправді прислухалася до діалогу між цими двома.

– Він сказав їй: сі жур, – пошепки, аби не чули офіціантка з робітником, повторює вона, кумедно витягнувши губки в

трубочку. – Сі жур. Це те, що ти так любиш казати...

– Ага: же ву пас сі жур, мадам? – повторюю я, чому б і ні?

Зрештою, це чи не єдина фраза, яку я зміг запам'ятати французькою ще зі студентських років від однокурсника Сані Француза. Саня вчив мене знімати красунь з іноземної філології, і французька видавалася нам тоді більш підходящою для знайомства з дівчатами.

– Бон ех бієн... – знову складає губки трубочкою Кицяня. Я їй досі не знаю, що вона мала на увазі.

Звісно, моя плутана розповідь про паризькі роки Хемінгуея була для неї менш цікава, ніж випадково підслуханий діалог. Кицяня у мене ще й за перекладачку: і з польської, і з німецької, і з французької, і з усіх інших мов світу, а інколи й з української на українську, коли я недочуваю або не слухаю її. Тоді вона каже: «Бум-бум, проснися!» Бум-бум – це як стукіт крапельок по бляшаному віконнику за вікном нашої спальні, і я просинаюсь.

Але коли я показував їй ті ніжно-зелені листочки на тлі вітрин, у яких відбивалася Сена й склади вздовж неї, і весняне паризьке небо, то все було навпаки – вона не слухала мене.

– Диви, як тут їх багато на моциках, – киває вона на тендітну дівчину-мотоцикліста у шкірянці й чорному космічному шоломі, яка обганяє нас.

У Кицяні суто чоловічий потяг до техніки, і я подумав, що міг би легко уявити її на місці цієї дівчини, у такому ж

шоломі на мотоциклі. Мабуть, що й вона сама теж могла уявляти себе за кермом цього мотоцикла, можливо, ми навіть подумали про одне і те ж. І раптом – знову зелені листочки на тлі сірої стіни. От тільки, що це були за дерева, не встигаю запам'ятати. Можливо, навіть каштани? І я знову не можу втриматись від захвату. Ми проїздимо повз них услід за мотоциклісткою.

Вікно нашого готельного номера виходить на досить жваву магістраль, за якою видніється цвинтар. Це квадрат без дерев, якщо не рахувати кількох похилих туйок, лише з надгробками. Ліворуч за високою кам'яною огорожею цвинтаря височіє стадіон, а праворуч відкривається панорами з квадратів, трапецій, кубів і трикутників: паризьких стін, вікон, дахів, що за горбом переходять у світло-сіре паризьке небо. На землі також домінує сірий, хоч і з кольоровими вкрапленнями. Зате зелені зовсім мало, лише трава де-не-де вздовж магістралі та на полі стадіону проглядається в одному місці крізь решітку огорожі.

Після душі я одразу падаю в ліжко і вже навіть не чую, коли лягає Киця. Нас будить будильник з мобілки. Поки відсипалися з дороги, небо остаточно посіріло, хоча надворі лише пообідня пора, і після швидкого перекусу ми вже виходимо з готелю.

Наш шлях до метро пролягає спочатку через підземний перехід, а далі повз стадіон з автомобільними стоянками, малолюдною стежкою між стадіоном і цвинтарем з кущика-

ми пирію й чистотілу та з думками про повноцінну вечерю. Станція метро – відкрита платформа, серед пасажирів приблизно половина чорношкірі. А коли вже від'їжджаємо, то згадуємо, що забули подивитися як, власне, та станція називається.

– Запам'ятаємо наступну і вже по ній будемо орієнтуватися, – пропонує Кицюня. – Будемо орієнтуватися, що за нею наша...

Вона часом ще й яка кмітлива!

– Я хочу коньяку або вина, – каже вона.

– Ну, а чого ж ти не сказала раніше? – відповів я. – У нас там в сумці ще залишилося півпляшки п'ятизіркового «Бучача» і навіть шоколадка.

– Ти ще й про сало згадай, – дивиться вона на мене знизу вгору у вагоні, коли я тримаюсь за поручень, а вона за мене, і шкребе нігтиком по спині.

– Ну, а як же українцеві без сала, а особливо в Парижі!

– В готелі не цікаво, – ще раз шкребе нігтиком.

– Звичайно, при першій нагоді, – мені раптом стає весело і я на все погоджуюсь.

Перша нагода випадає, коли ми знову бачимо Сену, між парпетом набережної і мостом, її світло-сіру, як і каміння набережної, смужку мутної води. На той момент ми вже потинялися у Нотр-Дамі і Кицюню спершу несе на пластикові стільці напроти кам'яних барельєфів, а потім до моста в бік Латинського кварталу. І я пригадую, що за сквером, де стара

церква, є на розі затишне кафе із стільцями на вулиці. Але Киця раптом змінює напрям і тягне мене в протилежний бік:

– Ні, спочатку Лувр!

Часом її неможливо передбачити.

Лувр, то й Лувр, наче мені неоднаково, де ходити. У сусідньому з Лувром кварталі, починаючи від набережної, все загороджено високими будівельними парканами і, здається, спершу ми протискаємося лабіринтами, аж поки не опиняємося на неширокій вулиці з тильного боку Луврського палацу. Вже давно доведено, що Киця краще від мене орієнтується в мегаполісах. Зате я краще в лісі – щоразу заспокою себе одним і тим же.

У фойє Лувру, як завжди, багато простору, світла і туристів, але головна експозиція чомусь не працює. Тобто вже не пускають, у них щось на кшталт скороченого дня і Киця розчарована. Я також вдаю розчарування, і коли ми нарешті виходимо на повітря й крокуємо широкою алеєю саду Тюїльрі, я все ще похнюплено слухаю її нарікання на «цих зануд французів».

– А як ти думаєш, тут ходив твій Хемінгуей? – раптом запитує вона.

– Напевне, але Латинський квартал, бульвар Сен-Мішель та прилеглі вулички – то вже точно його місця, – радію в душі зміні теми.

Ми швидко проходимо сади, зрештою, і площу де ля Кон-

корд, з якої в кінці прямої лінії Єлисейських полів вже добре проглядається Тріумфальна арка, а зліва, у димці паризького смогу, й Ейфелева вежа. Поля як поля, ми зачепили їх краєм, втім – французи не німці – витоптана стежка через траву, сміття повз урни.

– Як у нас на бульварі Куліша, – кидає Кицюня.

На розі, біля американської амбасади, я киваю їй на жандарма в чорній пілотці і з борідкою, що заграє з дівчатами, можливо, навіть туристками, але її це не вражає. Вона уже втретє змінює план, і ми беремо курс на Гарнієр Опера, що, у свою чергу, є орієнтиром для відомої крамниці з парфумами «Фрагонар», про які її просила колежанка.

– Слухай, тут, на Єлісеях, ми ще, здається, не цілуватися? – я нахиляюся й притуляюся носом до її вуха.

– Хіба воздушний, – сміється вона. – А ти впевнений, що до опери туди? – показує у вуличку повз бородатого жандарма.

– Впевнений, – відповідаю я, але все ж вперше дістаю із наплічника карту-схему міста і досить швидко знаходжу місце, де ми і де опера. А для більшої надійності, згадавши ще три чарівні французькі слова: «пардон», «мадам» і «мерсі» та вставивши між них четверте – «опера», з наголосом, як це роблять французи, на останньому складі, цікавлюся у поновидої пані, яку ми наздоганяємо:

– Пардон, мадам, опера? Опера там? – показую рукою вперед і, почувши схвальну відповідь, енергійно киваю. – Мер-

сі, мерсі боку!

Аж дивно, що все так просто, а Кицюню ці мої прононси дуже веселять. І заради неї я повторюю цю сценку ще кілька разів, аж поки не натрапляю на англомовну туристку, яка, втім, також підтверджує наш курс, хоча врешті-решт ми таки заблукали. Але це вже після того, як знайшли і оперу, і ту парфумерну крамницю на розі неподалік, яка, проте, також виявилася зачиненою.

– Тут у них скрізь скорочений день, – по-своєму підсумовує Кицюня.

Зате у продуктивій поруч людно і ми з того всього купуємо пляшку червоного і як на французьке вино зовсім недорого. І я знову натхненно вимовляю своє: «Мерсі, мерсі боку!» – чорношкірій дівчині за касою.

А потім вирішую скоротити шлях і просто по пам'яті ве-
ду Кицюню напростець, як мені тоді здавалося, назад до Лувру. Я й забув, що у місті орієнтуюсь гірше, ніж у лісі, і заводжу так, що навіть карта-схема з наплічника і три чарівні слова вже не допомагають, а лише заплутують. Як згодом з'ясовується, до Лувру ми таки дійшли, і навіть минули його, обійшли збоку, звернувши у якусь не ту вуличку.

Мені вже стає душно бродити цими, всуціль заставленими авто, сірими лабіринтами. Око вже не сприймає архітектури, лише всі п'ятдесят або й сто п'ятдесят відтінків сірого до-
круж: сірі будинки під сірим небом. Спина під наплічником вже мокра. Сіро й парко навколо, як може бути тільки в цен-

трі Парижа по обіді наприкінці квітня. А завтра ще витримати Версаль! У той момент ми надibuємо «МакДональдз».

– А давай перевіримо, яке у них морозиво-ріжок? – начеб вгадує мої бажання Кицюня.

– Ми ж минулого року вже перевіряли? Ну, добре, а я за пишу одну фразу, – кидаю я, часом у мене свої бзіки.

Цей «МакДональдз» у центрі Парижа, як виявилось, у підвалі, без вікон. Червоні підсвічені стіни, червоні столики, обтягнуті червоним дерматином сидіння. Лише стеля і долівка чорні.

– «Червоне і чорне», – раптом згадую я дідуса Стендаля.

– Так, приїхали в Париж, щоб ходити по «МакДональдзах», – підсумовує Кицюня, перед тим як зникнути в туалеті.

У залі лише кілька відвідувачів, я сідаю в кутку за найдальшим столиком і дістаю блокнот. Швидко пробігаю абзац, написаний у Празі, у кав'ярні на тій вуличці, де Швейк сусідив із Кафкою: «Тоді й прилетіла та перша стріла...» – і починаю далі, аби хоч щось встигнути до приходу Кицюні: «Небо зі сходу все більше затягують сірі хмари і парить немилосердно», – дивлюсь на квадрати плафонів у стелі і намагаюсь там щось розгледіти.

– А ти в туалет не хочеш? – обриває політ моєї уяви Кицюня й киває позад себе, вона уже з морозивом.

– Ні, у мене рідина виходить з потом, – жартую.

– І що, написав?

– Ага, – відповідаю і ховаю блокнот.

Імо морозиво. Кицяня каже, що на смак воно таке ж, як і у нас, тільки ціна інша. Вона шкодує, що у «МакДональдзах» не продають алкоголю.

– У нас є вино, – кажу.

– У нас є і коньяк, – нагадує вона.

– Я пропоную на бульварі Сен-Мішель, там колись була одна кнайпочка, – нагадую я.

– Ну, то йдемо, доїмо морозиво на вулиці, – пропонує вона.

Ми підводимося, але я вже на ходу знову дістаю блокнот і ручку й пишу швидко на передостанній сторінці зверху: «Весну найкраще зустрічати в Парижі, – закреслюю і дописую, – в дорозі...», – ставлю шеренгу крапочок і доганяю мою Кицяню.

Виявилось, ми опинилися неподалік паризької мерії, величний палац якої, частково у риштуванні, височів над доволі широкою, обгородженою турнікетами площею, за якою виднілась і Сена, а трохи далі справа і Нотр-Дам.

– О, пригадуєш, минулого разу ми тут чекали нашу екскурсоводку, – згадує Кицяня. – Диви, і цигани на місці! – радіє вона давнім знайомим.

– А давай перевіримо, чи не забули вони української? – пропоную я їй найкоротший шлях до Сени повз циганів, але Кицяня проти експериментів і ми обходимо їх іншим боком вулиці.

Цих паризьких циганів на цій площі перед мерією ми за-

пам'ятали ще з минулого приїзду у складі туристичної групи. Вони по-європейськи привітні й ділові, і не просто випрошують, а пристають до туристів із жмутом якихось довідок та намагаються звертатися різними мовами. Минулого разу, прислухавшись до нас, молодий циган почав польською, потім російською, а коли я сказав, що ми з України, він уже наздоганяв нас із словами: «Добродію! Прошу вас!...» Може, підглянув у свій циганський розмовник?

Обійшовши циган, через кілька хвилин ми знову опиняємося на острові Сіте біля Нотр-Даму, і цього разу таки переходимо на протилежний берег, де за сквериком починається Латинський квартал. Зліва, за кущами, обсіпаними тим же жовтим цвітом – руїни галло-римських терм, абатство Клюні, а ще далі бульвар Сен-Мішель. Мене тягне туди, але кафе на розі за сквером також на місці, і столики на вулиці саме там, де я й очікував, і ми йдемо до них.

– Же ву пас сі жур, мадам! – я знову згадую свою коронну фразу.

– Ага, мерсі! – відповідає вона. – Але спочатку давай заглянемо у цей магазинчик? – показує на крамницю з протилежного боку вузької вулички.

Що ж, Кицюня у своєму дусі!

– Тільки в цей? – все ж уточнюю я.

Але крамниця з сувенірами, де на вході нас зустрічають два здоровенні араби, – це зовсім не те, що її приваблює, і ми на-решті-таки приземляємося за столиком на вулиці. Мені

видно краєчок набережної та Нотр-Дам за деревами, а Киц-юні лише арабів на вході в їхню крамничку, і я пропоную їй помінятися місцями.

Звичний набір туриста: еспресо, червоне вино і, певна річ, сир з недорогих, здається, камамбер. А ще, як нам здалося, дещо розгублений, середніх років офіціант – гарсон. Тут, на відміну від України, офіціантами часто працюють зрілі чоловіки. Але у нашого гарсона з сумними очима того дня, либонь, щось сталося. Може, в сім'ї? Принаймні, ми тоді так вирішили, і Кицюня навіть сама нагадала мені про чайові.

– Мерсі, мерсі боку! – було видно, що цей француз їй сподобався, на відміну від кави і сиру.

І я навіть підморгнув їй по-змовницькому. «Чого ти? Гм, дурненький! – вже майже виправдовується вона. – Він застарий для мене! – тепер вона часто так жартує. – Але вино непогане», – підсумовує.

Таке зізнання від Кицюні – багато коштує! Може, завдяки гарсону із сумними очима? Бо мені ж то відома її нелюбов до вина.

– У готелі нас ще чекає «Бучач», врахуй! – я – суцільна делікатність.

– А класно ми тоді з'їздили в Бережани! – раптом згадує вона, вочевидь, у неї свої асоціації. – Цей Музей книги у ратуші, пам'ятаєш? І ця мала Ірка, що викликалася показати нам місто...

– Ага, кава біля замку і тюрма над ставом, і з погодою нам

тоді пощастило, – погоджуюсь я, хоча все ще думаю про того гарсона. – І не забудь ще й Козову і Купчинці по дорозі...

– Так, прикинь, два тижні тому у Бережанах ми мріяли про Париж, а тепер у серці Парижа, в Латинському кварталі, згадуємо Бережани! – обводить руками вуличку Кицюня. – А еспreso, до речі, однаковий, що в Бережанах, що тут. Прикольнo, правда, у Парижі згадувати Бережани?

– Просто то була тренувальна поїздка перед Парижем.

– Але, коли заберемо тітку, буде вже не до Парижа. Хіба ще, може, у Скалат? Диви-диви! – киває вона позад мене і, озирнувшись, я бачу спочатку юнака, який весело розмовляє по мобільному, а за ним пару ліліпутів, що йдуть, взявшись за руки.

– Бач, дожилися, – зауважую я. – У Парижі ти мрієш про Скалат?

– Бо у Скалаті, на відміну від Парижа, я ще не була...

– Можна й у Скалат, там цікава фортеця у самому центрі, біля автобусної, – погоджуюсь я. – Бо ж уже з тіткою, то навряд чи зможемо кудись на довше. Кременець, Вишнівець, Збараж ми вже проїхали, Борщів, Гусятин – також, але ж можна і ще раз. Ну, є ще Львів...

– До Львова – це не екскурсія, це – просто до дітей, – стинає вона плечима.

– Тоді залишається хіба ще Тереховля і «тереховлянська» фортеця!

– У збараському замку, припустимо, я також не була, –

нагадує Кицюня, вже коли ми підводимося. – Я тоді чекала під замком, пам'ятаєш, я тоді не говорила до тебе.

Кицюня завжди знайде, що згадати.

– То, коли ми попали під град? – вдав я, що не пам'ятаю.

– Ні, не під град. Ти тоді голосно матюкався, а скло у машині було опущене...

– А чого матюкався?

– Бо не поїхав на свою рибалку...

– Чи мав їхати на город?

– До річч, після Парижа – прямим курсом. Хай живе картопля! Ти ж не хочеш, щоб я сама?

– Звичайно, не хочу... І про що б ми ще говорили в Парижі, як не про твою тітку та її город?

– Тоді я тебе візьму в Туреччину. Хочеш у Мармарис? Ми з Олесею вже обговорили маршрут. Буде та сама компанія.

– І діти їдуть?

– Ні, поки внукові не виповниться хоча б три роки, нехай трохи потерплять.

– А що, була ідея і мене не брати?

– Ну, якщо город посадиш, і посапаєш, і жуки покропиш, тоді такої ідеї не буде... Хе-хе!..

– Хе-хе! Ти ж знаєш, як я люблю городи! І я ж показував тобі французькі городи у Реймсі. Якраз тоді, коли «бус» з івано-франківськими номерами нас обганяв, сигналив землякам. Бачила ті маленькі дачні будиночки?

– Ну, то були просто дачі.

– А на Марні, де я тобі показував табличку про Першу світову, де зупинили німців. І в Польщі показував...

– Ну, в Польщі, ти завжди мені їх показуєш. І де ж той твій бульвар? – переводить тему Кицяня.

– От, бачиш, а ми вже на ньому стоїмо, – роблю я коло рукою, хоча насправді ще не впевнений, чи це вже бульвар, чи ще однойменна площа, що плавно в нього переходить.

Але, зрештою, яка різниця! Від річки починається положений підйом і тут усе вже Сен-Мішель: і площа, і бульвар, і фонтан, і станція метро трохи далі.

– Десять тут на площі Сен-Мішель в часи Хемінгуея ще було кафе «Для любителів», – озираюсь я.

– «Для любителів»? – перепитує Кицяня.

– Просто для любителів, – повторюю.

– Ти помиляєшся, я також читала це його есе і пам'ятаю, що «Для любителів» було, здається, так дослівно, вигрібною ямою вулиці Муфтар, а тут було інше кафе, куди він приходив писати.

– Ну, може й так, – погоджуюся я, з Кицянею важко сперечатися, особливо щодо імен і цитат. – А якщо хочеш до Сорбонни, то це туди, – показую рукою вздовж бульвару. – І Люксембурзький сад там, пам'ятаєш, минулого разу ми до нього так і не дійшли.

Кицяня каже: «Ну, то ходімо!» – і ми рушаємо широким тротуаром вгору.

– Сі жур, мадам, якби ти трохи краще знала французьку,

то могла б і там читати лекції, – пробую я стати на слизьке.

Вона не бариться з відповіддю.

– А якби ти хоч трохи знав французьку, трохи більше, ніж одну фразу, то міг би он розвозити замовлення, – киває вона на якогось моторікшу, що кермує чимось на подобу коробки на колесах із написом, що починається словом «Ordre».

Кицюню краще не зачіпати.

– Ми ще на цьому бульварі, здається, не цілувалися, – вдаюся я до випробуваного методу примирення, але вона у відповідь лише мовчки черкає по щоці двома пальчиками.

Це, звичайно, може означати все, що завгодно, у кращому випадку – її улюблений «воздушний».

Здається, у Хемінгуея є згадка про велосипедистку, яку він проводжав поглядом тут на бульварі початку 1920-х, і я мимохіть також починаю шукати очима велосипедистку початку 2010-х, але так і не знаходжу. І лише, коли вже втрачаю надію, звідкись збоку виїжджає юнак на велику та ще й у велосипедному шоломі. Він тримається впевнено між машин, перетинає бульвар і так само стрімко зникає за рогом. Кицюня тим часом звертає увагу на крамницю з виставленими на вітрині сорочками по п'ять євро, яка, втім, також виявляється зачиненою.

– Жаль, – каже вона, – сьогодні залишимося без покупок.

– Нічого, є ще завтра час, до Версалю, – пропоную я.

– А ти поїдеш зі мною? Не будеш бурчати?

– Звичайно, буду, але поїду... То що, йдемо далі сліда-

ми дядечка Хема, – посміхаюсь їй винувато. – Тут він ходив точно.

– Ну, мабуть, не тільки він, – кидає Кицюня.

– Звичайно, – підхоплюю я. – Гюго, Бальзак, Жорж Санд, Бельмондо з Ален Делонем! Хто там ще? Мірей Матьє з Шарлем Азнавуром, Жорж Помпиду і цей, як його? – знову вже майже виправдовуюсь.

– Комісар Жув з Фантомасом, – кидає Кицюня. – Для тебе що, так важливо, щоб пройтися цим бульваром? – починає вона спочатку.

– Щоб пройтися ним з тобою, – зображую я реверанс на краю тротуару на перетині двох бульварів Сен-Мішель і Сен-Жермен, і Кицюня знову посміхається, ні – вона просто заливається сміхом, кумедно, мабуть, вийшло.

– Дивися, бо цей зараз на тебе наїде! – притримує вона мене за лікоть від мотоцикліста, який пролітає повз нас.

У Парижі майже неможливо відчутися самотнім, а особливо з Кицюнею!

Коли зліва нарешті з'являється Капелла Сорбонни, Кицюня несподівано порівнює її з університетом у Чернівцях. Мовляв, там також головний корпус у колишній резиденції буковинського митрополита.

– Тут трохи інша історія, але нехай, – погоджуюсь я.

– О, диви, знову «МакДональдз»!

– Що, знову будемо пробувати «ріжки»?

– Ні, я думала, ти знову хочеш записати фразу? – парирує

вона.

Кицюня часом ще ой яка дотепна!

Хоча подумки я собі загадую, чому б і не записати: «У Парижі майже неможливо відчувати себе самотнім...» – ну, якщо не забуду до готелю.

Ми стоїмо на розі вулиці Медичі біля якогось ресторанчика у темно-фіолетових кольорах, де і стільці у фіолетову клітинку, і скатертини, і навіть, як я встигаю помітити, серветки на столиках також. За столиками повно людей. Читаю вголос вивіску: «Кафе Люксембург», – і Кицюня каже, що я роблю успіхи. Парк напроти – це і є Люксембурзький сад, і ми звертаємо в першу-ліпшу алею.

Дівчата-студенти, мов горобці, повсідалися на низькій огорожі саду з хотдогами із «МакДональдза» в руках. Жують хот-доги, щебечуть весело й нишком зиркають на дорослу публіку за столиками кафе. У самому саду, що виглядає як звичайний парк, молоді мами з колясками, оддалік стрекоче газонокосарка, товсті стовбури тополь з куцо обрізаними гілками, а зверху зграя вороння: каркають, тріпочуть крильми, мабуть, сваряться за гнізда.

Ми пройшли в кінець алеї, аж до фонтану з видом на палац Медичі. Поки роздивляємося скульптури на старому фонтані й темно-сірі стіни палацу з караулом із військових на вході, де тепер, здається, засідає Сенат, біля моїх ніг хляпає з неба воронячим калом.

– О, Люфтваффе! – показую я кулака воронам. – До речі,

в цьому палаці у Другу світову була резиденція Геринга...

– Пішли звідси, – прикриває голову руками Кицюня. – А правда, що цій Марії Медичі відрубали голову? – запитує.

– Здається, не пам'ятаю...

– Якесь погане місце.

– Що, через ворон? Та ж вони скрізь літають... А тут ходили і Хемінгуей, і Гертруда Стайн. Вона десь тут поряд жила і вигулювала песика...

– Я хочу десь посидіти, – каже Кицюня. – Нехай трохи ноги відпочинуть. Тільки не тут, – показує вона на хляпи засохлого пташиного посліду на лавці.

– Давай подумаємо? Можна і в «МакДональдзі» чи в «Кафе Люксембург»?

Кицюня обирає кафе, там саме звільнився столик на вулиці, з якого було добре видно і бульвар, і Капеллу, і навіть студенток з хотдогами на підмурівку Люксембурзького саду.

– А хочеш, назад поїдемо через герцогство Люксембург? Подивимося, що між ними спільного, між цим парком і цією маленькою країною? – видаю я ідею. – Якщо по карті – це майже напряму, – показую я рукою на палац Медичі.

– Давай подумаємо про це завтра, – киває Кицюня.

– Не забудь, у нас в резерві ще п'ятизірковий «Бучач»...

– Це ти до того, що тут ми коньяку не будемо? – робить вона губки трубочкою. – А що пив твій Хемінгуей, кальвадос?

– Ні, кальвадос – це Ремарк. А Хемінгуей у паризький пе-

ріод все ж більше вино...

– А Гертруда Стайн?

Здається, вона вгощала його наливкою із сливок.

– О, мій тато сам робив наливку із сливок, у нас за кошем завжди визрівала на сонці, пам'ятаєш?

– Пам'ятаю, – я і справді згадав ту наливку у мальовничих бутликах із кукурудзяними корками.

– Ну, тоді вибирай, – пропонує Кицяня.

– Пардон, уан чі-і енд уан вайт де він мюсоеде, – несподівано для себе видаю я своєю франко-англійською. – Грін чі-і, – додаю.

Молоденька офіціантка ще про щось запитує французькою, і Кицяня також відповідає їй французькою, та ще щось каже, мило посміхається і йде.

– Що вона сказала? – цікавлюся я.

– Твоє мюсоеде – це що, мускат? Я їй сказала, що це мускат і уточнила, що це лише мені, а чай тобі. Де ти вичитав про це мюсоеде?

– У Хема, де ж іще? Він його пив і Мопассан також.

– А ще вона попередила, що за прогнозом сьогодні можливий дощ, цей столик крайній і сюди дістають краплі, то якщо буде потреба, ми можемо пересісти в середину.

– Зможемо, як в Одесі, пам'ятаєш? – піднімаю я погляд до посірілого неба. – До речі, де наша парасолька, в машині?

– Ні, у номері, разом з «Бучачем», – вона також зиркає на небо, і додає, що сподівається, цього разу ми вже не заблу-

каємо у метро.

Я відповідаю, що ми й тоді не заблукали, просто я не одразу зорієнтувався, бо там перетиналося п'ять напрямків, але ж врешті-решт ми навіть до поліції не зверталися.

– Ти б побачив себе у той момент, – каже вона.

Кицяня любить концентруватися на якійсь деталі з моєї міміки, особливо, коли я потрапляю в халепу, і потім ще довго мені про це нагадує, вважає, що таким чином мене виховує. За майже тридцять років спільного життя це вже стало в неї майже звичкою. А втім, у неї є й інші методи.

Коли нам принесли вино і чай, вона посміхнулася винува-то й сказала пошепки, хоч довкруг навряд чи хтось розумів українську, що випила б краще квасу.

– Сі жур, «Микулинецького»? Із своєї великої зеленої чашки? – посміхаюся я у відповідь.

– Так, – не заперечує вона, – сі жур!

Згадка про рідну зелену чашку на мить повертає нас додому. Вона раптом треться об моє плече щокою, наче справжня кицяня, і вже вкотре запитує, чи будемо ми брати з собою онука, хоча б до Варшави чи до Будапешта? Вона вже не раз про це запитувала, і відповідь моя їй відома.

– Ну, якщо його відпустять батьки, а нас тітка, то чому і ні? Нехай лише підросте трохи, – повторюю я.

Кицяня любить забігати наперед!

Юрій Винничук

Записки пройдисвіта

(Уривок з роману, події якого
відбуваються на початку 1980-х років)

1

О вікна мого будинку видно широке пасовисько, а на протилежному краю темніє ліс. Пасовисько вкрите снігом і нагадує чистий аркуш паперу, на якому аж хочеться щось написати. Інколи ворони та галки і справді щось пишуть на ньому, але вітер, знявши снігову завію, швидко відновлює чистоту і незайманість снігової ковдри. Чорні кістляві граби, якими переважно заріс ліс, часто приковують мою увагу, я можу досить довго вдивлятися у їхню чорноту, мовби сподіваючись побачити когось, хто небавом вийде з-за дерев і рушить навпростець через поле до мене. Там, за лісом, пролягає дорога, сновигають авто й автобуси, і з одного такого автобуса, цілком можливо, міг би хтось вийти, хтось для мене цікавий, кого я потребую в цей час.

Я дивлюся на ліс, інколи здається, що там і справді відбу-

вається якийсь рух, щось між дерев миготить, але я жодного разу не міг роздивитися, що це таке, бо триває воно секунди, а все ж я продовжував вдивлятися, аж поки в очах не рябіло, а білина снігу починала поволі підніматися, мовби хтось, хто спав під цією ковдрою, раптом прокинувся і зібрався встати, але не вставав, а лише перевертався на другий бік і знову засинав.

Мене пронизувала самотність. Я був сам зі своїми книжками. Я не вмикав телевізора, не отримував газет, я не знав, що відбувається довкола і не бажав нічого знати. Кілька днів, як мені встановили телефон, але ніхто не дзвонить, зрештою, я мало кому повідомив свій номер. Сумно... Може, не так сумно, як тужливо, але за чим я тужив було б важко сформулювати.

Мене пронизувала ненависть, я ненавидів країну, у якій жив, але, не маючи змоги вирватися з її клітки, опинився у внутрішній еміграції. Більшість друзів – літераторів і художників – які складали тодішню богему і з якими я любив спілкуватися, роз'їхалися, я опинився на безлюдді. Тепер я спілкувався з людьми, з якими раніше почував би себе нудно, а тут, навпаки, – я тягнувся до них, та тільки для того, щоб знову відчувти самоту, байдужість до всього і ненависть, тупу ненависть, яку неможливо було приглушити жодним вином.

Моя самотність нагадує алкоголізм, я п'ю її зі смутком, але не без задоволення, цей стан мені до вподоби, я відчуваю, що бути самотнім – це той дар, яким рідко хто може похва-

литися. І це водночас як стан абстиненції, коли тривалий час не п'єш і знаєш, що можеш за будь-якої хвилини випити, але стримуєш себе. Отак і я – можу взяти й зателефонувати ко-мусь, і того дня самотність розвіється бодай на один вечір, але я не телефоную, я вдивляюся у чорноту лісу, і те, що там мерехтить, – щось строкате, заманливе – приковує усе більше мою увагу. Мигне то червоний, то білий колір, мовби хтось причаївся там і подає мені сигнали: біле, червоне, біле, червоне...

Можливо, ці сигнали й можна розшифрувати, і навіть, можливо, вони адресовані мені, але я не володію такою здатністю розуміти їх, хоча якась певна закономірність у миготінні цих барв мусить бути.

Шкода, що не маю бінокля, на такій відстані розгледіти щось неможливо. Врешті не витримую, вдягаю чоботи, светр, кожух і шапку та йду через поле просто до лісу. Мерехтіння то з'являється, то зникає, а вітер січе в обличчя снігом і жалить щоки, очі сльозяться, скидаю рукавицю і витираю їх, але за мить вони продовжують сльозитися. Вітер дме з усе більшою силою, крутить сніговими вихорцями, піднімає цілі вітрила снігу і кидає наперед, йти стає усе важче, ноги грузнуть по коліна, сніг забивається за халяви. Але тепер, коли я дивлюся у бік лісу, то вже не бачу того барвистого мерехтіння, бо сніг сліпить, не дозволяє придивитися.

Я вперто суну вперед, опустивши голову, бачу тільки сніг і свої ноги, окуляри, заліплені снігом, я зняв, раптом до моїх

вух долинають якісь звуки, схожі на поскрипування, легеньке поскрипування хвіртки, хоча звідки тут хвіртка у лісі. Врешті сніг перестає дошкуляти, я опиняюся поміж дерев і щойно тепер можу перевести подих, тут нема такого вітру, дерева захищають від снігу і я можу роззирнутися, витираю окуляри хустинкою і бачу, що схибив, збився з дороги. Либонь, треба пройти трохи вбік, та йти засніженим лісом не просто, бо тепер уже заважає хмиз, що причаївся під кучугурами, гілляччя хапає за ноги, цупкі мацаки ожини шарпають за штани, кілька разів довелося впасти і запорпатися обличчям у сніг. Аж ось мигнуло! Це воно – біле, червоне. Ще кілька кроків і те, що я бачу, викликає в мене жах, бажання кинутися тікати. Яким божевільним був мій намір вирушити до лісу надвечір, сутінки саме почали гуснути, а ворони угорі мостилися на нічліг і голосно каркали, як на цвинтарі. А перед моїми очима вигойдувалося оте – біле, червоне – дівчина на мотузці. Обличчя її бліде й потемніле дивиться вниз. На опущених уздовж тіла руках видніють синці й чорні нігті. Волосся розкуйовджене, у ньому заплуталися дрібні сухі галузки, а на чолі видно воронячий слід. Очі видзьобані, вуста тяж, крізь мертвий оскал просвічують білі зуби. Я позадкував, перехрестився, роззирнувся і кинувся тікати, я біг через пасовисько, а вітер мене підганяв у спину, я біг, а в очах мені стояв той усміх.

Вдома я зателефонував у міліцію і повідомив про знахідку. І так моя самотність того вечора розвіялася. Я знову сів

біля вікна, поклав перед собою стос паперу і хотів щось писати, але з голови не виходила повішальниця, хоча світло у кімнаті не дозволяло більше бачити ліс. Я пригасив його, в краєвиді простовіч нічого не змінилося, але в якийсь момент я усвідомив, що довкола запанувала мертва тиша, ні шуму вітру, ні гавкоту собак, ні людських голосів, які хоч і дуже приглушено, та долинали до моїх вух, я примружив очі й побачив якусь темну постать, що йшла через пасовисько, йшла дуже повільно, заточуючись, грузнучи у сніг ледь не по пояс. Мені здалося, що то йде та дівчина, йде до мене, мурашки побігли мені по спині, я вхопив дерев'яне розп'яття і приставив його до шиби. Так тривало може з годину, постать продовжувала рухатися у моєму напрямку, але там під лісом заблимали фари і стало ясно, що приїхала міліція. Кого ж вони там побачать, якщо вона вже покинула те дерево?

2

Я сиджу і дивлюся на кавалок гівна. Якщо думаєте, що то моє гівно, ви помилилися. Це не моє гівно. На своє гівно я б ніколи отак не дивився. Це пташине гівно. Якась сучка влетіла до мене в кімнату крізь розчахнуту квартиру, з несподіванки ошизіла настільки, що ледь не розбилася об шиби, аж поки я не відчинив усі вікна і не вигнав її мітлою, але, роблячи свої божевільні віражі, вона ще встигла на прощання обісрати мого стола. Але якби ж то тільки стола – вона обі-

срала моє оповідання, оце саме, котре я зараз пишу. Бракувало зовсім трішки, аби вцілила в мене. Просто перед самим носом хляпнуло. Тепер я дивлюся на те гівенце і вгадую в його обрисах профіль поета Степана Пуфика. Я невимовно тішуся і кажу: «Привіт, Стефцю! А ти ніц не змінився. Я тебе відразу упізнав».

Травневий вечір. Я п'ю вино і пишу якесь гівно. Доведеться цей аркуш викинути, але перед тим переписати. Гівно має якийсь кислий запах і лежить просто посеред тексту. Я вже не згадаю, які віщі слова сховалися під ним, я не відроджу їх і переписую усе на ново. А відтак знову хляю і відчуваю, як мені стає себе шкода.

А коли зі мною починає говорити моя бабця, яка померла, коли мені було п'ять років, я розумію, що таки п'яний. Тому, що я вірю бабці. Вона має на такі речі нюх. І коли вона каже: «Ти, свиньтуху, знову напився?», я потуплюю очі і бурмочу щось невиразне у своє виправдання. Але бабця на цьому не заспокоюється, вона супить брови і хитає докірливо головою. Там, де вона зараз перебуває, таких, як я, не люблять. І якщо я буду продовжувати пити, то ми з бабцею ніколи не зустрінемося. Усвідомивши це, я починаю гірко плакати, розмазуючи сльози по обличчю. «Аж гидко дивитися!» Хто це сказав? Це не бабця. Вона не могла сказати таких слів. Тоді хто? Невже вуйко Зеньо, який помер не так давно? Вуйко Зеньо! Хто б говорив! Сам бухав так, що мені сховатися. А тепер йому, бачите, гидко дивитися! Так ніби я вже весь

обригався і облюрився. О ні, мені ще до цього далеко, найбільше то я можу заплакати. Бо мені стає шкода себе. Мені нікого так не шкода, як себе.

3

Врешті одного дня я не витримую і вирушаю до міста. В кишенях пусто, але я прямую до «Кентавра» на Ринку. Там жодного вільного місця, хоча до вечора ще було далеко. Біля стійки бару усі кріселка теж зайняті й на мене дивилися самі випнуті дупи, серед яких я безпомилково розпізнав Ліліну і попростував до неї. Ліля належала до дівчат, які могли підтримати будь-яку бесіду з будь-ким, миттєво вловлюючи тон розмови і момент, коли треба сказати «так-так!», «та ти що!», «ну, він і козел!», «я так і знала» або «та не бери собі до голови». Яюсь після однієї великої п'янки ми з Лілею опинилися на одній канапі, і, винятково задля гарного сну, перепихнулися. Після цього ми стали добрими друзями, які можуть за виграшки одне одному звиряти свої таємниці. Ліля спеціалізувалася на туристах, чий кишені вона чистила неймовірно талановито. Поки я йшов до неї, вона встигла витягнути з кишені куртки хлопця, який сидів від неї ліворуч, запальничку, прикурити цигарку і покласти запальничку на місце. Ніхто цього, окрім мене і бармена, не помітив, та й я це побачив лише тому, що не зводив з Лілі очей, а бармен, наливаючи келихи, упівка стежив за всім, що відбувається

довкола, але йому ці маніпуляції Лілі були давно знайомі, він знав, що львів'ян вона ніколи не чистить. А туристи – це таке, вони, зрештою, і приперлися сюди, щоб проциндрити гроші.

Нарешті пропхавшись до Лілі, я обняв її за талію і поклав голову на її плече, вона вдоволено замуркотіла: «Сервус!» – і посунулася, роблячи мені місце на стільчику. Ліля цмулила через соломинку різнобарвний коктейль, який складався з м'ятного лікеру, рому і шампанського.

– Що тебе так рано принесло? – запитала вона.

– Та от виліз зі своєї барлоги, щоб якусь копійку заробити. Піду під «Інтурист», може, поляків зніму. Ти не позичиш до завтра сотню?

– Якщо до завтра, нема питань, – сказала вона і кивнула барменові: – Налий йому шампана. – Потім обернулась до мене й додала: – Нині ставлю я.

– А що – був урожайний день?

– Вечір. Вчора, – і випростала, усміхаючись, три пальці, це означало, що вона обчистила трьох туристів.

Ліля мала надзвичайно спритні пальчики, могла б грати на роялі, але не грає, а з туристами, яких вона потрошить, Ліля ніколи тісно не спілкується, навіть не сідає до них за столика, їй досить попхатися у натовпі, який штурмує увечері ресторан, чи висмикнути комусь гаманця з задньої кишені під час танців. Тому запідозрити її буває важко. Тим більше, що Ліля має хоч і симпатичне обличчя, але якесь та-

ке, що відразу забувається, от дивишся на нього, дивишся, і здається тобі, що ти вже його увібрав у себе, а тільки-но відвернешся, воно розпливається в уяві, як сон, бо насправді нема в ньому жодної виразної риси, усе правильне і гладеньке, і волосся такого кольору, що важко сказати – білявка вона чи чорнявка.

– Ти там на своєму хуторі вже мохом обріс, – Ліля занурила п'ятірню у мої патли. – Видно, що відбився від жіночих рук. У тебе є зараз хтось?

– Повний штиль. Два місяці тому Зірка підловила мене з Нуською, дала мені по писку, назвала гімном і зникла з мого овиду. Зірка сказала, що я мушу нарешті визначитися: або ми одружуємося, або рвемо стосунки. В результаті я лишився сам. Але я за ці два місяці багато чого написав, сидячи в хаті без жодного зв'язку зі світом.

– Зірка класна баба. Ти дурний, що не женився на ній.

– Я безробітний. Зарібки у мене нерегулярні, їх вистачає лише на харчі й посиденьки в барах. Сім'ю я не зможу утримувати.

– І так усе життя?

– Чому усе життя? Колись це все зміниться. Ще трішки доведеться помучитися.

Ліля уважно подивилася на мене, тоді поклала руку мені на коліно, мовби налаштовуючи між нами якийсь особливо інтимний контакт, і лагідним материнським тоном промовила:

– Я тобі поясню одну річ. Можливо, вона тобі допоможе в житті. Днями я розмовляла з одним другом. Розповідав мені про якусь дівулю, в яку він втріскався. А потім питає: «Порадь мені, як її зацікавити собою? Як зробити так, щоб моя персона вкарбувалася їй у саме серце?» І в момент, коли мій мозок почав процес обдумування відповіді, розкрилися небеса, засяяло сонце, і я чітко усвідомила просту істину, послану мені вищими силами. Відповідь прийшла як Господнє послання, чиста і правдива, як ранкова роса. І я кажу: «Треба бути мудаком!» – «Шо?» – «Шо? Шо? МУДАКОМ треба бути! І вона твоя! Цілком і повністю». Бо яка ж нормальна, красива жінка закохається у доброго чоловіка? Тільки хардкор! Тенденція української жінки проста, що двері: як тільки вона починає вопить: «Він МУДАК!» Всьо! Це успіх! Вона закохана! Кому ж воно цікаво: стосунки без стресів? Я за своє життя бачила десятки пар де вона – БОГИНЯ, а він – МУДАК. І всьо у них харашо. Бо їм фан і весело. Бо ніякого конфетно-букетного, а одразу пару гучних скандалів і сковорідкою по морді (неважливо хто кому). І вона ходить з подружками на шампанське, набухується в хлам і скулить: «Він МУДАК! Я йому тридцять раз дзвонила, а він не взяв трубку! Я покину його! Завтра, блять!» А завтра вона тверезіла і зі сльозами на очах вибачалася перед ним, що приїхала додому п'яна. А він ще тиждень влаштовував їй винос мозга, а потім вона йому, але ніхто ні від кого не йшов – бо це любов. А любов зла, що піздец. В нормальних людей

тіки так і буває. Бо жінщинам-богиням не властиво закохуватися в хороших мужчин, добрих і порядних, таких, щоб котік-котік. Їм скучно. Їм нада, щоб сльози в подушку, печаль і біль, п'яні розборки, дати пару раз по морді ліца і обов'язково приревнувати до якоїсь лівой тьолочки, на яку він мав необережність випадково подивитися, а потім закатати істеріку. В цьому весь сок стосунків, я думаю. Ідеальний союз, який ледве чи розвалиться: вона – богиня, він – мудак. І всьо у них буде харашо. Така от історія.

– Ну і до чого тут я? – запитав я з цілком невинним виглядом.

Ліля забрала свою руку з мого коліна і глянула так співчутливо, що не було сумніву: інтимний контакт між нами перервався, а мене урочисто посвятили в мудаки. Зрештою вона це підтвердила і словами:

– Стань мудаком і все у тебе в житті піде, як по маслу.

Після цього вона тицьнула мені сотку й подалася в готель «Львів». Тим часом звільнився столик, я хазяйновито зайняв його, обдумуючи план дій. До «Інтуриста» йти ще було рано, поляки там збиралися під вечір. Я сидів сам за столиком, і мені було зовсім незле. Незабаром до мене підсіли дві гарненькі дівчини. Обидві високі, та це єдине, що у них було спільне. Одна з них мала кругленьке личко, густе темне волосся і налите здоров'ям тіло, друга була руда, з тонкими рисами обличчя і хитрим поглядом.

Дівчата замовили по коктейлю і запалили, я тупо дивився

на їхні фужери, в яких чотирма кольорами вигравав напій. Вони цмулили його через соломинки й упівголоса перекидалися якимись дурними фразами. Тільки я подумав, що варто з ними заговорити, як до столу підсів четвертий персонаж, грузин, приблизно мого віку.

Він відразу почав ліпити анекдоти, й дівчата ожили. Потім він запропонував випити за знайомство. Грузин вирішив, що ми одна компанія, і почав виставляти коктейлі. Звали його Тенгіз, і цікавила його більше тілиста Оксана, тож я зайнявся рудакою. Від випитого дівчата розслабились, але до певної міри. Коли грузин почав підбивати свою кралу усамітнитися, вона ніяк не погоджувалася.

– А всі разом поїдемо?

– Я не знаю... – мимрила Оксана. – Мар'янку, як ти?

Мар'янка зиркнула на мене.

– Можна й поїхати, – відказав я.

Грузин піймав таксі, ми виїхали на Личаківську і, завернувши на Мучну, спинилися біля кам'яниці у глибині подвір'я. Тенгіз винаймав тут помешкання.

У нього виявився чималий бар: на столі з'явилися коньяк, шампанське, м'ятний лікер, сир, червоний кав'яр і цитрина. Господар став демонструвати свої коктейлі. Панночки були в цій справі ще недосвідчені й не знали, як такі коктейлі вставляють.

Потім ми стали цілуватись, і коли я врешті відірвався від Мар'яниних уст, то помітив, що ми самі. Тепер нам не заста-

валося нічого іншого, як перебратися на канапу.

– Зачини двері, – попросила Мар'яна.

Заки я припер двері фотелем, вона скинула джинси.

4

Вечоріло. Ми лежали на канапі, я дивився у стелю, смоктав через соломинку шампанське і намагався виплутатися з Мар'яниних розпитувань. У певні хвилини панночок починає цікавити, кого вони пригостили своїм скарбом. Правди в моїх відповідях було обмаль. У таких випадках я називався художником. Це справляло позитивне враження і позбавляло багатьох інших запитань. Говорити дівчині, що ти поет – небезпечна річ, бо вона відразу ж попросить щось прочитати, а якщо вона у поезії тямить, як вовк на зіздах, то ризикуєш виглядати на сьвірка. Художник – це вже щось інше. Тут навіть не конче мати картини, можна сказати, що робиш мозаїку чи розмальовуєш церкви, і продемонструвати вітражі «власного» виробу. Я навіть не підозрював, що не мине багато часу, як я і справді зароблятиму на життя малярством.

Мар'яна, як і Оксана, вчилась у поліграфічному й була ту-па, як корок, але мала тата – директора бази. Четвертий курс – це вже такий період, коли роззираєшся за нареченим. Випитавши мене про все, що її цікавило, Мар'яна замислилася, чи підходжу я на цю роль.

– Ти мене споїв, – збрехала вона, млосно вуркочучи на вухо.

Так, зараз вона питає мене, скільки я мав дівчат.

– Скільки ти мав дівчат?

Навіщо це їм, я не знаю, та в певні моменти вони вимагають від нас звіту за роки, прожиті до них, і не відчепляться доти, доки не почують конкретної цифри, якою потім будуть цвир-кати в очі.

– Ну, річ же не в кількості, правда?

– Звичайно.

– Коли когось любиш, коли тобі добре з цією особою, нема сенсу шукати ще якоїсь пригоди, – видав я одну зі своїх заготовок.

Зараз вона скаже: я теж така.

– Знаєш, я теж така... просто у мене зараз нікого нема... а в тебе?

– У мене теж.

– Налий мені шампанського... цікаво, як там Оксанка.

– Здається, вони там щось смажать. Чуєш запах?

– Ага. Ну що, вилазимо?

Ми вбрались у сутінках, потім я засвітив світло і вийшов у кухню. Біля плити спиною до мене стояла голісінька Оксана і щось помішувала на пательні. В той час як у Мар'яни випирали ребра, Оксана була ідеально округлена всюди, де треба.

Я наблизився навшпиньки і обійняв її, пригорнувшись усім тілом. Вона не відразу збагнула, що я не грузин, але це

її не шокувало. Вона цьомкнула мене у щічку і сказала:

– Помішай, щоб не пригоріло, а я піду вдягнусь. А то грузини знаєш, які ревниві? Ще тебе заріже.

На пательні смажилися картопля і порізана соломкою шинка з цибулею. Я зменшив вогонь і накрив пательню покриткою.

– Ти сам? – здивувалася Мар'яна, з'явившись у кухні.

Її обличчя зі злизаною мною косметикою видалося значно милішим, – виглядала тепер на підлітка.

За вечерею Тенгіз поцікавився, чи знаю я польську мову, і дуже втішився, почувши ствердну відповідь.

– Лишишся у мене сьогодні, бо завтра на нас чекає одна робота.

Він викликав таксі, й ми відправили дівчат по хатах. Наодинці грузин розповів мені, що займається фарцом, і на нас чекає завтра поїздка на трасу. Не знаючи мови, він не міг нормально поторгуватися, вибрати потрібні речі чи про щось домовитися. А все ж доводилося робити дуже швидко, щоби не попастися міліції.

5

Ї Фарцівники полювали на поляків як у самому місті біля готелів і на паркінгах, так і за містом, на заправках. Грузин мав «Волгу», і це спрощувало завдання. Заїхавши на заправку перед Городком, ми стали чекати. Ми сиділи в авті, інші

фарцівники чатували за пивом у буфеті. Коли з'явилася перша польська машина, фарцівники обступили її і стали навперебій галасувати. А що переважно всі вони були російськомовні, то їхня польська виглядала дуже кумедно:

– Сарочки ма пан? Ну, сарочки... кашулі... Да, кашулі єсть?... А джинси! Джинси! Сподні!

І тут з'являємося ми з Тенгізом. Я хутенько з'ясовую у поляків, які саме сорочки та джинси вони мають. Тенгіз шепнув:

– Скажи: беремо гуртом усі джинси і сорочки. Сорочки – по шість, джинси – по сорок.

Інші фарци готові заплатити дорожче, та вроздріб. Витрачати час на розглядання товару і торгівлю полякам не хотілося, бо кожної миті могла з'явитися міліція. І ми перемагаємо. Поляки затраскують двері й від'їжджають убік. Тенгіз прискіпливо розглядає кожну річ і пакує до великої спортової торби. Крім сорочок і джинсів, ми взяли також добру сотню помад, кілька десятків дезодорантів, розрахувались і поквапилися хутенько покинути небезпечне місце. Інші фарци, мов гієни на бенкеті у левів, кружляли довкола, гнівно стріляючи поглядами.

Ми рушили відразу ж за поляками у бік Львова, та, проїхавши зо два кілометри, Тенгіз зупинив авто на узбіччі, вийняв із багажника дві спортові торби, набиті ущерть товаром, і заніс у лісок. Потім повернувся, відкрив капот і сказав мені:

– Почекаємо трохи.

– На кого?

– Зараз побачиш.

Не минуло і чверті години, як з'явився міліцейський га-зик, Тенгіз відразу ж зробив вигляд, мовби порпається в мо-торі. Газик зупинився біля нас, із нього вийшло двоє ментів.

– Куди їдемо?

– До Львова.

– Звідки?

– З Городка.

– На заправці були?

– Ні.

Грузин повадився сміливо, навіть із викликом. Менти по-просили документи на машину, потім зазирали у багажник, у салон, але ніде не знайшли те, про що їм настукали на за-правці. Врешті, їм не залишилося нічого іншого, як сісти в газик і повернутися назад. Тільки-но вони зникли, Тен-гіз виніс із лісу торбу, і ми чимдуж рвонули до Львова. Зу-пинилися щойно біля готелю «Інтурист» (тепер – «Жорж»). Прихопивши торбу, ми зайшли до бару. За столиками сиді-ли фарци, валютники та повії. Грузин мав своїх постійних клієнтів і попрямував просто до столика, за яким пили каву дві жінки й один кремезний чолов'яга. Ми підсіли до них, торба опинилася під столом.

– Сорочки по десять, джинси по сімдесят, – сказав Тенгіз.

Жінки обстежили вміст торби, помацали тканину, рубчи-ки, особливу увагу приділили гудзикам, замочкам і заклеп-

кам. Після цього почався торг. Фарци поставили нам коньяк, але це мало допомогло, бо Тенгіз не хотів пристати на запропоновані ними ціни. Врешті, сорочки пішли по вісім і дев'ять, а джинси – по шістдесят п'ять. Помаду ми віддали по два з половиною карбованці, дезодоранти – по чотири, заробивши в сумі чистими триста сорок карбованців. То були страшні гроші. Мій знайомий науковий працівник отримував за місяць вісімдесят. А тут така сума за кілька годин!

Завершивши обладнання, ми вийшли з готелю й сіли в машину.

– Я вкладаю свої гроші, моя машина, мої клієнти, і я найбільше ризикую. Так?... Так. Отже, четверта частина твоя. Згоден?

Ще би! Я взяв свої вісімдесят чесно зафарцованих карбованців, поплював, як то робила моя бабуся, вторгувавши на базарі перші гроші, і сховав до кишені.

Надвечір ми подались до ресторану «Львів» обмивати вдалий зарібок. Тенгіз дав адміністратору трояка:

– Ще три дістанеш, як підсадиш нам двох симпатичних дівчат.

– На вкус і цвет товарища нет, – засміявся адміністратор.

– Тоді зробимо так. Ведеш дівчат попри наш столик, і якщо я піднесу до вуст серветку, садиш.

Ми сіли за вільний столик біля вікна, замовили шампанське і закуски. Пора було розслабитися. Поволі ресторан наповнювали туристи, поляки, фарци та незмінні повії. Ад-

міністратор розсаджував їх, як йому баглося або як просили самі відвідувачі. Зі сталими клієнтами він вітався за руку і показував зарезервований столик. Перші дві панночки, яких він попровадив у наш бік, видалися безнадійними крокодилами.

– Даремно ми нашим дівчатам не зателефонували, – зітхнув я.

– Свіжака хочеться.

– Ну-ну, побачимо, що нам доля підкине.

Врешті адміністратор повів до нас двох невисокого зросту молоденьких дівчаток з нарум'яненими щічками.

Дівчатка виявилися дев'ятикласницями, хоча були так наквацянні, що виглядали значно старшими. І ось ми три години поїмо їх шампанським, напихаємо салатами, цукерками і «пірожинами» (це так називалися совкові тістечка з мокрого бисквіту, а по-галицьки бішкопту), культурно розважаємо, ввічливо затискаємо, а вони щойно перед самим закриттям ресторану погоджуються їхати на хату. І, звичайно ж, їм перед тим треба відвідати кльозет. Ми сидимо, допиваємо все, що на столі, і віддано чекаємо, в передчутті заслуженого кайфу.

Зрозумівши, що нам «поставили капці», ми з горя знищуємо ще одну пляшку шампана і починаємо не надто вередливим оком обстежувати всі ті огризки, які ще залишилися за столами.

– А я казав: давай зателефонуємо Оксані і Мар'яні, – зітх-

хав я.

– Ну, да, ти в нас розумний, – огризався Тенгіз. – От пацанки! А скільки випили! Нічого, ще попадуться нам.

Він перебігає очима від стола до стола, але в цю пору, коли оркестра перестала грати, за столами лишалися хіба самі профури і п'яні в драбадан полячки. Поживитися явно вже не було чим. Парочка саме таких підтоптаних сотворінь гнила за сусіднім столом і кидала спрагли погляди в наш бік.

Тенгіз демонстративно повернувся до них спиною.

– Не дивися на них, а то ще підсядуть.

– Проженемо, – сказав я.

– Сумніваюсь. Я вже стільки вдув, що мені по цимбалах.

– Тоді якраз пора линяти.

Ще того вечора я видзвонив у гуртожитку Славка і домовився зустрітися наступного дня в обід у «Кентаврі».

6

На заправці сновигають ті самі морди і зиркають на нас відверто вороже. Врешті у двох здають нерви і вони підваляються до нашого авта. Якись невиразні рибоокі типи з прищами на обличчі, для них спихнути одну пару джинсів – це свято, а тому таких, як ми, вони ненавидять.

– Це наше місце. Так що дуйте звідси, – цвиркає один, а в самого тим часом мабуть холоне живіт від напруження, і очі бігають, мов сонячні зайчики.

– Не поняв, – кривиться Тенгіз. – Ти кому триндиш? Мені?

– Да, тобі.

– А ти не помилився? Ти знаєш, хто я?

– Не знаю і не хочу знати.

– Тоді ти просто мудак! Але нічого, завтра ми приїдемо з Девонном, він тебе поставить на місце.

– З яким Левонном?

– А це ти в нього й питаєш. Правда це будуть твої останні слова в житті. Ясно, козел?

Я слухаю цей діалог із неприхованим захопленням. Ось як треба влаштовувати справи!

Хлопці презирнулися. Але Тенгіз не дає їм оговтатися:

– Давай, валіть звідси. Завтра розмову продовжимо. Вони нерішуче тупцяють на місці.

– Е! Ну, ти не злися. Звідки нам знати, хто ви. Просто треба попереджати. Так тоже ж не можна. Приїхали, товар зняли і звалили. А ми тут цілий день тусуємо.

– Я радий, що до вас дійшло, чао.

Коли вони відійшли, я поцікавився:

– І хто такий Левон?

– Ти що – Лев она не знаєш?

– Ні.

– Ну й мудак, – регоче Тенгіз. Бо я теж його не знаю.

Тепер настала черга реготати мені.

– То ти теж мудак!

– Я ні. Я принаймні чув про нього.

– І хто ж це такий?

– Крутий чувак. Заправляє великою командою фарців, має зв'язки з лягавими.

– І ти його ніколи не стрічав?

– З таким краще й не зустрічатися. Кажуть, він навіть циганів «поставив».

– А де його можна побачити?

– Він буває в «Інтуристі». Має там свій столик в Кавказькому залі. Підійдеш до адміністратора і попросиш підвести тебе до Левона. Він подивиться на тебе з-під лоба і скаже: «Даю тобі тридцять секунд. Якщо за цей термін не вкладешся, тебе винесуть».

– Не зрозумів. У що це я маю вкластися.

– За тридцять секунд маєш йому пояснити, чого приперся. Якщо не встигнеш, тебе виведуть, дадуть в зуби і відпустять.

Я різко втратив до нього інтерес.

– О! Франики приїхали! – несподівано скрикнув Тенгіз.

Польське авто спинилося за кілька кроків від нас, і фарцівники умить обліпили його, мов таргани. Я ловлю момент, коли поляк іде платити за бензин, і розпитую в нього, що за товар. Виявляється, вони їдуть з Туреччини і мають повно джинсового самопалу. Це якраз те, що треба. Недорого і багато.

– Ми беремо усе, – кажу я впевнено. – Але тут небезпечно.

Зустрінемося на стоянці позаду оперного.

Полякові така пропозиція сподобалася, бо вони й так прямували до готелю «Львів». Коли він повідомив тарганам, що нічого продавати не буде, нас знову пропекли люті погляди. Якась жінка навіть спробувала вголос обуритися і щось там дзявкнула, але її зацитькали ті двоє, що спілкувалися з нами.

Ми від'їхали услід за поляками. Дорогою я сказав:

– Може, спинитися десь на узбіччі і закупити товар?

– Не вийде. Нас пасуть.

Я озирнувся. Вдалині виднівся міліцейський газик.

– Ті самі? Коли вони встигли?

– А вони постійно всі заправки об'їжджають. Робота в них така. Ми ж їм не дали відчіпного, от їх і вкурвило.

– А тепер що?

– Попробуємо змитися.

На в'їзді в місто ми різко звернули вліво, тоді як поляки поїхали просто. Потім попетляли вуличками і виїхали на Городоцьку. Я весь час зиркав назад, але газика не помітив. Та коли ми заїхали на стоянку, де нас уже чекали поляки, раптом з-за рогу вигулькнув і наш знайомий газик. Він неспішно наблизився до стоянки і вичікувально завмер.

– Ну і що тепер? – ляснув себе по коліні Тенгіз. – Поляки просто уриють і все.

– Мусимо з ними передомовитись.

– Як? Навіть не думай до них наближатися.

Я витяг картку паперу і написав польською, що буду че-

кати в готелі біля газетного кіоску. Потім вийшов з авта і почимчикував до будки з морозивом. Будка стояла за будівлею, з газика її видно не було. Біля будки крутилися діти. Я вибрав одного і спитав, чи він не хоче морозива. Але коли я пояснив йому, що для цього потрібно зробити, він зажадав не одну, а цілих чотири порції.

– Ви ж хочете, щоб лягаві не бачили, як я передам записку, правда?

– Ну.

– Вони мені допоможуть, – кивнув на інших дітлахів.

Я покірно купив їм морозиво, дав записку, і за хвилю вони вже з галасом бігли поміж автами, мовби граючись у лапанки. Малий ховався, пригинався і перебігав від авта до авта, наближаючись до поляків. А опинившись поруч, різко змахнув рукою і пожмаканий клапоть паперу впав на коліна полякові.

Я сідаю в авто, пояснюю ситуацію грузинові, і ми під ошелешені погляди ментів від'їжджаємо. Їхній газик лишається пильнувати поляків. За кілька хвилин один з поляків залишає авто і заходить в готель. Я зустрічаюся з ним біля кіоску і домовляюся на сьому на цьому ж місці. Тенгіз у цей час зайняв столик у ресторані.

7

Як з'ясувалося, він не дармував, а сидів у компанії двох

студенток. Вони весело реготали, попиваючи вино.

– А ось і Юрко! Знайомся – Іра і Наталя.

Мене мов окропом облили. У напівсутінках, що панували там, я не відразу роздивився обличчя панянок. Але тепер, коли сів, то побачив ту саму Наталю з прикладного, яку ще пару днів тому так палко кохав. Це ж треба було трафитися такому дивовижному збігові обставин! Ну, що вам сказати – мене заціпило, заклинило, засипало снігами. Тим більше, що я грав тоді роль югослава і розмовляв каліченою українською мовою.

Іра дивилась на мене розпроміненими очками, а Наталя, опустивши голову, малювала на столі китайські ієрогліфи. Якби я був китаєць, я б прочитав там «Сволота» або «Скотина». Або ще щось подібне.

– Іра знає польську, – підморгнув грузин. – Вам буде про що поговорити.

Ага! Он воно що. Ролі вже розподілені. І Наталя, яка, зі всього видно, ще кілька хвилин тому фліртувала з грузином, чується тепер незручно, але вагається вона недовго. Рішення прийняте. Її чарівна голівка піднімається, рученька тягнеться за келихом і ніжний голосок вуркоче:

– За знайомство!

Чи доводилось вам коли-небудь опинитися в компанії своєї вчорашньої колежанки і її нового кавалера. Скажу вам відверто – це не надто приємна ситуація. Навіть якщо на колежанку вам уже начхати. Особливо це дошкуляє, коли ви

кохалися з панною зовсім недавно, коли злизували з її язичка чуттєві слова і плели усілякі нісенітниці, від яких вона, здавалося, мліла. Тоді всі ті слова, що вона шептала вам – тільки вам у цілому світі – і які ви вже встигли надійно забути, починають зринати, наче роздуті потопельці, із дна пам'яті. І хочеться тоді їх проказувати знову, але вже вголос, так, аби ніхто, крім неї, не второпав потаємного змісту.

Я налив собі вина, одним духом вихилив і вискалив свої чудові зуби до Іри. Щоб я здох, вона була нічим не гірша за Наталю. Я хочу сказати, вона була навіть краща. Вона була просто класна дівчина. Усмішка не сходила з її пухкеньких вуст.

– Ви художник? – спитала вона. – Нам Тенгіз про вас уже все розповів.

Наталя усміхнулася з підступним виразом. Мабуть, у її голівці визрівала зараз одна єдина думка: що вона висловить Славкові за те, що підсунув їй цього... цього... та що там кривити душею – пройдисвіта.

– О ні, далеко не все, – засміявся Тенгіз, усе тісніше притискаючи до себе Наталю.

А вона, стерва, й не пручалась. Навіть навпаки. Тоді я теж підсунувся до Іри і запропонував брудершафт, щоб перейти на «ти». Ми вихляли вино з переплетеними руками, після чого вона хвилини три жувала мої вуста. Очі мої у цей час зизили в бік Наталі. Поганий приклад заразливий – вони цілувалися взагалі без брудершафту. «Я мала тільки од-

ного хлопця!» – казала вона тоді мені. Уявляєте? Я ледь не повірив!

Іра була тепла і затишна, я б із задоволенням звився клубочком у неї на колінцях і заснув.

– Тут вам не бордель! – проскреготів суворий голос.

Над нашим столом нависла зловісна туша буфетниці. Тенгіз спокійно витяг з кишені троячку, поклав її до кишені і спитав:

– А так?

– Та добре вже, – ліниво махнула рукою і важко покривуляла на своїх жиляках.

У «Кентаврі» ми просиділи до вечора і добряче зголодніли, а що час був зустрічатися з поляком, то разом подалися до готелю «Львів». Уже здалеку ми помітили знайомий газик, який стояв перед рестораном.

– Засідка, – сказав Тенгіз. – Дівчатка, йдіть до ресторану, займіть столик і замовте нам що-небудь на свій смак. А ми ще одну маленьку справу маємо в готелі.

– Нічого собі! – здивувалася Наталя. – Ми замовимо, а ви не прийдете.

– Ображаєш! На, – і Тенгіз вручив їй п'ятдесят «крабів».

– Ну, це інша річ.

Ми з байдужим виглядом продефілювали біля міліціонерів і зайшли в готель. Поляк на нас уже чекав. Номер його був завалений товаром. Окрім джинсів, джинсових сорочок і спідничок різних кольорів, були ще й светри, колготи, ху-

стини. Весь цей турецький «самопал» пишався ярликами відомих фірм, але був для нас вигідний, бо коштував дешево, а що призначався для рагулів, котрі на фірмових речах не тямили, то навар передбачався суттєвий.

Ми хутко добили торгу, і Тенгіз навіть викупив у поляків дві велетенські торби, які ми вщерть натовкли шматами.

– Мусимо наш гешефт обмити, – сказав поляк, ставлячи на стіл пляшку «Житньої».

Ми випили, та наші чола від цього не прояснилися, – нас мучила думка, як це все добро тепер винести з готелю до авта.

– У вас проблеми? – поцікавився поляк.

– Біля входу стоїть той самий міліцейський газик, який за нами їхав. З торбами ми не можемо ніяк з'явитися.

– Якщо хочете, можете лишити в мене. А поки що підемо до ресторації. Не вічно ж він там стоятиме. Хоча... стривайте... коли ми сюди вселялися, якраз із вивільнених номерів виносили брудну постіль і спускали ліфтом униз. Там унизу є пральня і мусить бути чорний хід.

– Справді! Як ми раніше не здогадалися?

8

Нам вдалося непоміченими покинути готель, занести речі до авта і відігнати його на платну стоянку неподалік. Підходячи до ресторану, помітили ошелешені погляди міліціо-

нерів. Вони бачили, як ми входили до готелю, та не бачили, як виходили. Тепер у них з'явилася цікава тема для обговорення.

Дівчата, відчувши шару, вкрили закусками цілий стіл.

– Де ви пропадали? – заворкотіли вони підхмеленими голосами. – Нас уже тут почали знімати.

– Скільки давали? – поцікавився я.

– Що за жарти?

– Я просто хотів сказати, що даю на карбованця більше.

– Йди в баню.

– Подарунок! – сказав Тенгіз і простягнув їм по дезодоранту.

У нагороду нам дісталися цьомчики, та ситий любов'ю не будеш, і ми взялися наминати. Наталя, здавалося, вже змирилася з тим, що переїзд до Югославії з технічних причин не відбудеться, і зосередилася на грузинові.

Я помітив, що попри наш столик уже кілька разів пройшовся якийсь хлопець, щоразу уважно нас обстежуючи.

– Ти помітив? – штурхнув я Тенгіза.

– Ну і що? – стенив той плечима.

– Не знаю. Мені здається, що він нами цікавиться.

У ту ж хвилю хлопець знову пройшов повз нас і ледь помітним рухом кинув недопалок цигарки в Тенгізів келих. Ми не відразу второпали, що сталося.

– Ой! – зойкнула Наталя.

– Ах сука! – спалахнув мій кумпель і зірвався з місця.

Хлопець тим часом уже покидав залу ресторану. Грузин зірвався з-за столу і рвонув навздогін. Хвильку повагавшись, я вчинив те саме. Так за тим хлопцем ми і вилетіли з ресторану, але тільки для того, щоб умиць опинитися в оточенні трьох збуїв.

О-о-ой, подумалося мені, здається, нас будуть бити. Про всяк випадок я втягнув живота і зіціпив зуби, щоби не повилітали. Тенгіз опустив праву руку в кишеню, де у нього лежав самовикидний ніжик. Раптом у темряві пролунав чийсь знайомий голос:

– Це вони, забирайте.

Кому цей голос належав, я згадати не міг. Нас повели по-під руки через дорогу, і на всі наші смикання відповідали мовчанкою. Пройшовши метрів сто, опинилися перед дверима з табличкою «Міліція». Мені відразу відлягло від серця, і я розціпив зуби.

– Що таке? Куди ви нас ведете? Що ми зробили?

Нас заштовхали всередину. У кімнаті за столом сидів капітан і читав газету. З-за спини знову пролунав знайомий голос:

– Попалися голубчики.

Я озирнувся й упізнав одного з тих міліціонерів, котрі патрулювали трасу. Був рудий з червоним обличчям. Капітан ковзнув по нас поглядом, сповненим глибокого смутку.

– Сідайте.

– Які до нас претензії? – спитав Тенгіз.

Капітан усміхнувся.

– Де товар?

– Який товар?

– Таваріщ не по-о-онял, – похитав капітан головою і подивився на мене: – Може, ти скажеш, де товар?

– Та я в очі не бачив ніякого товару.

– От цікаво! Коли поляки вигружалися зі своєї машини, ми за ними наблюдали. Там були дві величезні торби, набиті, як камінь. А коли ми недавно завітали до їхнього номера, торби зникли, хоча в ресторан вони спустилися з порожніми руками.

– То ви побували в номері за їхньої відсутності? – спитав Тенгіз.

– Робота у нас така.

– Вони, товариш капітан, – устряв рудий, – зайшли в готель рівно в шість годин п'ятдесят дев'ять мінут, а в сім сорок чотири я побачив, як вони знову заходять у готель. Тоїсть готелю вони не покидали. І я не поняв, як так сталося. І Коля не поняв. Хотя ми безвилазно в машині сиділи і проізували набуодеіе. Коля – свідоу. Не виходили вони з готелю.

– От яка загадка! – зловісно усміхнувся капітан. – Но ми її розв'яжемо. Бля буду, коли ні. Так шо давайте: добровоільне зізнання пом'якшить вину.

– А в чому нам зізнаватися? Ми зайшли до готелю тільки щоб зателефонувати по міжміському. Я у Тбілісі дзвонив. І жодного газика не було. А коли верталися, газик знову сто-

яв, – сказав Тенгіз.

– Ах ти ж гавно! – обурився рудий.

– Ви шо, кудись відлучались? – спитав капітан у ментів.

– Куди там! Стояли, як прокляті! Він же вас на понти бере! Коля, скажи!

– Стояли ми, – буркнув Коля і хруснув товстими пальцями.

– Добре, – кивнув капітан. – Тоді, як казав Ілліч, підєм другім путём. Де ваша машина?

– На стоянці. Тут недалеко, – відказав Тенгіз, і я вирішив, що він збожеволів.

Капітан підвівся з крісла:

– Ну що ж, пішли подивимось.

Але в голосі його вже не було такої твердості, як перед тим. Я подумав: ну, все, нам капець. Це ж треба зв'язатися з таким ідіотом. Навіщо він сказав, де машина?

Ми вийшли на вулицю, та нас уже не вели попід руки, а на стоянці взагалі пустили вперед. Тьмяне світло ліхтарів лише злегка освітлювало стоянку. Я подумав, що можна було би шмигонути в сутінках межи автівок, але, змірявши оком металеву загорожу, зрозумів, що тікати безглуздо. Тим часом Тенгіз підійшов до авта, хвилюк подзвенів ключами, відімкнув салон і багажник і з переможним виглядом подивився на міліцію. Я не вірив своїм очам. По торбах ані знаку. Не вірили очам і міліціонери. Вони запихали голови в салон, матюкались і навіть принохувалися.

– Товар був! – кипів від люті рудий. – Шоб я здох. Чуєте запах?

– Да-а, був... Був, та загув... Дезодоранти, мати його.

– А по-моєму, мило, – засумнівався рудий.

– Пердило! – буркнув, випростовуючись, капітан. – Коли вони виходили – ви не бачили, коли товар зник – тоже не бачили! Та на хріна мені така робота?

Він повернувся і, втягнувши голову у плечі, посунув у відділок.

– Нічого, – прохрипів рудий, – ми ще вас підловимо.

Коля тільки хруснув пальцями і виплюнув недопалок. Коли вони відійшли, Тенгіз затраснув дверцята і сказав:

– А міг ключик і не підійти.

– Який ключик?

– Ось цей. Універсальний. Гарантія – п'ятдесят на п'ятдесят.

Тут тільки до мене почало доходити, яку аферу прокрутив Тенгіз. Це була не наша машина, а така ж «Волга». Ніколи не відзначаючись уважністю, я і цього разу не помітив особливих відмінностей, кинулися вони в очі щойно.

– Ну, ти даєш! – вжахнувся я. – А якби ключик підвів?

– Навіть не хочу думати. П'ятдесят на п'ятдесят.

– А якби подібної «Волги» не виявилось?

– Ха! Я ж її відразу помітив, коли ми авто ставили на стоянку. Ще подумав – ти диви! Копія! Ну, а в ментярні у нас усе одно іншого виходу не було. Та не гаймо часу. Треба виши-

ватися звідси. Вони можуть вернутися, – я товар так не лишу.
– А як же дівчата?
– От чорт! Може, ти їх привезеш до мене? Візьми ось гроші, купите кіру і валіть до мене.

9

Ресторан вирував у танці. Дівчата сиділи за столом. Але не самі, а з якимось жевжиком. При моїй появі він покинув їх і пересів за сусідній столик до таких самих дебілів, як і сам.

– Скільки заробили за цей час?

– Перестань ці свої жарти? – відмахнулася Наталя. – А де грузин?

– Чекає нас. Вдома. Він мусив негайно поїхати, хтось там йому повинен телефонувати. Чекає нас у себе.

– І ти думаєш, ми поїдемо до нього? За кого ти нас маєш?

– Зозулько, – погладив я її по волоссі, – мені вже ти можеш клюски на вуха не вішати.

– Ви що, знали одне одного? – спитала Іра.

– Львів – велике село. Тут усі всіх знають. А ми так – тільки з видження. – Наталя зміряла мене зневажливим поглядом і цвиркнула: – Та чого там з видження? Приставав колись у трамваї.

Я розсміявся і, пригорнувши Ірчика, сказав:

– Ну що, допиваєм шампанюру – і гайда?

– А це недалеко? – несміливо поцікавилась Іра.

– На таксі десять хвилин.

– А мене вже навіть не питають, – буркнула Наталя.

– Я розцінив твоє мовчання як згоду.

– Сумніваюся, чи я ще колись у житті зустріну більшого негідника за тебе.

– Ви щось від мене приховуєте, – занервувала Іра. – Що він тобі зробив?

– Справді, що? – стенив я плечима. – З дитиною не кидав, гаманця не крав.

– Ні, я бачу, щось між вами було, – Іра аж розчервонілася від хвилювання.

– Та не було, – пригорнув я її знову, – вона мене просто сплутала з одним «югом».

– З яким «югом»?

– Та мудаком. Але я з ним нічого спільного не маю. Наталю, не дуйся. Я буду намагатися тобі його не нагадувати.

Я розрахувався з офіціантом, і ми вже було рушили, але тут підбіг до нас той самий жевжик, котрий сидів у них за столом.

– Дівчатка! Ви що, вже йдете? А можна з вами?

– Ні, ми зайняті.

– Чувак, – сказав він мені, – відпусти дівчаток.

– Знаєш, це дуже дорогі дівчата.

Ми з жевжиком відстали на кілька кроків, і я спитав:

– А ти на що розраховував?

– Ну як? За стіл!

– Не той калібр.

– Вони що, валютні?

– А ти думає! Так що тримай граби.

Ми потисли руки, і я наздогнав дівчат.

Василь Габор

Стефан Кирнов, знайомий болгарин

Не можу збагнути, чому до одних людей, з якими зустрівся цілком випадково, прив'язуюся так міцно, немов ланцюгом, і вони довго живуть у моїй пам'яті, а інші, з якими колись часто бачився, не залишили в душі жодного сліду.

Болгарина Стефана Кирнова я бачив лише упродовж тижня, коли з дружиною під час відпустки винаймали в нього кімнату в Поморії, але він часто згадується мені.

Привітний, чорнявий, невисокого зросту чоловік, який мав на лівому мізинцеві відрощений і випещений довгий ніготь, яким час від часу любив почухувати кінчик носа. Іноді мені здавалося, що Стефан вишпортував ним з-поміж зубів і залишки їжі, але за подібним заняттям ніколи його не заставав.

Таким же привітним, чорнявим і невисокого зросту чоловіком був і його брат Атанас, який цілий день валявся на пляжі, а на ніч приходив ночувати в Стефановій кухні на тапчані.

Стефан Кирнов жив у Великому Тирнові, і тільки на літній сезон приїжджав в Поморіє. Він пригощав нас з дружиною на кухні ракією, якій уже десять років, і запрошував

приїжджати в Поморіє наступного року. Ми закусували ракію персиками і розмовляли ламаною російською.

Він працював водієм-дальнобійником і через це мав великі проблеми з хребтом (коли машину підкидає, то велика напруга йде на хребці), і йому довелося робити операцію, – показував зарубцьовані шрами на спині, – але з пенсії важко прожити, тож щоліта здає квартиру в Помори. А ким ми працюємо? – питав нас із дружиною. «Я бібліотекарем, а дружина в університеті викладає», – відповідав йому. «Але ви небагато заробляєте», – казав зі співчуттям Стефан. «На життя вистачає», – заспокоювали його.

Ми смакували ракією й сміялися. Проміння західного сонця купало в червоних променях Гранатове дерево на подвір'ї й затоплювало своїм відблиском всю кухню.

– Чи вам подобається в Помори? – питав Стефан.

– Звичайно, – відповідали йому. – Тут малолюдно і затишно, тепле море і чорний пісок й багато морепродуктів – від простої цапи до білої акули.

Стефан розповідав, що ще в давнину римські воїни зауважили лікувальні властивості чорного піску, він швидко гоїв рани.

І раптом Стефан почав розповідати про свою поїздку до дружини на Різдво у Рим. Вони зустрілися в місті, в кафе, але дружина так і не запросила його до себе. Господар не дозволяє, сказала. Й обидва сини працюють в її господаря. Але й вони не знайшли часу зустрітися з ним. У нього скла-

лося враження, що сини зумисне уникали його. Різне думав і про дружину та її господаря.

Уже десять років жінка працює в Італії і не хоче повертатися в Болгарію. І вже десять років він живе сам. Розривається між Великим Тирновом і Поморієм. А задля кого? Сини також не хочуть повертатися в Болгарію. Кажуть, щоб продав квартиру в Поморії і розділив між ними гроші. Адже взимку тут ніхто не живе, а вітри такі скажені, що з ніг збивають. Місто взимку видається мертвим. А раніше вони любили тут відпочивати разом з дітьми.

Раптом Стефан згадав, що забув погодувати Лізу, свою собачку, і швиденько поніс їй їсти.

Я часто спостерігав з балкона за Стефаном і його сучкою Лізою, поміссю французького бульдога з пінчером (дружина казала, бульдога з носорогом). Він привіз її з Великого Тирнова, і вона жила в Поморії під Стефановою машиною, прив'язана до ланцюга. Либонь, стерегла стареньке «пежо», і як припікало сонце, відсувалася від палючого проміння в затінок автівки.

У маленької чорнявої собачки нижня щелепа була трохи висунутою вперед, тому Ліза їла важко, схиливши голову набік і притиснувши її низько до землі. Я рідко чув, щоб сучка гавкала. Лише іноді вищирювала пащу в хижому оскалі. Переважно була мовчазною, дивилася на нас насторожено. Моїй дружині цей маленький бульдог з носорогом одразу ж не сподобався.

Стефан казав, що вечорами і вранці гуляє з Лізою безлюдним узбережжям, але ми жодного разу не зауважили їх на березі моря. Бачили тільки на пляжі його самого або з братом Атанасом, як засмагали до обіду. Тоді обоє привітно махали до нас руками й усміхалися. Атанас також жив самотньо.

Якось Стефан запропонував нам свої послуги водія: повезти за таку ж ціну, як їздить автобус, в Несебр, старовинне містечко, яке звели давні римляни, і ми з дружиною без вагання погодилися.

Дорогою Стефана потягло на історію. Він з гордістю розповідав про боротьбу болгар з турками й не приховував до них своєї дикої ненависті, хоча зовні сильно нагадував саме турка. Він казав, що турки не дозволяли болгарам зводити високі церкви, вікна на них мали бути нижчими за турецького вершника, тому давні церкви такі низькі, немов би провалюються в землю.

Місцями проїжджали депресивні райони, бензозаправки «Лукойл». Так, Болгарія бідна, але гостинна і щедра країна, казав Стефан, а відтак тихо додавав, що росіяни вже скупили всю Болгарію.

Автомобіль Стефан залишив на безкоштовній стоянці в новому місті, і ми пішки подалися в старе місто. Стефан був нам за гіда, і ми довго блукали вузькими вуличками, милувалися вцілілими будинками, затишними двориками, руїнами давніх храмів і давньоримського театру, заглядали в різні крамнички. Коли ж запропонували Стефанові разом по-

обідати, він категорично відмовився, але додав, що залюбки випив би з нами кока-коли, отож ми вирішили з дружиною піти на каву. Сиділи на терасі ресторану й смакували запашним напоєм, а Стефан пригублював пляшку кока-коли. Поряд синіло море й виднілися кораблі, і навіть лайнер «Україна» з рідної України був пришвартований до пристані.

Ми розмовляли про різні дрібниці й сміялися, а я все думав про Стефана і його прив'язаність до Великого Тирнова, Поморія, старенького «пежо», брата і сучки Лізи. Невидимі ланцюги приковували чоловіка до всього, що оточувало його, немов Галерника до галери, через що він видавався мені страшенно нещасним. – А хіба ми чимось відрізняємося від нього? – питав я себе. – Ми ж так само живемо, прив'язані до свого міста, дому, роботи, родини, але ніхто з нас не відчуває себе від цього нещасливим?

– А найгірше те, – несподівано сказав Стефан, – що мені перестали снитися сни.

І тут він згадав про давньоримський фонтан, якого ми ще не бачили. З нього й досі люди п'ють воду! – захоплено сказав Стефан, і ми неодмінно повинні поспробувати її.

П'ючи воду, я чомусь згадував чорний пісок на узбережжі, який гоїть рани, але, виявляється, не всі...

Опубліковано в книзі: Василь Габор. Про що думає людина: Візії та невігадані історії. – Львів ЛА «Піраміда», 2012.

© В. Габор, 2012

Марина и Сергей Дяченко

Феникс

* * *

- Восстанет, на что спорим?
- Нифига не восстанет.
- Так спорим?
- Не восстанет!
- Давай зажигалку. На что спорим, ну?

На заднем дворе школы, позади поросшей травой спортплощадки, трое мальчишек поджигали феникса. Он вспыхивал, окутывался красными языками и распадался пеплом, чтобы через секунду восстать и появиться снова – живым и здоровым, с железной цепочкой на лапе.

Цепочка не горела и не распадалась. Старший из мальчишек держал другой ее конец, затиснув в кулаке.

* * *

Где-то за спортплощадкой, у бетонного забора, вспыхива-

ло и гасло красное зарево. Дима сидел за последней партой у окна; места трех одноклассников пустовали. Вчера Длинный хвастался, что отец добыл ему феникса...

– Греков, ты слушаешь?

– Да, Ирин-Антоновн.

– Так смотри на меня, а не в окно! Будущее воскресенье – день Выбора, ты знаешь?

– Да.

Ирина Антоновна вздрогнула и пригляделась внимательно. Потом нахмурилась, будто вспомнив неприятное, вздохнула и продолжала, обращаясь теперь ко всему классу:

– Рыба ищет где глубже, а человек – где лучше. В будущее воскресенье все мы будем выбирать, как нам дальше жить. Вы, как несовершеннолетние, не имеете права голоса, тем большее значение приобретает выбор ваших родителей...

Дима вертел в руках карандаш. Кончик его был изгрызен, как облюбованное бобрами дерево.

* * *

Вчера они ходили к нотариусу всей семьей... бывшей семьей. Отец нервничал, сжимал и разжимал пальцы, потом спохватывался, клал руки на колени, старался казаться спокойным и даже веселым.

Дима, говоря официальным языком, «присоединялся к выбору мамы». Мама решила голосовать за «Синицу в ру-

ке». А отец сказал, что не станет выбирать «Синицу» даже под страхом расстрела – он еще молод, полон сил и хочет многого в жизни добиться.

Он выбирает «Рывок в будущее», на эмблеме которого нарисован бегущий гепард.

Диме снился этот гепард. Как он стелется в воздухе, будто дым от папиной сигареты. По закону, если бы Дима сказал нотариусу, что хочет остаться обязательно с папой... Да еще прибавил, что молод, полон сил, хочет многого в жизни добиться... Что-нибудь в этом роде, специальным языком, красивыми словами, как в рекламе. Тогда ему разрешили бы «присоединиться к выбору отца». И папа – Дима видел – немножко на это надеялся, но ведь рядом, касаясь Диминого плеча, сидела мама!

Самым ужасным был момент, когда нотариус, толстая те-тушка в сиреневой блузе, спросила Диму ласковым голосом, к чьему выбору он хочет присоединиться. Дима молчал; у нотариуса был маленький кабинет с террариумом, в котором жила двухголовая змея, и Дима смотрел на нее и думал: а что, если эти головы проголосуют по-разному?!

Его уговаривали минут двадцать. Он не отвечал и старался не плакать. В конце концов выдавил, как и было уговорено, что он «присоединяется к выбору матери». Нотариус двумя руками взяла печать, с натугой приподняла над столом и опустила на край заверенной бумаги, из-под печати повалил пар, а нотариус, отдуваясь, поздравила Диму с вы-

бором... И у него потемнело перед глазами.

Они вышли на улицу. Шел дождь. Дима плакал, уже не скрываясь, а отец кричал на маму, и капельки из его рта смешивались с дождинками:

– Ну почему ты мне не доверяешь? Почему ты мне доверяла двенадцать лет, а теперь перестала?!

Мама стояла, бледная и очень твердая, цедила слова сквозь зубы, как цедят сквозь сито воду из-под макарон:

– Я тебе доверяла. Я с твоей подачи проголосовала за «Любителей цветов» на прошлом Выборе! И что с нами сделали твои «цветы»? В каком мире пришлось жить столько лет, во что превратился твой сын в этом мире?!

Отец как-то весь провис, будто дождь размочил твердый стержень, на котором держалась его спина.

– Чем же плох этот мир, ну, подумаешь, несколько странностей... Свет, вспомни, мы ведь решали вместе!

– То «доверяешь», – сказала мама желчно, – а то – «решали вместе». Так вот теперь, мой дорогой, «вместе» я решать не буду. Выбирая «Синицу», я, по крайней мере, знаю, что Димка нормально доживет до совершеннолетия. Я знаю, что делаю, ясно тебе? Я отвечаю за свой выбор, ясно?!

– Зачем это нужно? – спросил Дима, о котором, кажется, забыли. – Зачем обязательно... Зачем выбирать?

Вспыхивало и гасло красное зарево за спортплощадкой. Неужели они жгут феникса? Им интересно смотреть, как он раз за разом восстает из пепла?

Родители Длинного и его дружков выбрали «Свободу». Это значит, что они навсегда исчезнут из Диминой жизни. Неизвестно, хорошей окажется эта «Свобода» или плохой: папа говорит, предвыборные обещания всегда отличаются от настоящей жизни. Но Диму судьба Длинного не волнует. Пусть они все делают, что хотят.

– ...Выбор, – говорил папа, – естественное состояние человека, природы, всего, что угодно. Ты рисовал блок-схемы алгоритмов? Если N больше десяти, иди налево, если меньше или равно десяти – иди направо... Если горит зеленый – переходи дорогу, красный или желтый – стой. Если сколопендра находится в тени – беги и вызывай милицию. Если она частично или полностью на солнце – замри и стой, задержав дыхание. Каждый день мы выбираем, каждую секунду в нашем организме делятся миллионы клеток... Клетка бессмертна, потому что не боится выбирать, Дим. Так почему боится Выбора человек?

Дима мог бы сказать, что не хочет выбирать между папой и мамой. Но промолчал. Произнести это вслух – все равно, что ткнуть пальцем в незажившую рану.

– Можно было бы иначе, – проямил он, глядя на круги, расходящиеся по лужам.

– Как? – удивился отец. – Ты хотел бы, чтобы за тебя выбирали другие? Хоть бы и твой одноклассник, этот, Длинный?

– Нет, – Дима испугался. – Но можно было бы... как-то договориться. Например, если большинство людей выбирает «Рывок в будущее», то пусть и был бы этот «Рывок» для всех... Просто посчитать, что выбрали больше людей, и... пусть так будет!

– Для всех? – спросил папа. В его голосе был ужас – потому, что он представил себе этот мир, и сожаление – оттого, что Дима еще такой маленький и глупый.

– Для всех, – ответил Дима, заранее зная, что городит чушь.

– Интересно, – вмешалась мама. – Если толпа дураков выберет, например, «Любителей пива», то и нам жить с ними в одном мире? И чувствовать себя неудачниками?

Дима не нашелся, что ответить.

Проползла по лужам сколопендра, большая, размером с детский велосипед. Солнца не было – сколопендра «находилась в тени»; папа подошел к ней без страха и брызнул из баллончика. Сколопендра вильнула, увернулась и нырнула в канализационный люк.

– Жду – не дождусь, когда это кончится, – сказала мама. – Все-таки эти «любители цветов» – такая вероятностная ано-

малия...

Дима ничего не понял из ее слов.

* * *

Света любила дождь. Гроза приводила ее в восторг, монотонный осенний дождик навевал умиротворение. Сегодня стук капель по жестяным козырькам не казался ни мирным, ни сонным.

Глубокая ночь. Спит Игорь – на диване, как всегда в последние дни. Закрылся в своей комнате Димка; спит он или не спит – проверить невозможно. Сын резко отдалился, ушел в себя, из него не вытянешь слова, кроме «Да» и «Нет». Может быть, бросить все, наплевать на все надежды... и согласиться на этот проклятый «Рывок в будущее»?

Бегущий гепард на эмблеме. Хищные люди, хищные планы. Амбиции, рейтинги, готовность расталкивать локтями. Вот что ждет Димку в этом мире; он же не конкурент по натуре, не хищник, не борец. Это его станут отшвыривать с дороги, об него вытирать ноги более удачливые, сильные... хищные. Каким надо быть безмозглым отцом, чтобы этого не понимать?!

Света отбросила одеяло так, что оно упало на пол. Сунув ноги в тапочки, прошла на кухню, поставила чайник.

Кем надо быть, чтобы своими руками тянуть сына в мир, где ему будет плохо? Где имя ему – «лузер»?

– Ты эгоистка, – устало сказали за спиной.

Она подпрыгнула, как ужаленная:

– Я эгоистка?! Ты... ты! Ты скотина! Тупая, эгоистичная... инфантильная! Ты не наигрался в гонки на машинах?! Тщеславная сволочь! Ты посмотри, до чего ты довел ребенка! Он же разрывается на части, он...

Света разрыдалась.

– Я довел ребенка, – сказал Игорь в зловещей тишине, прерываемой Светиными всхлипываниями. – Я. Понятно. Может быть, это я забираю его с собой? «Присоединяюсь к выбору матери»... Может быть, это ты останешься одна, без надежды увидеть сына хоть раз в жизни?!

– Жалей себя, – злые слезы капали у Светы с подбородка. – Жалей.

– Ты его спросила? Чего он хочет? Прозябать в сером мире твоей «Синицы», который выберут все больные, депрессивные, неуверенные в себе, слабые, безвольные... Ленивые! Бездарные! Среди них будет Димка? Ему там будет хорошо?

Чайник зафырчал, поводя кожистыми крыльями. Света выдернула из-под него горелку; чайник успокоился, пунктиром выпуская в потолок тонкую струйку пара.

– Ему будет хорошо, – сказала Света сквозь зубы. – Я об этом позабочусь.

Они опять орали на кухне.

Дима лежал на спине, закинув руки за голову, слушая шум дождя. Прошел понедельник, наступил вторник, а в воскресенье – Выбор.

Когда он вырастет... Он создаст свою информационную платформу. Свою собственную. Разработает программу и пойдет по дворам – собирать сторонников. Может быть, на это потребуется целая жизнь, – но когда его программу признают «дееспособной», и миллионы человек на Земле согласятся за нее голосовать – тогда Димкино изобретение зарегистрируют в Инфо-Избирательной комиссии.

А платформа будет простая. Люди, выбравшие Димкин «квадратик» на избирательной панели, навсегда откажутся делить свой мир на части. Пусть они спорят, ругаются, даже воюют – но остаются в одной мировой «капельке», в одном времени и пространстве. Тогда люди, проголосовавшие за разное, смогут оставаться вместе...

А как там феникс? Папа говорил, у них ограниченный ресурс. Они не могут восстанавливаться из пепла до бесконечности... И еще он говорил, что никакое человеческое чувство, даже самое сильное, не может длиться вечно...

«Процессы деления клеток лежат в основе роста и размножения любых организмов. У многоклеточных организмов с

половым размножением различают два типа деления: митоз и мейоз. Главную роль в обоих типах деления играет самокопирование и распределение по дочерним клеткам носителей генов – хромосом...»

Сквозь нудное учительское бормотание прорвался вкрадчивый папин голос:

– Клетка бессмертна, Димочка, в отличие от нас. Ты видел, как танцуют хромосомы, когда приходит им время расходиться? Это таинство, это танец, они ходят по двое, а потом расстаются, потому что таковы законы природы...

Дима заснул, когда на часах было шесть, и дождь прекратился.

* * *

Горше предательства нет ничего.

Игорь сидел за рабочим столом, но работать не мог, разумеется. Уже неделю на фирме никто не работал – делились планами. Кто-то трещал взахлеб, рассказывая, как развернет свои таланты в новоизбранном мире. Кто-то – такие дураки тоже попадались – до сих пор не знал, что выбрать. Вокруг этих последних вечно собирались крикливые стайки бездельников – уговаривали, нахваливали свой выбор и едко высмеивали чужой.

Болтайте, думал Игорь. Там, куда я направляюсь, вас, бездельников, не будет. Рассасывайтесь по «Свободам», «Сини-

цам», «Единству с природой» и прочим балластным мирам. Из всего отдела стоящих – трое-четверо человек, и они не болтают – сидят за столами, каждый занят делом... Или делает вид. Потому что работать в самом деле невозможно.

Игорю тридцать четыре года. Чего он достиг? Ну, скажем, не последний человек на фирме, хорошо оплачиваемый специалист... Но этого мало. По его возможностям – отвратительно слабые результаты. Он готов на большее, и он годится на большее – после Выбора. В новых, гораздо более жестких условиях.

Стоит ли жениться во второй раз?

Нет. Семья превратится в обузу... В двадцать два завел ребенка – провалил аспирантуру. Теперь ему тридцать четыре, он по-прежнему молод, только стал умнее и крепче...

Он поднял глаза. К уголку монитора прилеплена скотчем Димкина фотография; поперхнувшись, Игорь встал. Налетел на Леночку, секретаршу, расписывающую кому-то прелести «Единства с природой». Вошел, не извинившись, натываясь на дверные косяки, будто слепой.

Димка был страшно похож на Игоря в детстве. Совершенно тот же взгляд; ловя в лице сына свои черты, Игорь всегда гордился.

Теперь ему было худо.

Проглянуло солнце – впервые за несколько дней. Игорь шел, обходя побеги мухоедок, пробившиеся сквозь асфальт. Мухоедки этой осенью не брезговали ни комарами, ни при-

позднившимися пчелами. Дрянь мирок, в этом Света права. Когда они вместе выбирали «Любителей цветов», все выдилось по-другому...

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.